

Planul de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027

Sectiunea: Strategia de dezvoltare regionala

Agentia pentru Dezvoltare Regionala Nord-Est

Serviciul Planificare, Programare si Monitorizare

**Versiunea de lucru
- mai 2020 -**

Capitolul 3 - Strategia de Dezvoltare Regionala Nord-Est 2021-2027

3.1 Viziunea si obiectivul general. Justificare.

Pentru perioada de programare 2021-2027 sunt avute in vedere urmatoarele elemente de ordin strategic:

Viziunea pentru anul 2030: Regiunea Nord-Est va fi un spatiu competitiv, durabil si incluziv unde iti vei dori sa locuiesti, sa lucrezi si sa investesti

Obiectiv general: Derularea in regiune a unei dezvoltari echilibrate printr-un proces de crestere economica durabil, favorabil incluziunii sociale, care sa conduca la cresterea standardului de viata si reducerea decalajelor de dezvoltare intra si inter regionale

Indicatori de monitorizare obiectiv general: produsul intern brut la nivel regional si judetean; indicele de disparitate al produsului intern brut pe cap de locuitor la nivel regional si judetean; indicele de dezvoltare umana la nivel local

In anul 2015, Comisia Europeana a lansat o initiativa¹ care a vizat identificarea si analizarea factorilor care se constituie in obstacole in calea cresterii si investitiilor in regiunile de tip „venituri reduse(VR)(low-income)” si regiunile de tip „crestere redusa(CR)(low growth)”. Regiunea Nord-Est alaturi de regiunea Nord-Vest a fost aleasa ca regiune pilot din Romania, figurand in grupul regiunilor de tip „low-income regions”, caracterizate de un nivel al produsului intern brut pe locuitor inferior pragului de 50% din media comunitara, regiuni care sunt localizate in Europa Centrala si de Est, in Romania, Ungaria, Polonia si Bulgaria.

Raportul surprinde o serie de factori, care au impiedicat atingerea nivelului asteptat al veniturilor si cresterii economice:

1. Cadrul macroeconomic are un impact semnificativ asupra cresterii economice: se considera ca pentru regiunile tip VR nivelul mai scazut al datoriei publice si private poate permite mentinerea unor ritmuri sustinute ale investitiilor realizate. Este recomandata o crestere continua a productivitatii insotita de o crestere ponderata a veniturilor salariale cu efecte pozitive asupra evolutiei exporturilor. Totodata, dezechilibrele macroeconomice provocate de lipsa unor politici de dezvoltare adecvate poate intrerupe pe termen lung procesul de convergenta asigurat de-a lungul timpului de politica de coeziune a Uniunii Europene.
2. Regiunile ramase in urma sunt caracterizate de nivele reduse ale productivitatii, a competentelor dobandite de indivizi si a ratelor de ocupare prin comparatie cu alte regiuni din acelasi stat. Se considera ca rigiditatile de pe piata muncii, cat si mediul de afaceri putin dezvoltat au un impact semnificativ.
3. Sistemele de inovare regionala subdezvoltate, absentia abilitatilor cerute si un cadru institutional de slaba calitate erodeaza potentialul existent in regiunile ramase in urma. Sunt enumerate ca impedimente interactiunile ineficiente/insuficiente dintre mediul academic si sectorul productiv, precum si deficitul de capital uman. Mai mult pentru regiunile tip VR sunt lipsuri semnificative la nivelul infrastructurii existente.
4. Reducerea semnificativa a populatiei, ca urmare a procesului de migratie economica derulat dupa anul 2000, si in special a persoanelor tinere, absolventi de invatamant superior sau lucratori calificati, limiteaza perspectivele de crestere, de dezvoltare a regiunii.
5. Reducerea investitiilor publice si private, mai semnificative in regiunile de tip „CR”. Se precizeaza ca in regiunile tip VR investitiile care au avut loc in industrie si comert au determinat reechilibrarea deficitelor comerciale.

Autorii raportului prezinta o serie de solutii, recomandari pentru depasirea barierelor, obstacolelor mentionate. Multe dintre acestea sunt deja avute in vedere si de catre regiunea Nord-Est regasindu-se in prezentul document.

¹ Commision staff working document - Competitiveness in low-income and low-growth regions: the lagging regions report

Astfel, raportul propune o serie de posibile solutii care pot conduce la cresterea competitivitatii regiunilor tip VR si implicit a regiunii Nord-Est:

- Dezvoltarea si punerea in aplicare a strategiilor de specializare inteligenta pot imbunatati interactiunile din mediul de afaceri si dintre sectorul productiv si mediul academic;
- Investitiile in educatie si micșorarea decalajelor din infrastructura vor putea conduce la retentia fortei de munca si atragerea de resurse umane de calitate;
- Asigurarea unor mai bune legaturi intre orasele care genereaza crestere si imprejurimi, raspandirea efectelor pozitive in aria de influenta;
- Realizarea de investitii in calitatea institutiilor, care conduc la cresterea capacitatii administrative.

Intr-un alt raport, realizat de catre Banca Mondiala² adresat regiunilor ramase in urma se propune ca politica de coeziune sa fie axata pe aplicarea a cinci politici prioritare: (1) adresarea punctelor slabe macrostructurale care limiteaza potentialul de crestere regional; (2) imbunatatirea mediului de afaceri regional - cele mai multe dintre firmele existente sunt mici, cu productivitati scazute; (3) fructificarea potentialului productiv al oraselor - investitii in orasele „ secundare” considerate ca surse de productivitate, acumulari de capital uman si de localizare a oportunitatilor; (4) investitii in capital uman - adresarea competentelor astfel incat indivizii sa-si atinga potentialul existent si (5) intarirea inezestrării instituționale - adresarea institutiilor cu o capacitate administrativa redusa este esentiala pentru a putea livra politici regionale.

In prezent, economiile Statelor Membre se confrunta cu cel mai mare soc economic si social de la constituirea Uniunii Europene. Pandemia cauzata de virusul SARS-CoV2 a condus la intrarea intr-o criza sanitara de mare amploare. Raspunsul statelor a presupus implicit introducerea masurilor de distantare sociala, care au avut ca efect reducerea drastica atat a ofertei, cat si a cererii de bunuri si servicii. Astfel, pandemia afecteaza sever consumul individual, productia, investitiile, comertul intracomunitar si fluxurile de capital.

Practic, in regiune numeroase domenii de activitate au fost oprite, fiind afectate in special comertul cu amanuntul, transporturile, serviciile hoteliere, de restaurant si catering. Totodata, o buna parte din populatie, datorita masurilor de somaj tehnic sau a disponibilizarilor operate se confrunta cu o reducere severa a veniturilor. Combinat cu anticipatiile populatiei si firmelor privind intrarea economiei intr-o perioada marcata de recesiune si somaj s-a generat o contractie a consumului, componenta care a fost in ultimii ani principalul motor al cresterii economice in regiune.

Conform previziunii economice - editia primavara 2020 -, realizata de Comisia Europeana se estimeaza ca economia Romaniei sa se contracteze cu 6%³ in 2020, somajul sa ajunga la 6,5% (dublu fata de nivelul din 2019), ocuparea sa scada cu 2,5%, iar investitiile sa se reduca cu 15%. Ingrijoratoare este previziunea pentru deficitul bugetar, care ar urma sa ajunga la 9,2%⁴ in 2020 si 11,4% in 2021. Totodata, ponderea datoriei publice in PIB ar urma sa fie de 42,6% in 2020 si 54,7% in 2021. In aceste conditii, politicile, strategiile de raspuns la multiplele paliere ale actualei crize trebuie sa limiteze in prima faza consecintele economice negative, urmand ca ulterior sa conduca la o revenire economica durabila.

Cu o populatie totala rezidenta insumand 3.210.481 locuitori⁵ si o suprafata totala de 36.850 km² regiunea Nord-Est este cea mai mare regiune de dezvoltare a Romaniei. Cu toate acestea, performanta economica din ultima perioada o plaseaza pe ultima pozitie in Romania si pe una din ultimele zece pozitii din Uniunea Europeana.

Din punct de vedere demografic, regiunea detine cel mai ridicat nivel al populatiei domiciliata si rezidente dintre cele opt regiuni de dezvoltare ale Romaniei. Totusi, nivelul populatiei rezidente este intr-o continua descrestere, valoarea inregistrata in anul 2018 fiind cu aproape 770 de mii mai mica fata de anul 2012⁶, cu un ritm de scadere mai ridicat in ultimii trei ani analizati.

² Banca Mondiala - „ Rethinking lagging regions - using cohesion policy to deliver on the potential of Europe’s regions” - 2018

³ Scadere in termeni reali a produsului intern brut

⁴ Raportat la produsul intern brut

⁵ Date 1 iulie 2018, Tempo online

⁶ Nivel de referinta utilizat in PDR Nord-Est 2014-2020

Scaderea se datoreaza atat unei rate negative a sporului natural in perioada 2012-2018, cat si a emigratiei economice, continue, catre alte state membre si alte regiuni de dezvoltare/zona metropolitane din Romania. Mai mult, asistam nu numai la o contractie a populatiei, dar si la un proces de imbatranire al populatiei. Desi fenomenul are o amploare mai redusa decat la nivel national si comunitar, este de estimat sa se accentueze pe termen lung, pe masura ce segmentele de populatie mai numeroase (grupele de varsta 35-39, 40-44, 50-54 si 55-59 de ani) se vor translata catre varful piramidei varstelor, in timp ce segmentele de populatie din grupele de varsta reprezentand copiii si tinerii(0-19 ani)- care asigura substitutia demografica - sunt din ce in ce mai reduse.

Speranta de viata in regiune este in crestere, cu 3 ani mai mult fata de anul 2007 si o disparitate de gen (pentru speranta de viata) de 8 ani. Cu toate acestea, nivelul este mai scazut comparativ cu media comunitara, cu 6 ani. Principalele cauze sunt in continuare cele mentionate in perioada anterioara de programare: factorii de risc comportamentali, subfinantarea sistemului de sanatate, asistenta primara si comunitara subdezvoltata, accesibilitate redusa la servicii de sanatate si in special pentru categoriile defavorizate si comunitatile izolate, marginalizate.

In regiune, in perioada analizata nivelele ratei de activitate, cat si de ocupare au crescut continuu, depasind chiar pe cele inregistrate la nivel national si comunitar. In ultimul an al perioadei analizate (2018) rata de activitate era de 62%, iar cea de ocupare de 78%, cea mai inalta dintre regiunile Romaniei si cu 3 p.p. mai mare decat a urmatoarei regiuni clasate(Bucuresti-Ilfov). Nivelul de ocupare a crescut continuu, cu aproape 7 p.p. fata de 2012 si 11 p.p. fata de 2007. Explicatia valorile ridicate este oferita de aportul ridicat pe care si-l aduce sectorul agricol - practic, peste 40% din totalul populatiei ocupata activeaza in agricultura - domeniu in care, in mare parte, se inregistreaza o productivitate redusa si figureaza forta de munca mai putin calificata.

Rata somajului a continuat sa scada in regiune, ajungand la minime istorice, 2,4% in anul 2018, cu aproape 2 p.p. mai mica fata de nivelul national si cu 5 p.p. fata de cel comunitar. Rata somajului in randul tinerilor, desi a scazut fata de perioada anterioara de programare, este in stagnare in ultimii patru ani in jurul valorii de 9% - fiind in continuare necesare masuri de adresare a tinerilor, si in special a categoriei NEET's care nu au un loc de munca si nu urmeaza o forma de pregatire.

Produsul intern brut regional nominal a avut o dinamica pozitiva in perioada analizata, si in special in intervalul 2016-2017, cand pe fondul cresterii consumului individual al populatiei a inregistrat o crestere sustinuta - alimentat de masurile de relaxare fiscala, de ordin bugetar si masurile de politica monetara, si nu in ultimul rand de asteptarile pozitive existente pe piata muncii privind nivelul salariilor.

Astfel, in anul 2017 regiunea avea un produs intern brut total de aprox. 19 miliarde de euro⁷ si un produs intern brut pe locuitor de 5.610 Euro, cu peste 40% mai mult decat in 2012 si dublu fata de anul 2007. Ritmul de crestere din anii mentionati, de 5,8% in 2016 si 7,1% in 2017 este usor superior valorii inregistrate la nivel national. Mai mult, valoarea din 2017 se constituie intr-un maxim al intervalului 2007-2017.

Exprimat in standardul puterii de cumparare, produsul intern brut regional pe cap de locuitor a crescut anual, ajungand pana la valoarea de 11.400 Euro in 2017, cu 7.000 Euro mai putin fata de nivelul mediu national si de 3,7 ori mai mic fata de nivelul din Regiunea Bucuresti-Ilfov. Fata de anul 2012, cresterea a fost cu 2.600 Euro. La nivel judetean se inregistreaza disparitati semnificative privind nivelul de dezvoltare, produsul intern brut pe cap de locuitor variind intre 13.100 Euro in judetul Iasi, respectiv 10.600 euro in judetul Bacau si 8.200 euro in judetul Botosani, respectiv 7.900 euro in judetul Vaslui.

Evolutia indicelui de disparitate al produsului intern brut⁸ in perioada 2012-2017 este caracterizata de stagnare, nivelul fiind in plaja de 61-62%, valoarea din 2017 de 61,5% fiind cu 1 p.p. mai mic fata de anul 2007. Mai mult, nivelul existent este cel mai mic dintre cele 8 regiuni de dezvoltare si la o distanta de 13 puncte procentuale fata de urmatoarea regiune de dezvoltare. In raport cu media comunitara, Regiunea Nord-Est figura cu un indice de disparitate de 39%, in crestere cu 10 p.p. fata de 2011, parte din variatie provenind din diferentele de crestere anuala inregistrate in acest interval

⁷ Exprimat in PPS: 37.353 milioane Euro

⁸ Raportat la nivelul mediu national

dintre regiune si nivelul mediu comunitar - regiunea inregistrand mai ales in ultimii doi ani rate de crestere superioare nivelul mediu comunitar -, iar pe de alta parte din metodologiei de calcul utilizate - exprimarea produsului intern brut pe locuitor in standardul puterii de cumparare.

Decalajele de dezvoltare sunt prezente si la nivel intraregional. Astfel, judetele Iasi si Bacau se plaseaza in mod constant deasupra mediei regionale in ceea ce priveste indicele de disparitate, pentru intreg intervalul analizat - pentru judetul Iasi valorile inregistrate sunt si cu 18 p.p. mai mari fata de nivelul mediu national. In schimb, cele mai mari disparitati (fata de nivelul national) se regasesc la nivelul judetelor Vaslui si Botosani, cu nivele pentru indicele de disparitate sub 50%.

Conform ultimelor date publicate de Comisia Europeana pentru indicatorul care masoara agregat competitivitatea regionala, regiunea Nord-Est performeaza modest, in descrestere de la o perioada la alta, plasandu-se in coada clasamentului. Se considera ca regiunea are vulnerabilitati atat pe componenta de baza la capitolele de educatie si infrastructura, cat si pe partea de inovare, educatie superioara si formare continua.

Competitivitatea scazuta a regiunii este cauza de nivelul redus al productivitatii muncii - datorat pe contributiei inca modeste adusa de sectorul de cercetare, dezvoltare si inovare, transferului redus si insuficient al rezultatelor obtinute in sectorul productiv cat si capacitatii insuficiente a economiei regiunii de a prelua regionale de a prelua rezultatele mentionate. De altfel, la nivel regional, ponderea cheltuielilor realizate de sectorul cercetarii si dezvoltarii⁹ s-a redus anual, ajungand in ultimul an pana la un minim de 0,22%.

Dezvoltarea limitata a tehnologiei informatiei si comunicatiilor, cat si gradul redus de penetrare a serviciilor de internet (in special in mediul rural) constituie obstacole in tranzitia catre economia cunoasterii si digitalizare. Astfel, numarul intreprinderilor cu servicii si/sau produse in domeniul tehnologiei informatiilor si comunicatiilor reprezinta doar 8% din totalul national, cu o contributie modesta la cifra de afaceri nationala pe acest segment.

Desi fata de momentul intrarii Romaniei in Uniunea Europeana valoarea totala a investitiilor straine realizate in regiune aproape s-a triplat, fluxurile financiare adresate regiunii in ultimii ani sunt in continua descrestere, reprezentand doar o foarte mica parte din valoarea totala a investitiilor realizate in Romania - constituindu-se intr-un real obstacol al procesului de crestere economica.

Productivitatea economica redusa determina si un nivel redus al exporturilor, pana la 5% din valoarea totala a exporturilor romanesti este asigurata de catre regiune - cea mai mare parte a firmelor adresandu-se cu bunurile si serviciile create pietii interne.

In raport cu indicele dezvoltarii umane la nivel local se constata o tranzitie a nivelului de dezvoltare umana pentru toate judetele regiunii in perioada dintre ultimele doua recensamante. In regiune doua judete sunt incadrate in categoria de dezvoltare mediu-inferior, trei judete in categoria medie si un judet in categoria - niciun judet al regiunii nu se regasesc in categoriile dezvoltat sau comprehensiv. Totodata, sunt mai dezvoltate localitatile care se gasesc in proximitatea marilor centre urbane, in special a celor cu o densitate economica ridicata, localitatile care beneficiaza de o mai buna conectivitate cu acestea, respectiv cele care sunt in proximitatea centrelor administrative. Pentru localitatile rurale, distanta fata de cel mai apropiat drum european este un reper important care poate conduce la dezvoltare umana.

In mediul rural locuieste mai mult de jumatate din populatia regiunii, reprezentand aproape doua milioane de persoane. Dintre acestia, peste 600 de mii figureaza ca fiind ocupati in agricultura-silvicultura. Deseori, o buna parte dintre acestia practica o agricultura de subzistenta, desfasurand activitati pentru gospodarie, needucatoare de venituri, constituindu-se in forme de autoconsum, necuantificate in produsul intern brut. Astfel, desi peste o treime din populatia ocupata activeaza in agricultura, aportul ramurii la constituirea produsului intern brut este de numai 10%.

Zonele rurale, in special cele din jumatatea estica a regiunii, sunt inca caracterizate printr-un nivel redus de dezvoltare al infrastructurii de baza si tehnico-edilitare. Gradul redus de modernizare al drumurilor comunale, al drumurilor care asigura conectivitatea cu spatiul urban se constituie intr-un

obstacol, determinand o accesibilitate redusa a populatiei la serviciile publice de educatie si sanatate, la locurile de munca din orase. Infrastructura de utilitati este insuficient dezvoltata - cantitativ si calitativ in raport cu populatia existenta -, o proportie ridicata de gospodarii nefiind conectate la retele de alimentare cu apa potabila si retelele de apa uzata.

Totodata, desi in ultimii ani densitatea retelelor de internet de mare viteza a crescut, exista inca numeroase zone albe in spatiul rural care nu beneficiaza de servicii de internet si implicit de acces la servicii tip e-educatie/sanatate/guvernare, etc. Adaugand la toate aceste elemente si oportunitatile reduse pe piata locurilor de munca, obtinem un tablou sugestiv al cauzelor care determina emigrarea tinerilor din mediul rural fie catre alte zone dezvoltate. In plus, o parte din arealele din zona rurala se confrunta cu probleme de mediu - suprafete afectate de fenomenele de panta - eroziune, alunecari de teren si inundatii - conform datelor existente, o treime din suprafata totala afectata a Romaniei figureaza ca localizare in regiunea Nord-Est.

De probleme de atractivitate se confrunta si multe dintre orasele mici si mijlocii ale regiunii ca urmare a unui complex de factori demografici, culturali, economici, sociali si de mediu. In numeroase localitati infrastructura tehnica-edilitara este depasita fizic si moral, iar unele dintre satele arondate nu sunt conectate la retele de utilitati. Accesibilitatea si mobilitatea in interiorul localitatilor este sever limitata de gradul avansat de uzura a strazilor orasenesti, de lipsa infrastructurii pietonale, de insuficienta locurilor de parcare, de lipsa/prezenta redusa a formelor alternative de transport (mersul pe jos, cu bicicleta, cu vehicule electrice). Retelele de iluminat public, in numeroase cazuri nu acopera intreaga suprafata a localitatii, cele existente avand un grad ridicat de uzura.

Lipsa/numarul redus de locuri de munca atractive, a conditiilor de salarizare adecvate, a oportunitatilor de petrecere a timpului liber/agrement, a calendarului de evenimente culturale determina adesea ca numerosi tineri cu studii tertiare sau inalt calificati sa caute oportunitati in alte zone urbane, mai dezvoltate. In aceste conditii, asistam inca la un nivel ridicat al somajului in randul tinerilor, in special in mediul urban - mare parte dintre acestia nefiind inscrisi la programele de formare profesionala sau in sistemul de invatamant.

Asa cum s-a aratat, numeroase zone dispun de oportunitati - potentialul demonstrat al energiilor regenerabile, potential agricol si zootehnic ridicat -, prin gradul lor redus de atractivitate nu reusesc sa atraga investitiile necesare care sa valorifice aceste oportunitati si implicit sa contribuie la crestere economica sustenabila.

In aceste conditii, in numeroase localitati rurale au aparut pungi de saracie formate din persoane care sunt lucratori individuali in agricultura (forma deghizata de somaj), cu un nivel redus sau fara venituri, cu un nivel scazut de calificare - persoane care au o accesibilitate redusa la servicii publice de educatie si sanatate. Practic, trei sferturi din populatia aflata in risc de saracie sau excluziune sociala a regiunii locuieste in mediul rural, iar un sfert dintre acestia il reprezinta tineri intre 15 si 24 de ani.

Regiunea Nord-Est este cea mai saraca regiune din Romania si una din cele mai sarace regiuni din Uniunea Europeana. Desi fata de momentul aderarii Romaniei la Uniunea Europeana a avut loc o scadere usoara a riscului de saracie sau excluziune sociala, nivelul inregistrat in prezent (45%) este foarte ridicat, superior fata de cel national si comunitar. Desi nivelul de deprivare materiala s-a redus continuu datorita cresterii nivelului de trai si remitentelor anuale importante transmise de populatia care lucreaza in alte State Membre, saracia relativa ramane ridicata si constanta - la fiecare trei persoane din regiune exista o persoana care se situeaza sub pragul de saracie.

Nivelul de marginalizare in mediul rural este ridicat, cel mai mare dintre toate regiunile Romaniei, cele mai afectate judete fiind Vaslui, Iasi, Botosani si Bacau. Totodata, marginalizarea din mediul rural este de peste doua ori mai mare decat cea din mediul urban.

Nici la capitolul progres social regiunea nu exceleaza. In raport cu indexul de progres social, regiunea Nord-Est ocupa una din ultimele pozitii din partea de inferioara a listei. Regiunea performeaza doar pentru sapte indicatori: satisfactia in raport cu calitatea apei, nivelul de poluare al aerului, numarul de tineri NEET's si participarea la educatia pe intreg parcursul vietii. In schimb se inregistreaza o performanta scazuta pentru numeroase sectiuni: inzestrarea locuintelor cu toaleta, gradul de colectare al deeurilor, rata sinuciderilor, siguranta pe parcursul noptii, numarul de accidente mortale pe drumurile publice, rata de cuprindere in invatamantul secundar, rata de parasire timpurie

a scolii, gradul de interactiune online cu autoritatile publice, protejarea ariilor Natura 2000, probleme de poluare, siguranta la nivel de comunitate si ponderea absolventilor din invatamantul superior.

3.2 Prioritatile tematice ale strategiei de dezvoltare regionala

In continuare este prezentat sintetic panelul de prioritati, obiective specifice si masuri, precum si corelarea acestora cu obiectivele de politica ale politicii de coeziune, respectiv politica agricola comuna, pentru perioada de programare 2021-2027.

Prioritate	Obiectiv specific	Masura	Corelarea cu politicile comunitare si obiectivele de politica aferente 2021-2027
1. Dezvoltarea unei economii competitive	1.1 Stimularea capacitatilor de inovare-cercetare si promovarea adoptarii tehnologiilor avansate	1.1.1 Dezvoltarea inovarii si promovarea transferului tehnologic	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”
		1.1.2 Sprijinirea cercetarii private si publice pentru dezvoltarea si fructificarea de solutii integrate	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”
	1.2 Sprijinirea infiintarii de noi firme, competitive si sustenabile, in domenii de interes local si regional	1.2.1 Sprijinirea tinerilor antreprenori si cresterea accesului firmelor infiintate la servicii noi, de calitate	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”
	1.3 Imbunatatirea competitivitatii firmelor prin cresterea productivitatii in domenii cu valoare adaugata	1.3.1 Dezvoltarea domeniilor competitive, sistemelor productive integrate si internationalizarea acestora	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”
	1.4 Imbunatatirea competitivitatii prin cresterea accesului la serviciile tehnologiei informatiei si comunicatiilor	1.4.1 Folosirea avantajelor tehnologiei informatiei si comunicatiilor in economie	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”
	1.5 Cresterea competitivitatii si sustenabilitatii industriilor culturale si creative	1.5.1 Sprijin acordat pentru dezvoltarea si promovarea industriilor creative	Politica de Coeziune OP 1 „ O Europa mai inteligenta - transformare industriala inovativa si inteligenta”

	1.6 Creșterea competitivității economice în mediul rural	1.6.1 Sprijinirea și dezvoltarea activităților economice alternative în mediul rural	Politica agricolă comună
	1.7 Sprijinirea valorificării potențialului turistic existent	1.7.1 Dezvoltarea infrastructurii de turism și de agrement aferentă, promovarea potențialului turistic	Politica de coeziune OP 5 „O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a zonelor urbane, rurale și de coastă și a inițiativelor locale”
2. Dezvoltarea capitalului uman	2.1 Creșterea ocupării în rândul grupurilor vulnerabile și a tinerilor	2.1.1 Sprijinirea integrării pe piața muncii a grupurilor vulnerabile și a tinerilor NEET’s ¹⁰	Politica de coeziune OP 4 „O Europă mai socială - Implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”
	2.2 Îmbunătățirea accesului și participării la educație și formare de calitate	2.2.1 Creșterea participării la un învățământ de calitate, modern, corelat la cerințele pieței muncii, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente și la formarea continuă	Politica de coeziune OP 4 „O Europă mai socială - Implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”
	2.3 Creșterea accesului la un act și sistem medical de calitate, eficient, modern	2.3.1 Extinderea și diversificarea serviciilor de sănătate, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente	Politica de coeziune OP 4 „O Europă mai socială - Implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”
	2.4 Combaterea sărăciei și promovarea incluziunii sociale prin regenerarea zonelor rurale și urbane aflate în declin	2.4.1 Sprijin adresat pentru integrarea socială și economică a comunităților marginalizate și defavorizate prin furnizarea de pachete integrate de servicii	Politica de coeziune OP 4 „O Europă mai socială - Implementarea Pilonului european al drepturilor sociale”
3. Protecția mediului și optimizarea utilizării resurselor	3.1 Sprijinirea și promovarea eficienței energetice	3.1.1 Creșterea eficienței energetice și a utilizării energiei din resurse regenerabile în sectorul rezidențial, infrastructura publică și firme	Politica de coeziune OP 2 „O Europă cu emisii scăzute de carbon și mai ecologică - Tranzitia către o energie nepoluantă și echitabilă, investiții verzi și albastre, economia circulară, adaptarea la

¹⁰ Tineri care nu sunt incluși într-o formă de învățământ, formare profesională sau nu au un loc de muncă

			schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
	3.2 Promovarea managementului durabil al apei	3.2.1 Dezvoltarea integrata a sistemelor de apa si apa uzata	Politica de coeziune OP 2 „O Europa cu emisii scazute de carbon si mai ecologica - Tranzitia catre o energie nepoluanta si echitabila, investitii verzi si albastre, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
	3.3 Promovarea tranzitiei catre economia circulara	3.3.1 Dezvoltarea sistemelor de management integrat a deeurilor si stimularea economiei circulare	Politica de coeziune OP 2 „O Europa cu emisii scazute de carbon si mai ecologica - Tranzitia catre o energie nepoluanta si echitabila, investitii verzi si albastre, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
	3.4 Promovarea adaptarii la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor	3.4.1 Adaptarea la schimbarile climatice, managementul riscurilor legate de clima si reducerea poluarii	Politica de coeziune OP 2 „O Europa cu emisii scazute de carbon si mai ecologica - Tranzitia catre o energie nepoluanta si echitabila, investitii verzi si albastre, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
	3.5 Imbunatatirea protectiei si conservarii biodiversitatii si reducerea poluarii	3.5.1 Prezervarea biodiversitatii si dezvoltarea infrastructurii verzi	Politica de coeziune OP 2 „O Europa cu emisii scazute de carbon si mai ecologica - Tranzitia catre o energie nepoluanta si

			echitabila, investitii verzi si albastre, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
4. Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente si durabile	4.1 Cresterea accesibilitatii, conectivitatii si sigurantei prin realizarea de investitii in infrastructura de transport	4.1.1 Dezvoltarea infrastructurii de transport feroviara, aeriana si rutiera	Politica de coeziune OP 3 „ O Europa mai conectata - Mobilitate si conectivitatea regionala a tehnologiei informatiei si comunicatiilor”
	4.2 Imbunatatirea accesului la infrastructura de comunicatii de mare viteza	4.2.1 Dezvoltarea infrastructurii de comunicatii, in special in zonele rurale si comunitatile izolate	Politica de coeziune OP 3 „ O Europa mai conectata - Mobilitate si conectivitatea regionala a tehnologiei informatiei si comunicatiilor”
	4.3 Reducerea emisiilor de carbon prin realizarea si implementarea planurilor de mobilitate urbana	4.3.1 Mobilitate urbana durabila	Politica de coeziune OP 2 „O Europa cu emisii scazute de carbon si mai ecologica - Tranzitia catre o energie nepoluanta si echitabila, investitii verzi si albastre, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor
	4.4 Asigurarea conditiilor de dezvoltare in mediul urban, prin realizarea de investitii in infrastructura locala	4.4.1 Dezvoltarea durabila a zonelor urbane functionale	OP1+OP2+OP3+OP4+OP5
		4.4.2 Sprijin pentru revitalizarea si regenerarea oraselor mici si mijlocii cu functiuni socio-economice reduse	OP1+OP2+OP3+OP4+OP5
	4.5 Asigurarea conditiilor de dezvoltare in mediul rural, prin realizarea de investitii in infrastructura locala	4.5.1 Dezvoltare spatiului rural, inclusiv integrarea functionala cu zonele urbane	Politica agricola comuna

In constructia strategiei au fost avute in vedere temele orizontale:

1. Dezvoltare durabila

Investitiile propuse in cadrul actiunilor indicative vor viza optiunile cele mai economice din punctul de vedere al utilizarii resurselor, urmarindu-se evitarea celor ar putea avea un impact negativ semnificativ asupra mediului sau climatului. Vor fi sprijinite investitiile care vizeaza prevenirea, diminuarea si combaterea efectelor negative ale schimbarilor climatice si dezastrelor naturale. Totodata, vor fi incurajate investitiile care acorda atentie deosebita utilizarii eficiente a resurselor.

2. Promovarea egalitatii intre barbati si femei si nediscriminarea

Masurile inscrise in cadrul strategiei vor urmari asigurarea egalitatii dintre barbati si femei, precum si prevenirea discriminarii. De altfel, aceste principii au fost promovate in procesul de realizare a documentului de planificare: in componenta grupurilor de lucru existand un echilibru numeric intre femei si barbati. Totodata, in structura parteneriatului sunt prezente organisme nonguvernamentale care sustin si reprezinta interesele grupurilor/categoriilor defavorizate. Aceste entitati au fost si vor fi implicate in procesul de monitorizare a PDR Nord-Est. Recomandam ca in realizarea actiunilor indicative, beneficiarii sa se asigure ca iau acele masuri necesare pentru a preveni orice forma de discriminare (sex, origine rasiala sau etnica, religie, convingeri, handicap, varsta sau orientare sexuala).

Prioritatea 1 - Dezvoltarea unei economii competitive

Prioritatea 1 - panelul obiectivelor specifice si masurilor asociate

Obiectivul specific	Masuri asociate
1.1 Stimularea capacitatilor de inovare-cercetare si promovarea adoptarii tehnologiilor avansate	1.1.1 Dezvoltarea inovarii si promovarea transferului tehnologic
	1.1.2 Sprijinirea cercetarii private si publice pentru dezvoltarea si fructificarea de solutii integrate
1.2 Sprijinirea infiintarii de noi firme, competitive si sustenabile, in domenii de interes local si regional	1.2.1 Sprijinirea tinerilor antreprenori si cresterea accesului firmelor infiintate la servicii noi, de calitate
1.3 Imbunatatirea competitivitatii firmelor prin cresterea productivitatii in domenii cu valoare adaugata	1.3.1 Dezvoltarea domeniilor competitive, sistemelor productive integrate si internationalizarea acestora
1.4 Imbunatatirea competitivitatii prin cresterea accesului la serviciile tehnologiei informatiei si comunicatiilor	1.4.1 Folosirea avantajelor tehnologiei informatiei si comunicatiilor in economie
1.5 Cresterea competitivitatii si sustenabilitatii industriilor culturale si creative	1.5.1 Sprijin acordat pentru dezvoltarea si promovarea industriilor culturale si creative
1.6 Cresterea competitivitatii economice in mediul rural	1.6.1 Sprijinirea si dezvoltarea activitatilor economice alternative in mediul rural
1.7 Sprijinirea valorificarii potentialului turistic existent	1.7.1 Dezvoltarea infrastructurii de turism si de agrement aferenta, promovarea potentialului turistic

Obiectiv specific 1.1: Stimularea capacitatilor de inovare-cercetare si promovarea adoptarii tehnologiilor avansate

Masura 1.1.1: Dezvoltarea inovarii si promovarea transferului tehnologic

Context - referinte

In sectiunea dedicata justificarii orientarilor strategice propuse s-a prezentat modul in care competitivitatea redusa a regiunii a contribuit in timp la mentinerea decalajelor de dezvoltare dintre regiunea Nord-Est si celelalte regiuni ale Romaniei, cat si fata de cea mai mare parte dintre regiunile Europei.

Nivelul scazut de competitivitate este rezultatul unui complex de factori: productivitatea scazuta a muncii, activitati de inovare si transfer tehnologic insuficient dezvoltate, existenta unui sector de cercetare-dezvoltare a carui rezultate se transfera in mica masura in sectorul productiv. Prezenta masura se adreseaza operatiunilor ce conduc la sprijinirea inovarii si transferului tehnologic.

Conform informatiilor din raportul care surprinde performantele inovarii la nivel regional- tabloul de bord privind inovarea regionala pe anii 2017 si 2019, regiunea Nord-Est este incadrata in categoria de inovator regional cu rezultate modest-negativ, cu o performanta care s-a deteriorat per ansamblu de-a lungul timpului¹¹. Desi, fata de nivelul national a avut loc o usoara imbunatatire pe segmentele produse/procese inovative, inovare tip marketing/organizational, colaborare intre IMM-urile inovative, cheltuieli non cercetare-dezvoltare, raportat la nivelul mediu comunitar cele mai modeste performante sunt pentru invatarea continua, educatia terciara, cheltuielile de cercetare-dezvoltare realizate de sectorul privat, publicatiile cu autori publici-privati si aplicatiile patentate. Pentru niciun indicator analizat regiunea nu se apropie de nivelul mediu comunitar, mai mult, in termeni relativi nici macar nu se atinge pragul de 50%.

¹¹ Reper 2011, scadere cu 19%

Intreprinderile inovatoare sunt firmele care au lansat produse (bunuri sau servicii) noi sau semnificativ imbunatatite pe piata, sau au introdus procese noi sau semnificativ imbunatatite, sau noi metode de organizare sau de marketing. Conform ultimelor rezultate ale cercetarii statistice derulate in perioada 2014-2016, regiunea detinea o pondere ridicata a numarului de intreprinderi inovatoare (in total intreprinderi) - aprox. 14%, nivel in raport cu care regiunea se plaseaza pe locul 2 intre regiunile Romaniei. Totodata, desi nivelul este cu aproape 4 p.p. mai mare fata de valoarea nationala, in raport cu media comunitara este cu 10 p.p. mai mic.

In valoare absoluta, numarul total de intreprinderi inovatoare insuma 424 de unitati-regiunea plasandu-se pe locul 4 dupa regiunile Bucuresti-Ilfov, Nord-Vest si Sud-Est. Repartizarea intreprinderilor inovatoare pe sectoare de activitate este destul de echilibrata, 53% activand in industrie si 47% in servicii. In privinta repartizarii pe clase de marime se constata ca cele mai numeroase sunt intreprinderile mici cu 69%, urmate de intreprinderile mijlocii cu 25%. In raport cu activitatile economice ale IMM-urilor, cele mai inovatoare sunt cele care activeaza in cercetare-dezvoltare, tehnologia informatiei si comunicatiilor, fabricarea calculatoarelor si a produselor electronice si optice, fabricarea echipamentelor electrice si fabricarea bauturilor.

In regiunea Nord-Est au fost infiintate si activeaza 11 clustere in diverse domenii de activitate: confectii-textile, imagistica medicala, biotehnologii, turism, media & TIC, industrii creative, bioeconomie, agroalimentar, agricultura si zootehnie, mobila si constructii. Clusterelor existente necesita continuarea procesului de dezvoltare si extindere, care sa conduca la o intensificare a rezultatelor obtinute si transferate in domeniile mentionate.

Totodata, exista in regiune potentialul necesar (resurse umane, mediu academic, mediu privat) pentru crearea de noi clustere in industria alimentara, in domeniul energiilor regenerabile, in economia circulara, care isi pot aduce contributia la cresterea competitivitatii in regiune.

In regiune activau in anul 2018 patru centre de transfer tehnologic si un centru de informare tehnologica orientate catre activitati de cercetare-dezvoltare, proiectare, consultanta, valorificarea noilor tehnologii si a rezultatelor stiintifice in domeniul materialelor avansate, biotehnologiilor, bioeconomiei, tehnologiei informatiei si comunicatiilor, eco-tehnologiilor, energiei, mediului, schimbarilor climatice, materialelor(textile, compozite sau piele, lemn) si care faciliteaza transferul de tehnologie intre cercetare si mediul de afaceri.

Indicatori de monitorizare:

- (1) Numar total de clustere infiintate, dezvoltate
- (2) Numar total de centre de transfer tehnologic
- (3) Numar de retele de transfer tehnologic
- (4) One stop shop inovare regional creat
- (5) Observator teritorial pentru inovare creat

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii, analize

Actiuni, operatiuni vizate:

- Realizarea de investitii pentru inovare in companii, inclusiv brevetare, pe toate fazele de la idee pana la lansare produs in piata
- Promovarea si asigurarea accesului in retele de inovare europene pentru IMM sau alte organizatii
- Cooperarea interregionala in domenii ale Strategiei de cercetare si inovare prin specializare inteligenta RIS3 Nord-Est (informare, promovare, parteneriate si proiectele aferente)
- Crearea one-stop-shop-ului regional pentru promotori de proiecte internationale de cercetare, dezvoltare, inovare, inclusiv pe programul Horizon Europe
- Dezvoltarea de proiecte cercetare, dezvoltare, inovare aferente specializarii inteligente la nivel regional (abordare integrata pe lantul valoric al inovarii - activitati cercetare, dezvoltare, inovare, valorizare produse/servicii)

- Crearea, dezvoltarea infrastructurilor de inovare (incubatoare de inovare, platforme tehnologice, open data, parcuri stiintifice, tehnologice, hub-uri de inovare)
- Sprijinirea crearii de noi clusteri si managementul acestora, in domenii care pot conduce la cresterea competitivitatii regionale si care se incadreaza in domeniile Strategiei de cercetare si inovare prin specializare inteligenta RIS3 Nord-Est
- Sprijinirea dezvoltarii clusterelor existente prin activitati de: cercetare-dezvoltare, internationalizare a firmelor din cadrul clusterului, dezvoltare a capitalului uman din firmele care compun clusterul, atragere de noi firme in cadrul clusterului, incurajarea colaborarii dintre firme, integrarea acestora in lanturile valorice europene.
- Crearea, dezvoltarea entitatilor de inovare si transfer tehnologic la nivelul universitatilor, institutiilor de cercetare, camerelor de comert si industrie, administratiei publice, firmelor, etc. pentru diversificarea ofertei de servicii de transfer tehnologic si comercializarea rezultatelor
- Realizarea unei retele regionale a centrelor de transfer tehnologic
- Dezvoltarea capacitatii administrative a actorilor implicati in implementarea, monitorizarea, revizuirea Strategiei de cercetare si inovare prin specializare inteligenta RIS3 Nord-Est si a mecanismului/sistemului de descoperire antreprenoriala: ADR Nord-Est, Consorțiul Regional pentru Inovare, etc.
- Realizarea unui observator teritorial pentru inovare

Masura 1.1.2: Sprijinirea cercetarii private si publice pentru dezvoltarea si fructificarea de solutii integrate

Context - referinte

In regiune exista numeroase unitati de cercetare-dezvoltare care isi desfasoara activitatea la nivel de institute de cercetare, institutii de invatamant superior, statii agricole si agenti economici. Totodata, s-au creat si dezvoltat centre de cercetare si excelenta in cadrul universitatilor din regiune, recunoscute de catre Consiliul National al Cercetarii Stiintifice din Invatamantul Superior.

In regiune, intensitatea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare in produsul intern brut este foarte redusa, de numai 0,22%, la jumătate fata de nivelul national si extrem de mica fata de nivelul mediu comunitar. Mai mult, nivelul este in descrestere in ultimii ani. Pe plan intraregional, doar judetul Iasi are un aport important al sectorului cercetare-dezvoltare, cu un aport peste media regionala si chiar nationala.

In intervalul analizat, in regiune a avut loc o scadere atat a numarului de cercetatori, cat si a numarului total de salariati din activitatea de cercetare - dezvoltare, desi, la nivel national a avut loc per total o usoara crestere. In schimb, raportat la populatia ocupata civila s-a inregistrat o crestere usoara¹² fata de anul de referinta 2012 si o relativa stagnare a nivelului indicatorului in orizontul de timp 2013-2017.

Din informatiile existente in Raportul Tabloul de bord privind inovarea regionala pe anul 2019, Regiunea Nord-Est performeaza mai bine in raport cu nivelul national pentru cheltuielile realizate de sectorul public de cercetare-dezvoltare, copublicatii stiintifice internationale si cele mai citate publicatii stiintifice si modest atat in raport cu nivelul national, cat si cel comunitar pentru cheltuielile de cercetare-dezvoltare realizate de catre sectorul privat.

Una dintre problemele importante, evidentiata in cadrul intalnirilor organizate si dedicate identificarii nevoilor, problemelor si oportunitatilor de dezvoltare din regiune este faptul ca in unele situatii rezultatele obtinute din activitatea de cercetare-dezvoltare fie nu corespund nevoilor actuale ale firmelor, fie nu sunt suficient exploatate/transferate in productie.

Indicatori de monitorizare:

- (1) Ponderea cheltuielilor din cercetare-dezvoltare in produsul intern brut regional

¹² Numar de salariati la 10.000 persoane ocupate civile

- (2) Numarul total de salariati din cercetare-dezvoltare
- (3) (Numarul) Rezultate(lor) de cercetare-dezvoltare preluate si implementate in mediul privat

Surse: date si informatii statistice INS, Eurostat, rapoarte de progres, studii de monitorizare

In cadrul acestei masuri actiunile vor viza atat impulsionearea sectorului de cercetare-dezvoltare, cat si un transfer efectiv al rezultatelor cercetarii catre mediul economic:

- Sprijin pentru reabilitarea, modernizarea, extinderea infrastructurii de cercetare-dezvoltare din institute de cercetare, universitati, intreprinderi, etc.
- Sprijin pentru crearea de noi centre de cercetare, laboratoare in unitatile de cercetare-dezvoltare si in intreprinderi
- Sprijin pentru achizitionarea de aparatura, echipamente si instrumente de specialitate necesare derularii activitatilor de cercetare si dezvoltare, dotarea laboratoarelor, inclusiv cu echipamente IT
- Dezvoltarea serviciilor de consultanta aferente activitatilor de cercetare-dezvoltare-inovare, inclusiv pentru valorificarea rezultatelor obtinute¹³
- Sustinerea serviciilor cercetare, dezvoltare, inovare de tip experiment desfasurate de catre o organizatie de cercetare, dezvoltare, inovare/intreprindere
- Servicii suport pentru activitatea de cercetare-dezvoltare
- Sprijin pentru participarea la programele de colaborare transfrontaliera si internationale a institutiilor, centrelor, unitatilor de cercetare-dezvoltare existente
- Dezvoltarea resurselor umane din institutiile, centrele, departamentele de cercetare, inclusiv prin participarea personalului la programe doctorale si post doctorale
- Dezvoltarea de proiecte realizate de consortii de cercetare, dezvoltare si inovare pe teme majore - definite de industrie (IMM-uri, intreprinderi mari), inclusiv pe teme de specializare inteligenta¹⁴
- Dezvoltarea de proiecte de cercetare, dezvoltare, inovare orientate catre economia circulara, reducerea emisiilor de carbon si adaptarea la schimbarile climatice
- Crearea, dezvoltarea de centre de transfer tehnologic la nivelul universitatilor, institutiilor de cercetare, altor entitati interesate care sa asigure interfata dintre mediul de afaceri si cel academic¹⁵
- Schimburi de informatii, exemple de bune practica intre unitatile de cercetare, mediul de afaceri, universitati, clusterelor prin derularea de evenimente: conferinte, seminarii, mese rotunde si alte actiuni parteneriale
- Dezvoltarea de retele si platforme de colaborare cu institutii/firme de profil din alte state membre

Obiectiv specific 1.2: Sprijinirea infiintarii de noi firme, competitive si sustenabile, in domenii de interes local si regional

Masura 1.2.1: Sprijinirea tinerilor antreprenori si cresterea accesului firmelor infiintate la servicii noi, de calitate

Context - referinte

In regiunea Nord-Est, numarul intreprinderilor nou create a fost pe un trend ascendent in perioada 2012-2013, cu o crestere totala de 31%. In anul urmator indicatorului inregistreaza o scadere brusca, cu mai mult de jumatate, fiind urmat de o reluare a procesului de crestere fara ca sa se mai ajunga la nivelul inregistrat in anul 2013. Astfel, numarul de noi intreprinderi create in 2017 a fost de 14.961 unitati. Totodata, rata anuala de creare a intreprinderilor noi nu s-a mai apropiat de maximul istoric inregistrat in 2007 (5,2%), inregistrand o evolutie oscilanta cu un minim in 2014 (1,8%) si maxime in intervalul 3,5-3,6% in perioada 2016-2017.

Un fenomen imbucurator este faptul ca in perioada analizata procentul intreprinderilor nou create in mediul rural a fost pe un trend crescator - un semn pozitiv al procesul de diversificare a mediului

¹³ Corelat cu masura 1.1.1 Dezvoltarea inovarii si promovarea transferului tehnologic

¹⁴ Corelat cu masura 1.1.1

¹⁵ Corelat cu masura 1.1.1 Dezvoltarea inovarii si promovarea transferului tehnologic

economic din zonele rurale -, ajungand la aproape 40% in 2017, nivel cu 48% mai mare fata de anul 2012.

In privinta dificultatilor legate de oferta intampinate de catre intreprinderile nou create din regiune, un procent ridicat dintre acestea considera ca au un acces limitat la credite si salariati bine pregatiti. In raport cu dificultatile legate de cerere, un procent foarte ridicat din firme nou create considera ca au o problema legata de faptul ca nu sunt suficient de bine cunoscute in piata. La aceasta se adauga faptul ca jumatate din ei au si abilitati reduse pe aspecte legate de marketing.

Din informatiile prezentate in analiza socio-economica s-a constatat ca a scazut procentul celor care raman active dupa un an de la infiintare (de la 72% in 2012 la 65% in 2017) insotita de o crestere a numarului celor desfiintate (de la 7,9% in 2012 la 14,7 % in 2017). Totodata, si ponderea celor inactive este destul de ridicata plasandu-se in intervalul de 18-20%.

In regiunea Nord-Est, in anii 2000, au fost realizate investitii pentru crearea de infrastructuri de sprijin a afacerilor, cofinantate din fonduri comunitare, nationale sau finantate din resurse private. La ora actuala, la nivel teritorial, exista o paleta diversificata de structuri de sprijin a afacerilor: parcuri industriale si tehnologice, parcuri stiintifice, centre de sprijinire a afacerilor, incubatoare de afaceri, hub-uri pentru crearea si dezvoltarea de start-up-uri, centre expozitionale, centre de resurse.

Din intalnirile de lucru dedicate identificarii nevoilor, problemelor si oportunitatilor de dezvoltare a rezultat ca pentru perioada viitoare de programare trebuie sa ne indreptam atentia in special spre dezvoltarea acestor structuri, diversificarea gamei de activitati, care sa conduca in final la cresterea suportului asigurat si a gradului de ocupare.

In aceste conditii, prin oferirea de servicii de consultanta noi, de calitate de catre structurile de sprijin a afacerilor, se vor asigura pe de o parte conditiile necesare pentru a sprijini crearea de start-up-urilor si cresterea gradului de supravietuire, iar pe de alta parte premisele pentru dezvoltarea celor existente pentru a deveni mai competitive.

Indicatori de monitorizare:

- (1) rata anuala de creare de noi intreprinderi
- (2) rata de supravietuire a intreprinderilor noi
- (3) indicele nivelului productivitatii muncii nivel regional fata de nivel national, total si pe domenii de activitate

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare

In cadrul acestei masuri actiunile vor viza imbunatatirea competentelor de afaceri si marketing ale firmelor noi, in vederea cresterii competitivitatii si implicit a vanzarilor contribuind la cresterea sustenabilitatii acestora. Sprijinul acordat va fi personalizat in functie de grupul tinta vizat - tinerii antreprenori, persoanele care se intorc din strainatate si doresc sa infiinteze o firma proprie, persoanele care domiciliaza in mediul rural care isi deschid o afacere, etc.

- Sprijin acordat pentru infiintarea de firme noi sub forma schemelor de granturi, in special in domeniile cerute de economia locala sau regionala
- Servicii de consultanta, orientare pentru infiintarea de start-up-uri, in special pentru tinerii antreprenori, persoanele care intentioneaza sa dezvolte o afacere in mediul rural, persoanele care apartin grupurilor dezavantajate, persoanele care se reintorc din strainatate, etc.
- Sprijin pentru trecerea de la proof of concept pana la produs minim valabil (MVP)
- Scalarea intreprinderilor cu potential mare de crestere (rata de crestere a cifrei de afaceri de peste 10% anual in ultimii doi ani)
- Sprijin acordat pentru modernizarea, dezvoltarea, extinderea, refunctionalizarea structurilor de sprijin a afacerilor existente
- Sprijin pentru crearea de noi structuri de sprijin a afacerilor (incubatoare de afaceri, acceleratoare de afaceri, parcuri industriale, parcuri tehnologice, parcuri stiintifice, etc.) orientate catre acordarea de sprijin firmelor noi care contribuie la dezvoltarea economiilor locale si/sau cresterea competitivitatii

- Dezvoltarea serviciilor de consultanta, proiectare si auditare adresate firmelor noi cu activitati orientate catre cresterea eficientei energetice, economia circulara, adaptarea la schimbarile climatice
- Furnizarea de servicii de consultanta pentru realizarea de planuri de afaceri, studii de piata, planuri de marketing, studii de fezabilitate, analize economice si financiare, documentatii tehnice, etc.
- Derularea de campanii de informare si promovare a identitatii firmei si produselor, respectiv pachetelor de servicii si a brandurilor locale sau regionale
- Sprijin pentru internationalizare, participare la targuri, evenimente de profil, interne si internationale

Obiectiv specific 1.3: Imbunatatirea competitivitatii firmelor prin cresterea productivitatii in domeniul cu valoare adaugata

Masura 1.3.1: Dezvoltarea domeniilor competitive, a sistemelor productive integrate si internationalizarea acestora

Context - referinte

In regiune, intreprinderile active existente se adreseaza in principal cererii interne, valoarea totala a exporturilor realizate de regiune reprezentand doar 15% din valoarea produsului intern brut regional. Mai mult, aproape o treime din valoarea exporturilor realizate de regiune este asigurata de catre firmele care activeaza in judetele Iasi, Suceava si Neamt. Desi exporturile au crescut cu aproape o treime in perioada de analiza, ajungand la un total de 3 miliarde de euro in 2018, aportul regiunii la valoarea totala a exporturilor Romaniei este in continuare foarte redus (4,5% in 2018).

La nivelul anului 2018, in regiune figurau peste 62 de mii de intreprinderi active, cu peste 11 mii de unitati mai multe fata de anul 2012, aproximativ trei sferturi dintre ele figurand in judetele Iasi, Suceava si Bacau. Procentual, in regiune se gasesc 11% din totalul firmelor din Romania, nivel care s-a mentinut constant in perioada analizata.

O evolutie similara a inregistrat-o si densitatea intreprinderilor, in anul 2018 numarul de intreprinderi active la mia de locuitori (rezidenti) a atins nivelul de 19,4, cu o treime mai mic decat media nationala, fiind cel mai scazut nivel dintre cele opt regiuni. Mai mult, in nici un judet al regiunii nu se inregistreaza o valoare superioara mediei nationale - cea mai ridicata valoare din regiune este in judetul Iasi, iar cele mai scazute in judetele Botosani si Vaslui.

In debutul prezentei sectiuni s-au prezentat factorii care au condus la nivelul scazut de competitivitate regionala - productivitatea muncii fiind cel mai important dintre acestia. Pentru intreaga perioada de analiza 2012-2018, nivelul productivitatii muncii in regiune raportat la national s-a pastrat la o valoare redusa si constanta, in intervalul 72-75%. Cele mai scazute nivele ale productivitatii s-au inregistrat in industria prelucratoare, informatii si comunicatii si comert.

Cu toate acestea, regiunea detine resursele necesare, umane, si in special naturale care pot fi premiza pentru a obtine in perioada urmatoare o crestere de competitivitate. Astfel, exista o paleta diversificata de resurse naturale: minereuri neferoase, uraniu, materiale de constructii, nisipuri cuartoase, sisturi bituminoase, petrol si gaze naturale, ape minerale terapeutice, ape minerale (ne)carbozoase, sare gema, saruri de potasiu etc¹⁶. La toate acestea putem adauga potentialul ridicat al energiilor regenerabile existente in unele areale din regiune¹⁷, prezent sub diferite forme (eolian, solar, biomasa, hidroenergie).

In regiune, populatia ocupata in sectoarele care utilizeaza intensiv tehnologiile mediu-inalte este prezenta in:

¹⁶ Detalieri si localizare geografica prezentata in capitolul 2 al analizei economice-sociale "cadru natural"

¹⁷ Distributia teritoriala a surselor regenerabile prezentata in capitolul 6 al analizei economice-sociale "mediu"

- Sectorul manufacturier in care sunt utilizate tehnologii mediu inalte si inalte, numarul de persoane ocupate in regiunea Nord-Est a fost relativ constant in perioada 2017-2018 - aprox. 32 mii persoane anual, reprezentand doar o foarte mica parte din totalul populatiei ocupate a regiunii (2%), respectiv din totalul national (5%);
- Sectorul serviciilor care folosesc intensiv cunoasterea si inglobeaza tehnologii inalte (TIC), populatia ocupata in regiune insumeaza aproximativ 16 mii persoane, doar 1% din totalul populatiei ocupate in regiune), respectiv 8% din totalul national;
- Pentru domeniile care vizeaza stiinta si tehnologia, populatia ocupata era de 234 mii persoane, reprezentand o pondere mai ridicata, de 12% din totalul national, in crestere continua.

Astfel, investitiile viitoare vor trebui orientate in mare masura catre sectoare, ramuri, domenii de activitate care produc bunuri, servicii cu valoare adaugata crescuta.

Indicatori de monitorizare:

- (1) nivelul productivitatii muncii; indicele de disparitate al productivitatii muncii regional versus national
- (2) numarul de intreprinderi active la mia de locuitori
- (3) numarul total de salariatii din unitatile locale
- (4) nivelul valorii totale a exporturilor regionale; aportul adus de regiune la valoarea totala a exporturilor Romaniei
- (5) nivelul populatiei ocupate in sectoarele care utilizeaza intensiv tehnologiile mediu-inalte
- (6) strategia regionala de export Nord-Est

Surse: date si informatii statistice INS, Eurostat, rapoarte de progres

In cadrul acestei masuri actiunile vor viza:

- Dezvoltarea de scheme de grant pentru achizitionarea de linii de productie, echipamente si tehnologii moderne, care sa permita obtinerea de produse noi, servicii noi sau care sa dezvolte un proces tehnologic nou
- Dezvoltarea unei scheme de grant pentru achizitionarea si valorificarea echipamentelor IT, aplicatii TIC de catre firme
- Investitii in active corporale si necorporale in legatura cu modernizarea industrială, pentru sectoarele de specializare inteligenta
- Scalarea intreprinderilor cu potential mare de crestere (rata de crestere a cifrei de afaceri de peste 10% anual in ultimii doi ani)
- Sprijin pentru achizitionarea de linii tehnologice si tehnologii care folosesc si energiile regenerabile
- Sprijin pentru intreprinderile care dezvolta produse favorabile mediului, cat si a celor care pot fi utilizate pentru cresterea eficientei energetice: produse obtinute prin reciclarea deeurilor, realizarea de panouri solare, materiale hidro-izolatoare, produse destinate monitorizarii calitatii aerului si apei
- Facilitarea investitiilor in noi tehnologii: investitii corporale si necorporale, linii pilot, testare prototipuri, audit energetic, eficienta energetica, certificare produse/servicii - noi tehnologii (IoT, automatizare, robotica, inteligenta artificiala), design industrial, customizare de masa (imprimare 3D, manufacturare digitala directa)
- Investitii in implementarea si certificarea sistemelor de management a calitatii, sistemelor de management integrate calitate-mediu
- Investitii care vizeaza obtinerea de energie din sursele regenerabile existente
- Dezvoltarea capacitatii administrative a actorilor implicati in elaborarea, implementarea si monitorizarea strategiei regionale de export. Constructie/dezvoltare parteneriate orientate catre cresterea competitivitatii la export
- Elaborarea Strategiei regionale de export Nord-Est
- Organizarea de evenimente de promovare a producatorilor locali: expozitii, targuri, congrese, forumuri

- Stimularea participării grupurilor de exportatori la evenimentele externe: conferințe, târguri, expoziții de profil

Vor fi sprijinite în special firmele care folosesc resursele umane și materiale existente la nivel local și regional și/sau care introduc în sistemul de fabricație rezultatele sectorului de cercetare, dezvoltare, inovare din regiune și/sau în domenii prevăzute în Strategia de cercetare și inovare prin specializare inteligentă RIS3 Nord-Est ¹⁸.

Obiectiv specific 1.4: Îmbunătățirea competitivității prin creșterea accesului la serviciile tehnologiei informației și comunicațiilor

Măsura 1.4.1: Folosirea avantajelor tehnologiei informației și comunicațiilor în economie

Context - referințe

Extinderea permanentă și susținută a rețelelor de internet și a pieței tehnologiei informației și comunicațiilor constituie un factor important care contribuie la dezvoltarea economiei informaționale și creșterea competitivității economice. Dezvoltarea laturii informaționale reprezintă un element de bază pentru modernizarea și eficientizarea fiecărui domeniu de activitate. În regiune, ultimii ani au adus o dezvoltare accelerată a societății informaționale, prin îmbunătățirea rețelei de comunicații și creșterea numărului agenților economici care oferă servicii informaționale.

Ponderele gospodăriilor din regiune care sunt conectate la rețele de comunicații digitale a crescut continuu în perioada de analiză, astfel încât, în anul 2018, consemnăm faptul că trei sferturi din total au acces la internet - două treimi dintre gospodăriile conectate sunt amplasate în mediul urban. Mai mult, ridicat este și procentul celor care au acces la internet tip broadband (69%-2018), ca urmare a investițiilor realizate în extinderea și modernizarea rețelelor pe baza de fibră optică.

Internetul este utilizat în special pentru comunicare, streaming video/audio, transfer de fișiere, cumpărături/vânzări pe internet (e-commerce), participare civică sau politică, acces la informații și în mai mică măsură la tranzacții bancare și plata taxelor și impozitelor. Astfel, o comparație sugestivă este între cei care utilizează internetul pentru acces la rețele sociale 57%, respectiv operațiuni bancare 7%.

În continuare constatăm ponderea (încă) foarte redusă a celor care utilizează internetul pentru a face comenzi on-line pentru achiziții de bunuri și/sau servicii în scopuri personale (17%-2018). Deși asistăm la o creștere anuală, nivelele înregistrate sunt încă foarte reduse, la mare distanță de media existentă la nivel comunitar.

O situație aparte o constituie dimensiunea încă redusă a întreprinderilor care dețin o pagină proprie de internet, mai puțin de jumătate din numărul total al întreprinderilor active (48%-2018), dar cu o creștere spectaculoasă (+17p.p) în ultimul an de raportare. Totodată, doar un sfert din personalul din întreprinderile active utilizează calculatorul, respectiv un calculator conectat la internet.

Indicatori de monitorizare:

- (1) ponderea firmelor care au dezvoltat pagini de internet
- (2) ponderea populației care realizează achiziții on-line de bunuri și servicii, operațiuni de banking

Surse: rapoarte de progres, raportări ANCOM, publicații Eurostat, studii, analize

În cadrul acestei măsuri acțiunile vor viza:

- Dezvoltarea de produse, servicii și aplicații digitale de către firme
- Implementarea digitalizării la nivelul proceselor de producție

¹⁸ Corelat cu măsurile 1.1.1 și 1.1.2

- Dezvoltarea masurilor de securitate cibernetica
- Dezvoltarea serviciilor tip e-commerce, inclusiv platforme care sa ofere gratuit accesul celor din mediul rural (de exemplu) interesati deschiderea unei afaceri online.
- Digitalizare intreprinderilor incluzand aplicatii tip e-afaceri, e-comert, dezvoltarea hub-urilor de inovare digitala, antreprenori „web”, start-up-ri in domeniul tehnologiei informatiei si comunicatiilor, platforme digitale pentru firme, etc.
- Dezvoltarea sistemelor de localizare specializate pentru activitatea firmelor

Obiectiv specific 1.5: Cresterea competitivitatii si sustenabilitatii industriilor culturale si creative

Masura 1.5.1: Sprijin acordat pentru dezvoltarea si promovarea industriilor culturale si creative

Context - referinte

Industria culturale si creative reprezinta un sector important in economia Uniunii Europene, prin nivelul de competitivitate existent a reusit sa devina in ultimii ani domeniul care are cea mai mare dinamica de crestere a numarului de persoane ocupate si a cifrei de afaceri realizate.

In regiunea Nord-Est, in anul 2017, existau peste 5.000 de companii apartinand sectoarelor cultural-creative, intr-o dinamica pozitiva fata de anul 2015(+20%). Dintre firmele prezente, cele mai multe se regasesc in sectoarele software, IT si jocuri, artizanat si mestesuguri si arte vizuale, cummand impreuna aproape doua treimi din numarul total de firme.

In aproape toate sectoarele s-a inregistrat o evolutie pozitiva a numarului de firme inregistrate(exceptand patrimoniului cultural), cea mai mare crestere inregistrandu-se in sectorul artele spectacolului/arte interpretative (47%), fiind urmat de sectorul software, IT si jocuri (31%) si arte vizuale(29%). La nivel judetean, cele mai mari rate de crestere s-au inregistrat in Bacau, Iasi si Suceava.

Numarul total de salariati la nivel regional in anul 2017, in domeniul industriilor culturale si creative insuma aproape 31 mii de salariati, in stagnare fata de 2015. Cei mai multi activeaza in sectorul artizanat si mestesuguri (jumătate din efectivul total), urmat de sectorul software, IT si jocuri. Sub aspectul evolutiei, cele mai mari cresteri au avut loc in sectorul software, IT si jocuri (44%), urmat de artele spectacolului si arte vizuale (12%), contrabalansat de descresterile din sectorul patrimoniu cultural (81%), arhive si biblioteci, carte si presa si audiovizual si media(11%).

In privinta cifrei de afaceri realizata de industriile culturale si creative, in anul 2017 insuma o valoare de totala de 4.330 milioane lei, cel mai mare aport aducandu-l sectoarele artizanat si mestesuguri (40%) si software, IT si jocuri (24%), fiind singurele sectoare cu o contributie individuala de peste 1.000 milioane lei. S-a inregistrat o dinamica pozitiva a cifrei de afaceri per total(+25%), datorata in principal cresterii sectoarelor software, IT si jocuri(60%), artele spectacolului (45%), arte vizuale si publicitate cu cate 30%. Singurele sectoare care au inregistrat descresteri sunt patrimoniu cultural (44%) si arhive si biblioteci(13%).

Indicatori de monitorizare

- Aportul adus la constituirea produsului intern brut regional
- Numarul de salariati si cifra de afaceri sectoriala
- Numar de hub-uri creative

Surse: date si informatii statistice INS, Eurostat, rapoarte de progres, studii, analize

Actiuni, operatiuni vizate

- Derularea de scheme de grant pentru sprijinirea antreprenorilor care activeaza in industriile culturale si creative: arte performative, audio-vizual, arhitectura, publicitate, IT (dezvoltare media digitala si jocuri)
- Realizarea de hub-uri creative si conectarea in reseaua europeana a hub-urilor creative
- Derularea de programe orientate pe schimbul de experiente, de bune practici: ateliere, conferinte, vizite de studiu

Obiectiv specific 1.6: Cresterea competitivitatii economice in mediul rural
Masura 1.6.1: Sprijinirea si dezvoltarea activitatilor economice alternative in mediul rural

Context - referinte

In regiunea Nord-Est, ponderea populatiei ocupate in agricultura s-a mentinut in ultimii ani la un nivel foarte ridicat, aproape dublu fata de nivelul national. Este o situatie critica, intrucat, in populatia ocupata din acest domeniu figureaza in mare parte lucratori pe cont propriu, lucratori familiari, cei care produc bunuri agricole destinate consumului propriu si/sau vanzarii, in general persoane care practica o agricultura de subsistenta. Mai mult, cel mai adesea, vanzarile realizate nu sunt inglobate in cadrul fluxurilor comerciale, nefiind contabilizate in conturile nationale si regionale.

Nivelul scazut al veniturilor obtinute din agricultura, cat si alternativele economice reduse sunt factori ale fenomenului migratoriu al tinerilor din mediul rural, populatia in varsta ramasa fiind nevoita sa lucreze terenurile. Astfel, peste jumătate din persoanele ocupate in agricultura au varsta de peste 45 de ani, iar o treime din cei cu varste de peste 65 de ani sunt inca in activitate.

Sub aspectul productivitatii, zonele rurale sunt caracterizate inca printr-o slaba eficienta economica. Astfel, populatia ocupata din agricultura, silvicultura si pescuit (practic concentrata in mediul rural) contribuie la realizarea a mai putin de o zecime din totalul produsului intern brut regional, aportul fiind descrescator in perioada de analiza. Totodata, ponderea numarului de salariatii care activeaza in agricultura reprezinta doar 3% din numarul total al salariatilor.

In pofida situatiei existente, in prezent, in zona rurala exista potentialul necesar dezvoltarii de activitati economice alternative, care sa conduca la crearea de noi locuri de munca. Zonele rurale detin resursele naturale care pot permite infiintarea sau dezvoltarea afacerilor care vizeaza cultivarea, culegerea, depozitarea si procesarea de produse agricole bio, ecologice pentru care exista o cerere in crestere, atat pe piata interna cat si pe pietele externe (ciuperci, fructe de padure, plante medicinale si aromatice, produse apicole), colectarea si procesarea produselor agricole, agroturismul, prelucrarea superioara a lemnului etc. Astfel, regiunea are un potential important in cresterea si valorificarea atat a fructelor de padure, cat si a ciupercilor comestibile din flora spontana. Practic, o cincime din cantitatea totala nationala a fructelor de padure provine din regiune (in special din judetele Suceava si Neamt), iar o treime din cea a ciupercilor de padure este asigurata de judetele Suceava si Neamt.

In ultima decada s-au intensificat preocuparile pentru obtinerea de venituri alternative din turism, si in special din agroturism. Pe langa investitiile care au vizat constructia infrastructurii de cazare din mediul rural, au fost reabilitate si modernizate si o parte dintre gospodariile, fiind transformate in structuri de primire turistica de tip bed&breakfast, structuri pentru care exista in continuare cerere din partea turistilor romani si straini.

Totodata, in mediul rural exista zone care detin un potential ridicat al energiilor regenerabile biomasa, energie eoliana, energie solara¹⁹. Pentru actiunile intreprinse de tineri antreprenori, de persoanele care se reintorc din strainatate si doresc sa isi infiinteze o afacere, recomandam sa fie insotite de operatiuni care urmaresc dezvoltarea capacitatii antreprenoriale.

Indicatori monitorizare:

- numarul si ponderea persoanelor ocupate in agricultura
- numarul si ponderea salariatilor in agricultura
- productivitatea muncii in agricultura

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza crearea de noi locuri de munca, in special in activitatile economice alternative:

¹⁹ Distributia teritoriala si pe tipuri d energii este prezentata in analiza economica-sociala

- Investitii in demararea sau dezvoltarea unei afaceri destinata colectarii, depozitarii, procesarii si marketingului fructelor de padure, plantelor medicinale si aromatice, ciupercilor de padure, produselor agricole bio
- Investitii in demararea sau dezvoltarea unei afaceri destinata zootehniei bio
- Investitii in demararea sau dezvoltarea unei afaceri in domeniul cresterii albinelor
- Investitii in demararea sau dezvoltarea unei afaceri in acvacultura
- Investitii in procesarea si marketingul produselor obtinute din apicultura, acvacultura
- Investitii in sprijinirea, incurajarea activitatilor mestesugaresti, artizanale, inclusiv de distributie si comercializare a acestora
- Investitii in dezvoltarea infrastructurii de turism rural (turism montan, turism pentru pescuit sportiv, turism ecvestru, cicloturism) si a agroturismului
- Infiintarea de centre teritoriale pentru colectarea si depozitarea produselor agricole, inclusiv valorificarea in pietele de gros (inclusiv transfrontaliere)
- Sprijin pentru demararea sau dezvoltarea unei afaceri ce vizeaza procesarea produselor agricole sau de origine animala de catre tineri antreprenori, persoane care se (re)intorc din strainatate
- Investitii in demararea sau dezvoltarea unei afaceri in domeniul prelucrarii superioare a lemnului
- Sprijinirea investitiilor care valorifica energiile regenerabile existente

Obiectiv specific 1.7: Sprijinirea valorificarii potentialului turistic existent

Masura 1.7.1: Dezvoltarea infrastructurii de turism si de agrement aferenta, promovarea potentialului turistic

Context - referinte

Regiunea Nord-Est detine un potential turistic relativ ridicat, elementele de referinta fiind cadrul natural de exceptie din zonele montane din judetele Suceava, Neamt si Bacau, potentialul balnear, monumentele istorice si edificiile culturale, patrimoniul religios, arta si traditia populara existenta, gastronomia moldoveneasca. In plus, in ultimele doua decenii a avut loc o crestere importanta atat a numarului de unitati si a capacitatii de cazare existente, cat si a infrastructurii de sprijin a turismului: centre expozitionale si de evenimente, infrastructura de agrement (partii de schi, zone si complexe de agrement), etc. Astfel, exista premisele necesare pentru practicarea unor forme variate de turism balnear-terapeutic, ecumenic-cultural, agroturism, ecoturism, afaceri si evenimente, activ.

In ciuda elementelor prezentate, evidentele statistice²⁰ existente indica pentru perioada de analiza nivelul insuficient de valorificare a potentialului turistic existent:

- Nivelul foarte scazut al indicelui de utilizare a capacitatii de cazare in functiune - 27,5%
- Durata medie de sedere redusa, in continua scadere, inferioara nivelului national - 1,95 nopti/turist
- Ponderea redusa a numarului de turisti in regiune raportat la total national - 10%
- Ponderea scazuta a numarului de turisti straini din numarul total de sosiri - 11%

Cu toate acestea, o serie de factori precum cresterea continua a veniturilor populatiei, stimulii fiscali si bugetari din perioada 2015-2018 - cresterea salariilor bugetarilor, cota redusa a TVA pentru servicii turistice, de restaurant si catering -, cresterea preferintelor populatiei pentru turismul intern - ca urmare a cresterii conditiilor de risc pentru unele zone turistice externe - au determinat o crestere spectaculoasa a numarului de turisti, cu aproape doua treimi in intervalul analizat.

Apreciem ca in regiune, inca exista o serie de cauze sistematice - care nu permit fructificarea pe masura a potentialului existent - accesibilitatea si conectivitatea redusa spre unele zone turistice, calitatea (inca) slaba a serviciilor oferite in anumite zone turistice, gradul inegal de modernizare a infrastructurii existente, slaba promovare a potentialului turistic existent, etc. care trebuie tratate, adresate prin prezenta masura.

²⁰ Date 2013-2018

Indicatori de monitorizare:

- (1) Indicele de utilizare a capacitatii de cazare in functiune
- (2) Durata medie de sedere
- (3) Numar total de sosiri in regiune (turisti), ponderea in numarul total de sosiri nivel national

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Reabilitarea, renovarea obiectivelor turistice care apartin patrimoniului cultural, istoric, ecumenic, inclusiv a infrastructurii conexe (alei pietonale, parcuri, drumuri acces, puncte de informare etc.) si inclusiv marketingul si promovarea turistica a obiectivului
- Reabilitarea, modernizarea, extinderea infrastructurii de turism balnear, a unitatilor de tratare si infrastructurii conexe: alei pietonale, piste pentru biciclisti, a trotuare, spatii verzi, dotari mobilier urban, wi-fi spatii publice, facilitati pentru agrement pe terenuri amenajate (terenuri sport, spatii joaca pentru copii, teatre-cinematografe in aer liber), inclusiv a drumurilor de acces, utilitatilor aferente, retelei de iluminat public, etc.
- Crearea si extinderea infrastructurii de agrement, inclusiv a utilitatilor aferente
- Reabilitarea, modernizarea, extinderea spatiilor de cazare, inclusiv a infrastructurii de agrement conexe
- Amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publica, inclusiv crearea, modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publica
- Dezvoltarea sistemului de semnalizare a atractiilor turistice: panouri, harti turistice pe drumurile nationale si judetene, gari, autogari, aerogari
- Dezvoltarea de aplicatii tip e-turism: promovarea produselor si serviciilor turistice
- Dezvoltarea infrastructurii de agrement asociate sporturilor de iarna
- Realizarea/modernizarea traseelor montane, a retelei de cabane si refugii montane, locuri de popas, punctelor de observare/filmare, posturilor salvamont
- Dezvoltarea si diversificarea infrastructurii fizice de agrement necesara petrecerii timpului liber
- Dezvoltarea de infrastructuri publice la scara mica pentru valorificarea atractiilor turistice
- Crearea, modernizarea centrelor si oficiilor de informare si promovare turistica in zonele cu potential turistic
- Dezvoltarea de parteneriate transnationale/transregionale intre centrele de informare si promovare turistica, integrarea standardizata a acestora prin interconectare
- Sprijin pentru organizarea si derularea de targuri, expozitii, manifestari culturale, festivaluri
- Sprijin pentru derularea de campanii de promovare integrata a produsului turistic local si regional la targuri de profil, interne si internationale
- Promovarea turismului ecologic
- Dezvoltarea de observatoare pentru promovarea imaginii turistice a regiunii (sistemul integrat de management si marketing al destinatiei)

Prioritatea 2 - Dezvoltarea capitalului uman

Prioritatea 2 - panelul obiectivelor specifice si masurilor asociate

Obiectivul specific	Masuri asociate
2.1. Cresterea ocuparii in randul grupurilor vulnerabile si a tinerilor	2.1.1 Sprijinirea integrarii pe piata muncii a grupurilor vulnerabile si a tinerilor NEET's
2.2. Imbunatatirea accesului si participarii la educatie si formare de calitate	2.2.1 Cresterea participarii la un invatamant de calitate, modern, corelat la cerintele pietii muncii, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente si la formarea continua
2.3. Cresterea accesului la un act si sistem medical de calitate, eficient, modern	2.3.1. Extinderea si diversificarea serviciilor de sanatate, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente

2.4. Combaterea saraciei si promovarea incluziunii sociale prin regenerarea zonelor rurale si urbane aflate in declin	2.4.1. Sprijin adresat pentru integrarea sociala si economica a comunitatilor marginalizate si defavorizate prin furnizarea de pachete integrate de servicii
---	--

Obiectivul specific 2.1: Cresterea ocuparii in randul grupurilor vulnerabile si a tinerilor

Masura 2.1.1: Sprijinirea integrarii pe piata muncii a grupurilor vulnerabile si a tinerilor NEET's

Context - referinte:

In regiune, cea mai afectata grupa de varsta de catre somaj este cea formata din tinerii cu varste cuprinse intre 15 si 24 de ani. Nivelul ratei somajului se mentine inca ridicat, fiind de aproape patru ori mai mare fata de nivelul general al ratei somajului²¹. Mai mult, daca in primii ani analizati nivelul existent s-a aflat intr-o usoara scadere, in perioada 2015-2018 asistam la o stagnare in jurul a 9-10%. Totodata, valorile existente sunt mai mari in mediul urban comparativ cu mediul rural - mai mult decat dublu -, explicatia provine din faptul ca in mediul rural exista un nivel ridicat al ratei de ocupare in agricultura.

O parte dintre tinerii mentionati nu urmeaza cursuri de formare profesionala sau nu sunt inscrisi intr-o forma de invatamant (liceu, scoala postliceala sau institutie de invatamant superior)²². Astfel, diferenta fata de nivelul ratei somajului este de doar un punct procentual. Pentru subgrupa de varsta 18-24 ani nivelul este usor mai ridicat, ajungand pana aproape de 12%.

Riscul de a se incadra in aceasta categorie este mai mare in cazul tinerilor care au un nivel scazut de competente, provin din familii dezorganizate, familii cu parintii plecati la munca in strainatate, familii monoparentale sau familii cu venituri reduse sub pragul de saracie, tinerilor cu dizabilitati, tinerilor care apartin etniei roma si celor care domiciliaza in mediul rural. Desi rata somajului in mediul rural este foarte mica, apreciem ca nivelul real este mult mai mare, mai ales in localitatile din zona rurala din partea de est a regiunii, estul judetului Bacau - vestul judetului Vaslui, judetul Vaslui - tinerii fiind nevoiti sa participe la activitatile agricole de subzistenta, neremunerate.

Lipsa unui loc de munca, neparticiparea la un program de formare profesionala poate avea consecinte grave pentru individ, economie si societate in ansamblu. O perioada indelungata de timp petrecuta in aceasta categorie poate conduce la numeroase dezavantaje sociale (izolarea), incadrare pe pozitii si/sau ocupatii cu salarii mici, infractiionalitate, cat si probleme de sanatate fizica si psihica.

Mai mult, lipsa locurilor de munca a condus la emigrarea economica a tinerilor in alte state membre, in special in Italia si Spania. Practic, peste 60.000 de tineri erau plecati²³, reprezentand 20% din numarul total al persoanelor plecate in strainatate.

In raport cu nivelul de pregatire a somerilor inregistrati, majoritatea - 55% - au studii primare, gimnaziale si profesionale, o treime studii liceale si postliceale si diferenta studii superioare.

In regiune, in anul 2018, ponderea populatiei ocupate in agricultura detine inca un nivel ridicat, una din trei persoane ocupate activand in acest domeniu - cu treime mai mult fata de ponderea existenta la nivel national - dintre acestia cea mai mare parte fiind implicata in agricultura de subzistenta si activitati agricole cu productivitate foarte scazuta (contributia agriculturii la formarea produsul intern brut regional fiind pe toata de analiza de numai 11%). Totodata, numai 3% din numarul total al salariatilor activeaza in agricultura. Pentru aceasta categorie de persoane, cat si pentru o parte semnificativa a populatiei de etnie roma sansele de a se integra/reintegra pe piata muncii sunt foarte reduse datorita nivelului redus/foarte redus de competente detinute.

²¹ Grupa de varsta 15-64 de ani

²² Categorie cunoscuta si sub denumirea de tineri NEET's

²³ Conform rezultatelor finale Recensamantul populatiei si locuintelor 2011 - urmatoarele date vor fi disponibile dupa derularea recensamantului populatiei si locuintelor din 2021. Este de asteptat ca nivelul sa fi crescut in timp, exista diferente mari intre populatia domiciliata si ce rezidenta pe aceasta grupa de varsta

Din datele statistice se observa o crestere continua a numarului total de persoane cu dizabilitati in perioada analizata(+11%), ajungand la un total de 119.776 persoane in 2017 - numarul celor cu handicap vizual si cu handicap mediu a ramas aproape constant, crescand in schimb numarul persoanelor cu handicap grav si accentuat. Cele mai multe persoane cu dizabilitati locuiesc in judetele Iasi si Suceava, iar cele mai putine in judetul Botosani. Din analiza pe grupe de varsta s-a constatat ca aprox. 11% sunt copii - care se regasesc in totalitate in ingrijirea familiei (neinstitutionalizati) -, iar 3,1% din adulti cu dizabilitati sunt internati in institutii de specialitate.

Din totalul persoanelor adulte cu dizabilitati figurau ca fiind angajate mai putin de 10% din totalul persoanelor cu dizabilitati. Dintre acestea, persoanele cu handicap fizic si somatic au ponderea cea mai mare din numarul persoanelor angajate, in timp ce persoanele cu handicap mental si psihic au ponderea cea mai scazuta. Consideram ca principalul factor care poate contribui la integrarea sociala si cresterea calitatii vietii persoanelor cu dizabilitati este identificarea unui loc de munca adecvat si angajarea in munca.

Un alt grup vulnerabil il constituie somerii de lunga durata, numarul acestora crescand in timp, ajungand la un total de peste 53.000 persoane si reprezentand 52% din numarul total al somerilor²⁴.

Indicatori de monitorizare:

- (1) rata somajului BIM in randul tinerilor grupa de varsta 15-24 ani si subgrupa de varsta 18-24 ani, total, pe medii de rezidenta si pentru etnia roma
- (2) ponderea tinerilor care nu au loc de munca, nu sunt inscrisi intr-o unitate de invatamant sau nu urmeaza un curs de formare profesionala - tinerii NEET's pentru grupa de varsta 15-24 ani si subgrupa de varsta 18-24 ani, pe total, pe medii de rezidenta si pentru etnia roma
- (3) rata somajului in randul populatiei de etnie roma
- (4) ponderea persoanelor adulte cu dizabilitati angajate in total persoane angajate
- (5) rata somajului lunga durata, ponderea somerilor de lunga durata in total someri
- (6) rata ocuparii in agricultura si ponderea numarului de salariati in agricultura in total salariati

Surse: date statistice Eurostat, date statistice INS, rapoarte de progres, studii, analize

A. Actiuni indicative pentru tineri:

Masura este dedicata tinerilor cu varsta cuprinsa intre 15-24 de ani, care se afla intruna din urmatoarele situatii sau pentru care exista riscul de a se incadra in acestea:

- nu au un loc de munca
- nu urmeaza cursurile unei institutii de invatamant
- nu urmeaza cursuri de formare profesionala

Actiunile vizeaza dobandirea de catre tinerii vizati de cunostinte, abilitati, deprinderi pentru ocupatii cerute pe piata muncii²⁵, care sa le permita fie sa ocupe un loc de munca, fie sa isi deschida propria afacere.

- Derularea de activitati pentru identificarea si monitorizarea tinerilor NEET's
- Sprijinirea participarii tinerilor din grupul tinta vizat la programe de formare profesionala care vizeaza dobandirea competentelor pentru ocupatii cerute de catre piata muncii (inclusiv de competente digitale)
- Sprijinirea participarii tinerilor din grupul tinta vizat la programe de formare profesionala care vizeaza dobandirea competentelor antreprenoriale
- Dezvoltarea si furnizarea de pachete integrate de masuri de activare a tinerilor, inclusiv NEET: consiliere, mediere, prime de ocupare, acordarea de subventii, formare profesionala/ucenicii/stagii, evaluare de competente, programe tip a doua sansa, prime de instruire destinate acoperirii cheltuielilor asociate instruirii (transport, masa), stagii scurte la diferiti angajatori familiarizarea cu domeniile de activitate, stimulare angajatori post-ucenicie

²⁴ 2018

²⁵ In corelare cu masura „Cresterea participarii la un invatamant de calitate, modern, corelat la cerintele pietii muncii, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente si la formarea continua”

- Crearea, dezvoltarea de centre de/pentru tineret care sa ofere activitati specifice de consiliere, ateliere de lucru, de creativitate, de dezvoltare a competentelor cheie (inclusiv digitale), antreprenoriale, sociale, civice
- Realizarea si activarea unei retele de lucratori de tineret, identificati/activati si selectati din randul NEET's si instruiti, pentru furnizarea de servicii de suport si activare a tinerilor, inclusiv NEET's
- Derularea de campanii de informare si constientizare dedicate tinerilor din categoria NEETS
- Dezvoltarea unei scheme de grant pentru infiintarea de start-up-uri de catre tinerii din grupul tinta vizat, care au urmat in prealabil un program de formare profesionala pentru dezvoltarea antreprenoriatului
- Dezvoltarea de programe integrate pentru tineri, care sa asigure tranzitia catre piata muncii: furnizarea de informatii, orientare profesionala, asistare in gasirea unui loc de munca, dezvoltarea de planuri personalizate de orientare si formare, dobandirea de experienta prin participarea la programe de ucenicie si internship-uri
- Dezvoltarea de scheme de grant dedicate programelor de internship, coaching, ucenicie, practica asistata pentru tineri in cadrul firmelor si ONG-urilor in vederea dobandirii de competente si experienta pentru insertia pe piata muncii
- Sprijinirea angajatorilor prin subventionarea cheltuielilor pentru a facilita sprijinirea participarii tinerilor la programe de formare
- Accesibilizarea spatiilor in care se asigura educatia si formarea tinerilor cu dizabilitati/cerinte educationale speciale

Totodata, actiunile care vor viza atat dobandirea/dezvoltarea competentelor antreprenoriale, cat si posibilitatea de a infiinta un start-up pot fi avute in vedere in strategiile integrate care urmeaza sa fie dezvoltate/actualizate de catre comunitatile care vor aplica/vor continua sa aplice instrumentul de dezvoltare teritoriala dezvoltare locala plasata sub responsabilitatea comunitatii locale.

B. Actiuni indicative pentru grupuri dezavantajate:

Actiunile vor viza, dupa caz, identificarea si analiza nevoilor existente, acordarea de consiliere, furnizarea de instruire prin programe de orientare/reorientare profesionala, incadrarea participantilor in intreprinderile sociale:

- Activitati de identificare, indrumare si sprijin pentru persoanele dezavantajate, actiuni privind evaluarea multidisciplinara a nevoilor si problemelor persoanelor dezavantajate, oferirea de solutii personalizate
- Dezvoltarea de servicii personalizate in vederea facilitarii accesului persoanelor defavorizate la servicii de ocupare(ancheta sociala, elaborarea planului individual de interventie, insotirea beneficiarului, elaborarea si furnizarea de pachete de servicii personalizate persoanelor greu angajabile in cautarea unui loc de munca
- Dezvoltarea de programe de evaluare a competentelor persoanelor cu dizabilitati (in special cu dizabilitati intelectuale) in vederea integrarii lor in munca
- Servicii personalizate de informare, consiliere si orientare (management de caz), sprijin in gasirea unui loc de munca/ mediere/plasare pe piata muncii, monitorizarea integrarii socio-profesionale a persoanelor vulnerabile pe piata muncii
- Sprijin pentru participarea grupurilor vulnerabile la programe de formare personalizate, care vizeaza dobandirea competentelor pentru ocupatii cerute de catre piata muncii (inclusiv motivarea participarii la un program de formare)²⁶
- Programe de formare profesionala/ucenicie la locul de munca/stagii/alte programe de pregatire (A doua sansa, alfabetizare, etc.) in vederea imbunatatirii nivelului de competente
- Dezvoltarea si furnizarea de servicii integrate de ocupare, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate pe piata muncii (persoane cu dizabilitati, someri de lunga durata, persoane reintoarse in tara,persoane cu varsta peste 54 ani, persoane etnie roma, etc.)
- Dezvoltarea unei scheme de grant dedicata infiintarii de noi intreprinderi sociale, dezvoltarii celor existente, in care sa fie angajate o parte dintre persoanele din grupul tinta vizat, care au participat la un program de formare profesionala

²⁶ In corelare cu masura „Cresterea participarii la un invatamant de calitate, modern, corelat la cerintele pietii muncii, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente”

- Dezvoltarea de catre comunitatea locala, in parteneriat, de pachete integrate dedicate zonelor cu deficit de forta de munca calificata si/sau migratie economica sezoniera: estimarea deficitului de forta de munca si de ocupatii, realizarea de planuri de actiune, acordarea de sprijin financiar pentru relocare si dezvoltarea unei afaceri
- Dezvoltarea de programe pentru angajatori, intreprinderi, ONG-uri privind accesibilizarea locurilor de munca pentru persoanele cu dizabilitati
- Derularea de campanii de constientizare a dreptului la munca pentru persoanele cu dizabilitati
- Consolidarea capacitatii institutionale a organizatiilor economiei sociale prin acces la formare, consultanta si finantare

Actiunile propuse pot fi incadrate intr-un pachet integrat de masuri care sa vizeze rezolvarea multiplelor probleme cu care se confrunta aceste categorii: venituri insuficiente, accesibilitate redusa la serviciile publice de educatie, medicale, sociale, absenta unei locuinte sau locuirea in locuinte informale. Totodata, aceste actiuni vor fi personalizate in raport cu specificul fiecarui grup tinta vizat. Astfel, se va avea in vedere complementaritatea cu actiunile prevazute la masura 2.4.1 „Sprijin adresat pentru integrarea sociala si economica a comunitatilor marginalizate si defavorizate prin furnizarea de pachete integrate de servicii”.

Obiectivul specific 2.2: Imbunatatirea accesului si participarii la educatie si formare de calitate
Masura 2.2.1: Cresterea participarii la un invatamant de calitate, modern, corelat la cerintele pietii muncii, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente si la formarea continua

Context - referinte

In regiune a avut loc o scadere usoara a ratei de parasire timpurie a scolii in intervalul 2013-2018, cu 3 p.p., in acelasi trend cu evolutia comunitara si nationala. Cu toate acestea, nivelul existent in 2018 (19,5%) este inca foarte ridicat, regiunea situandu-se pe al doilea loc in tara, cu valori duble fata de media comunitara. Exista o diferenta si intre sexe, rata de parasire timpurie a scolii fiind mai mare in randul barbatilor (cu 5 p.p.) fata de cea a femeilor. Zonele in care se manifesta cu precadere acest fenomen sunt spatiul rural, orasele mici si mijlocii, comunitatile izolate sau marginalizate si zonele cu populatie de etnie roma.

Parasirea timpurie a scolii are consecinte negative in timp asupra indivizilor, conducand la o crestere a somajului, a saraciei si in final a excluziunii sociale. Chiar daca o parte dintre acestia detin un loc de munca, ei sunt incadrati pe posturi caracterizate printr-un nivel redus de calificare si implicit al remuneratiei obtinute. Nivelul redus al veniturilor conduce la o accesibilitate redusa a serviciilor de invatamant si sanatate. Principalele cauze ale acestui fenomen sunt de ordin educational si socio-economic. Cea mai mare parte a tinerilor care au parasit timpuriu scoala provin din familii dezorganizate (cu parinti plecati la munca in strainatate), familii fara posibilitati materiale, familii de etnie roma sau ce apartin altor grupuri dezavantajate (tineri cu dizabilitati fizice sau mentale, tineri cu nevoi speciale, tineri care parasesc institutiile de ocrotire a copilului). Asa cum s-a mentionat anterior, astfel de situatii sunt intalnite in special in mediul rural si in comunitatile izolate/defavorizate.

In regiune rata abandonului scolar are niveluri reduse pentru invatamantul primar, gimnazial si liceal, nivelurile inregistrate in ultimii ani scolari fiind usor inferioare nivelului national. Singura forma de invatamant unde rata abandonului scolar are valori in continuare mari este invatamantul profesional si cel postliceal. Astfel, cele mai mari nivele ale ratei abandonului scolar in invatamantul profesional s-au inregistrat in anul scolar 2016-2017 in judetele Suceava, Neamt si Bacau, iar in anul scolar 2017-2018 in judetele Neamt si judetul Vaslui. In ultimul an scolar pentru care sunt disponibile date, 2018-2019, judetele care se confrunta cu cele mai mari nivele ale abandonului sunt Botosani(13,5%), Neamt(12,4%) si Vaslui cu 9%.

Principalii factori care au condus la abandonul scolar sunt absenta unuia sau ai ambilor parinti (migratia economica) - copiii fiind incredintati in grija unor persoane in general lipsite de autoritate, nivelul scazut al veniturilor care determina pe de o parte imposibilitatea asigurarii mijloacelor necesare pentru urmasia scolii, iar pe de alta parte implicarea elevilor in activitatile economice ale familiilor(situatie specifica comunitatilor din zonele rurale unde se practica o economie de

subzistenta, pentru copii cu varsta de 10-18 ani), insuficienta consiliere si orientare asigurata de catre scoala, absenta unui model educational oferit in familie si lipsa de promovare a modelelor de succes din societate.

Conform Strategiei privind modernizarea infrastructurii educationale 2017-2023²⁷, unitatile scolare din regiune se confrunta cu numeroase lipsuri, cum ar fi utilitati scolare neadecvate, in care se includ sistemele de incalzire si de ventilatie, canalizare, colectarea deseurilor si conditiile sanitare. Astfel, peste doua treimi din unitatile scolare de invatamant primar si secundar din judetul Vaslui nu beneficiaza de toaleta in interior, situatia fiind grava si in celelalte judete ale regiunii. De asemenea, accesul elevilor cu dizabilitati fizice este limitat: aproximativ doua treimi din unitatile de invatamant din judetele Suceava si Vaslui sunt fara rampa de acces, in judetele Iasi si Botosani au doar jumătate, iar in judetul Neamt o treimi din unitati scolare nu sunt dotate cu astfel de rampe.

In perioada de programare 2014-2020 au fost intreprinse demersuri pentru modernizarea si echiparea unitatilor de invatamant, materializate prin implementarea de proiecte de infrastructura finantate din fonduri comunitare, Programul National de Dezvoltare Locala II si din bugetele locale, o parte importanta din infrastructura educationala existenta se confrunta in continuare cu o serie de probleme importante.

Din inventarul nevoilor si oportunitatilor de dezvoltare, rezultat in urma intalnirilor derulate de reprezentantii ADR Nord-Est cu reprezentantii administratiei publice locale se desprind urmatoarele probleme²⁸:

- Lipsa sau insuficienta creșelor: Buhusi, Campulung Moldovenesc, Bucecea, Comanesti, Dolhasca, Falticeni, Gura Humorului, Hirlau, Liteni, Moinesti, Radauti, Tg. Frumos, Roman, Roznov, Slanic Moldova, Salcea, Tg. Ocna;
- Capacitate insuficienta a gradinitelor fata de cererea existenta: Comanesti, Dorohoi, Flamanzi, Frasin, Gura Humorului, Milisauti, Negresti, Pascani, Podu Iloaiei, Tg. Frumos, Vicovu de Sus, Bicz;
- Scaderea populatiei prescolare: toate localitatile urbane din judetele Bacau, Botosani, Iasi (exceptie fiind Tg. Frumos unde s-a inregistrat creșteri), Neamt, Suceava (exceptie fiind Cajvana si Solca, unde nivelul este apr. constant) si Vaslui;
- Scaderea numarului de elevi inscisi in invatamantul primar si gimnazial: Onesti, Slanic Moldova, Tg. Ocna, Darabani, Flamanzi, Stefanesti, Podu Iloaiei, Bicz, Roznov, Brosteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Vicovu de Sus;
- Scaderea numarului de elevi inscisi in invatamantul liceal: toate localitatile urbane din judetele Bacau, Botosani (exceptie Dorohoi si Saveni), Iasi, Neamt; (exceptie Bicz), Suceava (exceptie Dolhasca si Liteni) si Vaslui;
- Nevoi investitionale in infrastructura scolara, lucrari de reabilitare (inclusiv termica), modernizare, dotare, constructii de noi sali de sport: toate localitatile urbane
- Lipsa autorizatiilor de functionare a scolilor: Darabani, Dolhasca, Liteni;
- Lipsa sau numar insuficient de microbuze pentru transportul local al elevilor: Dolhasca, Flamanzi, Hirlau, Liteni, Roznov, Tg. Ocna;
- Lipsa unei structuri de invatamant liceal: Frasin, Milisauti;
- Lipsa unor structuri de invatamant profesional (scoli profesionale): Salcea;
- Abandon scolar ridicat: Murgeni (in ciclul gimnazial in randul comunitatii rome), Podu Iloaiei, Tg. Ocna;
- Fluctuatia cadrelor didactice: Slanic Moldova.

Fenomenul de supraaglomerare al scolilor afecteaza elevii din regiune, judetele cele mai afectate fiind Vaslui, Bacau, Suceava si Iasi. Aceasta situatie este in special intalnita in mediul urban, in mediul rural intalnindu-se fenomenul invers, de capacitate excedentara in raport cu numarul de elevi inscisi.

²⁷ Ministerul Educatiei si Cercetarii www.edu.ro - viziune globala pe termen lung 2025-2030, asupra dezvoltarii/consolidarii infrastructurii educationale si a formarii profesionale initiale si continue

²⁸ Intalniri dedicate identificarii nevoilor si oportunitatilor locale, precum si monitorizarii PDR Nord-Est 2014-2020

Dezvoltarea de abilitati si aptitudini, atat pentru absolventii care intra pe piata muncii, cat si pentru cei angajati, constituie un element cheie pentru cresterea competitivitatii. Extinderea accesului si participarea la formarea continua constituie elemente esentiale pentru cresterea motivarii fortei de munca. Conform datelor furnizate de Eurostat rata de participare la programe de educatie si instruire s-a incadrat in intervalul 1,6-2%²⁹ in perioada de analiza.

Principalele obstacole in calea accesarii programelor de formare profesionala sunt de ordin:

- Structural, care descurajeaza cel mai puternic participarea la programe de formare - lipsa resurselor financiare a subiectilor, distributia teritoriala inadecvata si/sau inflexibilitatea furnizorilor de formare profesionala
- Individual, varsta si situatia familiala a subiectilor (programul de lucru, numarul de persoane aflate in intretinere, etc.)
- Psihologic, experienta educationala si/sau profesionala anterioara a subiectilor (aspectele negative traite care au condus la lipsa de incredere, excluziune sociala)

In general, firmele sau organizatiile care incurajeaza participarea salariatilor la programele de formare profesionala sunt cele inovative, care dezvolta produse, servicii si procese noi, cele din tehnologia informatiei si comunicatiei - companii caracterizate prin valoarea adaugata ridicata a produselor si serviciilor-, cat si cele care sunt obligate prin prevederile legislative.

Indicatori de monitorizare:

- (1) rata de parasire timpurie a scolii
- (2) rata abandonului scolar, total si in invatamantul profesional si tehnic
- (3) rata de participare la programe de educatie si instruire
- (4) observatorul regional pentru educatie

Surse: rapoarte de progres, studii intocmite la nivel regional, informatii ISJ, Eurostat

In cadrul acestei masuri actiunile vizeaza pe de o parte sa se adreseze cauzelor de ordin educational astfel incat sa se previna/combata parasirea timpurie a scolii, iar pe de alta parte sa permita reintegrarea in procesul educational a tinerilor care deja au parasit scoala:

- Elaborarea si implementarea la nivel local si regional a unui sistem de monitorizare a fenomenului de parasire timpurie a scolii (urmarire pe baza unui indentificator unic), identificarea cauzelor si motivelor
- Elaborarea, actualizarea de strategii/planuri de actiune locale, regionala de prevenire si combatere a fenomen
- Dezvoltarea unui program de stimulare a participarii la educatie a copiilor cu parintii plecati la munca in strainatate constand in pachete integrate de servicii, asigurare consiliere scolara si servicii de educatie parentala, dezvoltarea de parteneriate intre scoala-administratia publica-comunitate
- Derularea de programe care sa incurajeze participarea activa a elevilor si parintilor in luarea deciziilor la nivelul unitatii de invatamant
- Crearea unui mecanism de monitorizare si evaluare a calitatii formarii profesionale, inclusiv prin colectarea opiniei factorilor interesati (elevi, parinti, unitate de invatamant, firme, etc.) prin utilizarea platformelor digitale
- Crearea unui mecanism de asigurare a calitatii certificarii rezultatelor invatarii din formarea profesionala initiala, relevant pentru piata muncii, prin implicarea activa si sustenabila a mediului de afaceri
- Elaborarea si implementarea de programe personalizate de reintegrare in procesul educational a tinerilor care doresc sa isi continue studiile - extinderea si cresterea flexibilitatii (din punctul de vedere a curriculumului) pentru programele de tipul a doua sansa
- Derularea de actiuni pentru implementarea mecanismului de monitorizare, prevenire si combatere a fenomenelor de segregare scolara
- Dezvoltarea de programe care vizeaza sprijinirea elevilor cu cerinte educationale speciale (cadre didactice de sprijin, itinerante)

²⁹ Pentru persoane grupa de varsta 25-64 ani

- Derularea unei scheme de grant pentru ONG-uri, scoli, gradinite in vederea derularii de programe tip „Scoala de spital” pentru copiii cu boli cronice sau alte categorii de boli care necesita o perioada de spitalizare mai mare de patru saptamani
- Diversificarea si flexibilizarea de servicii suport socio-educationale pentru educatia timpurie, in special pentru copiii care provin din mediul rural, familii defavorizate, copii cu parinti plecati in strainatate: elaborarea de planuri de actiune locale, scheme de vouchere pentru sprijin material-educational(imbracaminte, incaltaminte, rechizite, materiale educationale), elaborarea si diseminarea unui ghid de bune practici
- Derularea unui program cu actiuni proactive care sa reduca discrepantele dintre copii din mediul rural si urban privind accesul la procesul educational post-gimnazial: facilitati de mobilitate educationala, perfectionarea cadrelor didactice din mediul rural, programe pilot de invatare in licee, sustinerea copiilor supradotati
- Asigurarea transportului gratuit al elevilor spre/dinspre scoala, inclusiv transport dotat cu accesibilitati pentru copiii cu nevoi speciale
- Dezvoltarea unui sistem de acordare de vouchere pentru activitatile din timpul liber ale copiilor legate de cultura, sport, creatie, arta
- Elaborarea de studii la nivel regional, judetean, local privind identificarea nevoilor de competente si calificari cerute pe piata fortei de munca, precum si previzionarea acestora pe termen mediu
- Realizarea, actualizarea, implementarea si monitorizarea planului regional de actiune pentru invatamant, planurilor locale de actiune pentru invatamant si planurilor de scolarizare in conformitate cu rezultatele studiilor realizate
- Crearea, dezvoltarea parteneriatelor intre agentii economici si unitatile scolare
- Realizarea observatorului regional pentru educatie
- Monitorizarea insertiei pe piata muncii a absolventilor unitatilor de invatamant
- Sprijin pentru crearea de parteneriate intre patronate, camerele de comert si industrie, furnizorii de formare initiala si continua, universitati, ONG-uri in vederea corelarii programelor educationale cu necesarul de forta de munca existent, respectiv cu tendintele de dezvoltare a mediului economic
- Promovarea parteneriatelor intre institutiile de invatamant si firmele inovatoare (sectoare smart) pentru adaptarea ofertei educationale la nivelul actual al inovarii
- Realizarea de studii de evaluare la nivel regional privind masurarea competentelor de inovare in randul tinerilor
- Cresterea gradului de asociere intre universitati, administratia publica si sectorul privat - parteneriate pentru realizarea stagiilor de practica, furnizarea de inovatie si implementarea in mediul economic a rezultatelor cercetarii, derularea de proiecte comune de dezvoltare
- Promovarea de masuri directe si stimulative pentru calificarea la locul de munca
- Monitorizarea rezultatelor programelor de practica, atat pentru invatamantul liceal cat si cel superior
- Dezvoltarea resurselor umane din unitatile de invatamant, prin derularea de programe de formare (inclusiv pentru personalul auxiliar), dezvoltarea de mentorat didactic (lucru cu copii cu dizabilitati, cerinte educationale speciale, tratare diferentiata, prevenire si combatere segregare)
- Actualizarea si dezvoltarea de noi standarde ocupationale conform cerintelor curente si viitoare ale pietei muncii
- Crearea unui mecanism de recunoastere a excelentei in furnizarea de programe de formare profesionala
- Dezvoltarea parteneriatelor intre furnizorii de formare profesionala publici, privati si partenerii sociali (sindicate, asociatii patronale, ONG-uri) cu scopul de a culege cerintele curente de instruire, de a oferi informatii asupra ofertei de formare existente
- Crearea, respectiv dezvoltarea de parteneriate intre Camerele de Comert si Industrie, patronate, ONG-uri si furnizorii de formare initiala si continua in vederea corelarii programelor educationale cu necesarul de forta de munca existent si tendintele de dezvoltare a mediului economic
- Dezvoltarea de programe de formare profesionala pentru angajati, si in special a celor care vizeaza instruirea la locul de munca si cele de tip online (e_educatie)
- Dezvoltarea unei scheme de grant pentru sprijinirea centrelor comunitare de invatare permanenta

- Crearea de noi instrumente on-line si dezvoltarea celor existente cu scopul de a promova/prezenta ofertele de formare profesionala existente
- Derularea de campanii de constientizare privind beneficiile aduse de formarea profesionala a adultilor
- Dezvoltarea de instrumente care sa permita schimbul de experiente si prezentarea de exemple de buna practica privind formarea profesionala a adultilor - organizarea de conferinte, seminarii, mese rotunde, derularea de vizite de studiu
- Consolidarea capacitatii administrative a autoritatilor locale in vederea accesarii fondurilor comunitare (realizarea de planuri de dezvoltare, strategii, proiecte, studii si analize, implementarea si monitorizarea acestora)
- Promovarea programelor care conduc la cresterea spiritului civic - implicarea cetatenilor in realizarea si implementarea de strategii, planuri si proiecte de dezvoltare locala
- Finalizarea lucrarilor de investitii privind crearea, reabilitarea, modernizarea infrastructurii educationale demarate anterior si care sunt in prezent sistate, nefinalizate
- Construirea, reabilitarea, modernizarea, extinderea si dotarea creselor
- Constructia de noi gradinite (in special in zonele rurale, zonele izolate, zonele urbane dezavantajate sau marginalizate), modernizarea, extinderea si dotarea gradinitelor existente.
- Reabilitarea, modernizarea, accesibilizarea, extinderea unitatilor de invatamant (inclusiv sali de sport), inclusiv realizarea de lucrari de crestere a eficientei energetice (reabilitare termica, sisteme de incalzire, climatizare, ventilare, sisteme de management energetic, iluminare, sisteme alternative de productie a energiei electrice si sau termice/surse regenerabile de energie pentru asigurarea energiei termice)
- Accesibilizarea spatiilor in care se asigura educatia copiilor, elevilor, tinerilor cu dizabilitati/cerinte educationale speciale
- Asigurarea sistemului de canalizare si de aductiune a apei potabile in unitatile scolare
- Construirea, modernizarea grupurilor sanitare in interiorul unitatilor scolare/gradinitelor
- Modernizarea sistemelor de incalzire proprii pentru unitatile scolare din mediul rural
- Construirea, reabilitarea, modernizarea, accesibilizarea si dotarea internatelor si cantinelor scolare
- Amenajarea de baze sportive pentru scolile din mediul rural si urban, cat si pentru sportul de performanta
- Dotarea unitatilor de invatamant cu mobilier, elemente de birotica, calculatoare
- Dotarea laboratoarelor si atelierelor cu echipamente de specialitate
- Dotarea atelierelor si spatiilor unde se efectueaza practica productiva (licee tehnologice, scoli profesionale, colegii economice)
- Digitalizarea invatamantul preuniversitar prin crearea, dezvoltarea platformelor de invatare on-line, asigurarea interoperabilitatii cu alte sisteme informatice din educatie si cultura
- Achizitionarea de mijloacele de transport pentru transportul elevilor ce domiciliaza in mediul rural si zonele izolate
- Construirea de spatii modulare destinate activitatilor de scolarizare din penitenciare

Actiunile propuse pot fi incadrate intr-un pachet integrat de interventii strategice care isi propun sa se adreseze si celorlalte probleme cu care se confrunta aceasta categorie, de ordin economic si social: venituri insuficiente, accesibilitate redusa la servicii medicale, serviciile sociale, absenta unei locuinte³⁰.

Obiectivul specific 2.3: Cresterea accesului la un act si sistem medical de calitate, eficient, modern
Masura 2.3.1: Extinderea si diversificarea serviciilor de sanatate, inclusiv prin modernizarea infrastructurii aferente

Context - referinte

³⁰ Vezi elementele strategice prezentate la masura „Sprijin adresat pentru integrarea sociala si economica a comunitatilor marginalizate si defavorizate prin furnizarea de pachete integrate de servicii”

Regiunea se situeaza pe al doilea loc intre cele opt regiuni de dezvoltare ale Romaniei in privinta numarului total de unitati sanitare (spitale, policlinici - 9.117 unitati in 2018, in crestere cu 11% fata de 2012 -, cele mai multe dintre acestea figurand in judetele Iasi si Suceava.

In perioada de analiza numarul total al medicilor a crescut (+16%), dinamica pozitiva fiind in toate judetele regiunii, exceptand judetul Vaslui, unde numarul medicilor a scazut in ambele medii de rezidenta. Totodata, si personalului sanitar mediu a crescut cu un ritm mai scazut (+8%) - crestere sustinuta de judetele Bacau, Botosani, Neamt, Suceava, Vaslui. Dupa cum era de asteptat, cea mai mare crestere a numarului de medici (+29%) a avut loc in municipiul Iasi - centru universitar si medical de traditie.

Si in privinta densitatii personalului medical - a acoperirii populatiei cu personal si servicii medicale - a avut loc o imbunatatire a situatiei in orizontul de timp analizat. Astfel, la nivel regional, la fiecare 10.000 locuitori corespund 25 medici si 70 asistenti medicali, cea mai buna situatie fiind in judetul Iasi unde 49 de medici, respectiv 78 asistenti medicali corespund la 10.000 locuitori - situatia trebuie nuanzata, intrucat la serviciile medicale furnizate de spitalele din acest judet apeleaza adeseori si o parte a locuitorilor din judetele invecinate. Cea mai defavorabila situatie se afla in judetele Vaslui Suceava, Botosani si Bacau. In mediul urban, cea mai buna acoperire este tot in judetul Iasi, in timp ce cea mai mica acoperire este in judetele Vaslui, Suceava, Botosani. In mediul rural, situatia este ingrijoratoare in toate judetele, intrucat la fiecare 10.000 locuitori revin numai 4-6 medici - desi in spatiul rural domiciliaza 58% din populatia regiunii.

Mortalitatea pe cauze de deces si-a pastrat evolutia multianuala, pe primul loc plasandu-se decesele cauzate de boli ale aparatului circulator, urmate de tumori, aparatul digestiv, respirator si decese urmare a leziunilor traumatice. Din comparatia nivelului regional cu cel national se constata ca incidenta bolilor aparatului respirator si digestiv - drept cauza a deceselor, respectiv a factorilor externi cauzatori de decese in cazul populatiei regiunii Nord-Est este mai mare decat media nationala, incidenta celorlalte cauze fiind mai mica decat media nationala.

In regiune, rata mortalitatii infantile a fost este pe un trend descrescator in perioada analizata ajungand pana la un minim de 6,8‰ in 2018. Cu toate acestea, nivelul este usor superior fata de cel national si aproape dublu fata de valoarea medie comunitara. La nivel interjudetean si pe medii de rezidenta exista diferente notabile, cel mai ridicat nivel din mediul urban se inregistreaza in judetul Suceava - dublu fata de nivelul din celelalte judete, iar cel mai scazut in judetele Iasi si Vaslui. In mediul rural cel mai mare nivel al ratei mortalitatii infantile este in judetul Botosani (15,3‰), iar cel mai scazut in judetul Iasi (5,8‰).

Din inventarul nevoilor si oportunitatilor de dezvoltare, rezultat in urma intalnirilor derulate de reprezentantii ADR Nord-Est cu reprezentantii administratiei publice locale se desprind urmatoarele probleme³¹:

- Deficit de personal medical calificat: Barlad, Bicz, Brosteni, Comanesti, Darabani, Darmanesti, Dolhasca, Dorohoi, Flamanzi, Frasin, Gura Humorului, Husi, Liteni, Milisauti, Murgeni, Pascani, Radauti, Salcea, Tg. Neamt, Vatra Dornei, Vicovu de Sus;
- Nevoia de extindere a spitalelor: Barlad, Campulung Moldovenesc, Roman, Vatra Dornei;
- Nevoia reinfiintarii unitatilor spitalicesti: Negresti;
- Spitale fara autorizatii de functionare: Pascani (spitalul CFR);
- Nevoia infiintarii/extinderii unitatii de primire a urgentelor: Darabani, Pascani, Tg. Neamt, Vatra Dornei,
- Nevoia infiintarii unui centru medical: Darmanesti;
- Nevoi investitionale in infrastructura de sanatate, lucrari de reabilitare (inclusiv termica), modernizare, dotare: Barlad, Bicz, Brosteni, Buhusi, Cajvana, Campulung Moldovenesc, Comanesti, Dorohoi, Flamanzi,

³¹ Intalniri dedicate identificarii nevoilor si oportunitatilor locale, precum si monitorizarii PDR Nord-Est 2014-2020

- Harlau, Liteni, Milisauti, Moinesti, Murgeni, Onesti, Pascani, Podu Iloaiei, Radauti, Roman, Roznov, Salcea, Siret, Vatra Dornei, Stefanesti, Tg.Neamt, Tg. Frumos, Vicovu de Sus;
- Lipsa centrelor de permanenta: Dolhasca, Frasin, Husi, Liteni, Slanic Moldova, Stefanesti;
- Nevoia infiintarii/extinderii unitati medico-sociale: Harlau, Liteni, Saveni;
- Nevoia infiintarii de dispensare medicale: Solca;
- Nevoia infiintarii unui centru de sanatate mintala: Siret,
- Probleme de accesibilitate la serviciile medicale: Gura Humorului, Roznov, Slanic Moldova, Solca;
- Lipsa cabinetelor medicale (si a personalului medical) in unitatile scolare: Husi.

Un domeniu foarte important care are nevoie de sprijin este cel care urmareste extinderea si diversificarea serviciilor care au ca principal scop prevenirea si controlul bolilor cu impact major asupra starii de sanatate a populatiei. Este necesara atat dezvoltarea resurselor umane care activeaza in domeniu, dar si al actiunilor de prevenire, supraveghere, tratament si control a bolilor transmisibile (HIV/SIDA, tuberculoza, diferite infectii) si netransmisibile. Astfel, prin aceste actiuni se urmareste reducerea impactului bolilor transmisibile asupra starii de sanatate a populatiei prin masuri de prevenire a acestora, depistare precoce, tratament si monitorizare. In cazul bolilor netransmisibile se urmareste prevenirea complicatiilor, a decesului prematur si cresterea calitatii vietii. Bolile cronice cu cel mai mare impact asupra sanatatii publice sunt cele cardiovasculare, diabetul zaharat, cancerul, afectiuni mintale, bolile endocrine.

Noul spital regional care va fi amplasat in Iasi va conduce la imbunatatirea accesului egal la servicii de calitate de diagnostic si tratament, in special de complexitate ridicata, contribuind la imbunatatirea starii de sanatate a populatiei in regiune si in special pentru persoanele defavorizate si sarace, care reprezinta un nivel disproportionat de mortalitate evitabila. Totodata, se va reduce fragmentarea serviciilor de urgenta si de spitalizare existente geografic si clinic, permitandu-se modernizarea serviciilor si traseelor clinice.

Indicatorii de monitorizare:

- (1) numarul de medici si personal medical mediu la 10.000 locuitori, total si pe medii de rezidenta
- (2) rata mortalitatii total si pe cauze de deces, rata mortalitatii evitabile
- (3) rata mortalitatii infantile total si pe medii de rezidenta
- (4) speranta de viata la nastere

Sursa: date si informatii statistice INS, studii intocmite, rapoarte de progres, planuri de actiune, strategii

In cadrul acestor masuri actiunile vor viza:

- Constructia, dotarea, digitalizarea si formarea personalului medical spitalului regional Iasi
- Crearea, reabilitarea, modernizarea, accesibilizarea, extinderea spitalelor judetene de urgenta, spitalelor municipale si orasesti, ambulatoriilor de specialitate, inclusiv lucrari de crestere a eficientei energetice (reabilitare termica, sisteme de incalzire, climatizare, ventilare, sisteme de management energetic, iluminare, sisteme alternative de productie a energiei electrice si sau termice/surse regenerabile de energie pentru asigurarea energiei termice), dotarea cu aparatura de specialitate, sisteme si echipamente informatice, echipamente care asigura buna functionare (bucatarii, spalatorii)
- Dezvoltarea de investitii in digitalizarea sectorului medical: registre electronice, raportare date statistice, programare interventii chirurgicale, etc.
- Modernizarea unitatilor de primire urgente, a statiilor de ambulanta, achizitionarea de ambulante
- Reabilitarea, modernizarea, extinderea cabinetelor medicilor de familie, a centrelor de permanenta, centrelor unde se desfasoara activitati de asistenta medicala comunitara (centre comunitare integrate), centre de sanatate mintala (structuri ambulatorii care ofera servicii de sanatate mintala ambulatorii si in comunitate)
- Dezvoltarea retelei de medicina scolara, prin realizarea de investitii care sa vizeze modernizarea si dotarea cabinetelor medicale, in special in scolile din zona rurala si din comunitatile defavorizate, marginalizate

- Modernizarea, extinderea, dotarea infrastructurii medicale care asigura servicii de recuperare, de paliatie, de ingrijire pe termen lung
- Dezvoltarea competentelor furnizorilor din asistenta medicala primara si medicala comunitara in raport cu noile cunostinte si tehnologii in domeniul medical, in special in mediul rural si comunitatile dezavantajate sau marginalizate
- Dezvoltarea resurselor umane implicate in managementul unitatilor medicale, a personalului medical, a personalului non-medical prin derularea de programe de formare, inclusiv metode specifice de abordare a copiilor si tinerilor cu dizabilitati intelectuale, cu tulburari din spectrul autist
- Dezvoltarea continua a competentelor furnizorilor din asistenta medicala primara si asistenta medicala comunitara
- Derularea de programe pentru cresterea nivelului de educatie in randul populatiei pentru mentinerea si ingrijirea sanatatii, cat si adoptarea unor comportamente sanatoase in scopul prevenirii imbolnavirilor
- Sprijinirea extinderii si diversificarii serviciilor medicale destinate prevenirii si controlului bolilor cu impact major asupra starii de sanatate a populatiei
- Derularea de programe pentru prevenirea complicatiilor, decesului prematur si cresterea calitatii vietii la pacientii cu afectiuni cronice prin accesul la servicii medicale de calitate
- Cresterea accesului la servicii de ingrijire medicala de calitate a persoanelor vulnerabile sau dezavantajate social
- Sprijinirea cresterii rolului medicului de familie ca si consilier de sanatate
- Diversificarea si cresterea calitatii serviciilor medicale destinate mamei si copilului
- Sprijinirea dezvoltarii si implementarii de sisteme informatice integrate de tip e-sanatate avand ca scop accesul populatiei la o paleta larga de informatii din domeniul medical
- Formarea personalului medical si non-medical pentru a putea interactiona cu persoanele cu dizabilitati
- Dezvoltarea de programe de prevenire, screening, monitorizare socio-medicala in mediul rural

Obiectivul specific 2.4: Combaterea saraciei si promovarea incluziunii sociale prin regenerarea zonelor rurale si urbane aflate in declin

Masura 2.4.1: Sprijin adresat pentru integrarea sociala si economica a comunitatilor marginalizate si defavorizate prin furnizarea de pachete integrate de servicii

Context - referinte

In regiunea Nord-Est, o pondere importanta a populatiei se confrunta cu una sau mai multe forme de excluziune: educationala, sanatate, ocupationala, sociala, economica, locuire. Sunt afectate in special persoanele cu venituri reduse sau fara venituri, persoanele apartinand minoritatii rome, familiile monoparentale, persoanele cu dizabilitati, gospodariile din mediul rural bazate pe agricultura de subzistenta sau semisubzistenta. Totodata, peste jumătate dintre copiii si tinerii cuprinsi in grupa de varsta 0-18 ani se confrunta cu fenomenul de saracie sau de excluziune sociala - cea mai mare parte provenind din familii monoparentale, familii cu parinti plecati la muncă în strainatate, familii in care parintii au un nivel redus de educatie, familii cu parinti someri. Conform diverselor studii si cercetari realizate exista si alte segmente sociale vulnerabile care pot fi adaugate: persoane adulte fara adapost, persoane cu HIV, persoane dependente (de droguri, alcool etc.), victimele violentei domestice, varstnicii singuri, somerii, in special tinerii, somerii de lunga durata, tinerii proveniti din sistemele de protectie sociala, etc.

Marginalizarea urbana se manifesta in regiune prin concentrarea spatiala a populatiei deprivata in comunitati situate in anumite zone din interiorul asezarilor urbane. In regiune peste 40% din totalul populatiei urbane locuia in zone dezavantajate³², reprezentand 800 de mii de persoane, din care cele mai multe in zone dezavantajate pe ocupare si pe capital uman (educatie, sanatate, demografie).

³² Detaliere vezi sectiunea de analiza economica-sociala: informatiile sunt prelucrate sau preluate din studiul „Elaborarea strategiilor de integrare a comunitatilor urbane marginalizate. Atlasul zonelor urbane marginalizate din Romania” Banca Mondiala 2016

Situatie este critica pentru aproape 60 de mii de persoane care locuiesc in zone marginalizate³³, care se confrunta in acelasi timp cu forme multiple de dezavantajare: capital uman, locuire si ocupare. Cele mai mari procente de populatia urbana aflata in zone dezavantajate se regasesc in judetele Botosani si Suceava. In judetul Iasi sunt cele mai multe persoane dezavantajate in ceea ce priveste locuirea, in judetul Botosani sunt cele mai multe persoane dezavantajate atat in ceea ce priveste ocuparea, cat si capitalul uman. Un semnal important il constituie ponderea ridicata a copiilor care locuiesc in zonele dezavantajate - la fiecare trei copii unul locuieste in aceste zone.

In privinta zonelor marginalizate³⁴ exista in regiune 14 localitati urbane in care ponderea populatiei marginalizate depaseste nivelul de 10%, in unele cazuri depasind 30%, Podu Iloaiei, Stefanesti si Harlau avand ponderi cuprinse in intervalul 30÷40%.

Zonele rurale se confrunta cu nivele mult mai ridicate ale marginalizarii³⁵, la nivel regional aproape 12% din totalul populatiei rurale locuieste in zone marginalizate, cel mai inalt nivel dintre toate regiunile si cu aproape 5 p.p. mai mult fata de urmatoarea regiune clasata. La nivel judetean cel mai mare procent din populatia rurala care traieste in zonele marginalizate se regasesc in judetul Vaslui (23%), urmat de Iasi, Botosani si Bacau, iar cel mai mic procent in judetele Suceava si Neamt - practic dimensiunea marginalizarii in spatiul rural este asociata cu zona de relief si tipul activitatilor agricole asociate, pozitionarea fata zonele urbane, zonele administrative si caile de comunicatie.

Din datele prezentate in analiza economica-sociala se constata ca rata riscului de saracie sau excluziune sociala in regiune a scazut usor, dar continuu in perioada analizata, nivelul fiind permanent superior celui national si comunitar. In anul 2018 s-a revenit pe crestere, nivelul existent de 45% fiind mai mare fata de nivelul national cu 12 p.p. si dublu fata de nivelul mediu comunitar. De altfel, din analiza indicatorilor care compun rata de saracie sau excluziune sociala si a dinamicii inregistrate se constata ca de fapt pentru intreaga perioada, nivelul (ratei) saraciei relative s-a mentinut constant (una din trei persoane fiind sub pragul de saracie relativa) - fiind cel care trebuie adresat cu precadere strategic -, in timp ce scaderea a avut loc ca urmare a reducerii accentuate (la jumătate) a nivelului ratei deprivării materiale. Cel de-al treilea indicator component, rata persoanelor din gospodarii cu intensitate redusa a muncii, prin valorile inregistrate (foarte reduse) nu influenteaza rata de saracie sau excluziune sociala.

Din analiza veniturilor totale medii lunare per persoana(dintr-o gospodarie) s-au constatat dezechilibre intre valorile regionale si nationale, respectiv comunitare. Astfel, venitul mediu per persoana reprezinta 80% din nivelul national si doar 17% din cel comunitar. Mai mult, in dinamica situatia s-a degradat, disparitatile dintre veniturile persoanelor din gospodariile localizate in regiune si Romania s-au marit. Urmarind situatia conditiilor de viata a populatiei din gospodariile regiunii se observa ca pentru o treime dintre acestea nu figureaza nicio persoana ocupata. Mai mult, aproape 45% dintre gospodariile din regiune fac fata cu dificultate si foarte mare dificultate cheltuielilor curente, iar alte 41% dintre ele cu o oarecare dificultate.

Indicatori de monitorizare

- Indicele dezvoltării umane la nivel local
- Rata de marginalizare pe medii de rezidență
- Ponderea populației care locuiește în zone dezavantajate, respectiv marginalizate, pe medii de rezidență
- Numarul de persoane aflate în risc de saracie sau excluziune sociala, rata riscului de saracie sau excluziune sociala
- Rata riscului de saracie
- Set indicatori pentru conditiile de viata ale populatiei din gospodarii
- Rata de cuprindere în invatamant a elevilor aparținând grupurilor vulnerabile, rata de parasire timpurie

³³ Rata de marginalizare în mediul urban - 4,3%

³⁴ Reprezintă zonele în care se intrunesc cel puțin două din criteriile care definesc zonele dezavantajate

³⁵ Vezi informații detaliate în analiza economică-socială, „Atlasul zonelor rurale marginalizate și al dezvoltării umane locale din România, Banca Mondială, 2016”

Sursa: date si informatii statistice INS, Eurostat, raportul anual privind incluziunea sociala in Romania, rapoarte de progres

In cadrul acestei masuri actiunile vor viza dupa caz:

- Crearea, reabilitarea, accesibilizarea, modernizarea, digitalizarea centrelor comunitare integrate care acorda servicii medico-sociale integrate (educatie, sanatate, ocupare si dezvoltare comunitara)
- Crearea, reabilitarea, modernizarea, accesibilizarea, extinderea infrastructurii de servicii sociale, dotarea cu echipamente de specialitate, echipamente informatice, echipamente care asigura buna functionare a unitatilor (cantine, spalatorii etc.), digitalizarea acestora
- Transformarea, refunctionalizarea cladirilor abandonate/neutilizate in centre de servicii multifunctionale
- Constructia de locuinte sociale, reabilitarea, accesibilizarea, modernizarea celor existente (inclusiv racordarea la utilitati) pentru grupurile defavorizate, vulnerabile care locuiesc in locuinte informale, in conditii improprii - nu au alimentare cu apa potabila, canalizare, posibilitati de incalzire a locuintei pe perioada iernii
- Identificarea si monitorizarea zonelor cu locuinte informale, dezvoltarea de planuri de actiune aferente
- Dezvoltarea unui program de stimulare a participarii la educatie a copiilor cu parintii plecati la munca in strainatate constand in pachete integrate de servicii, asigurare consiliere scolara si servicii de educatie parentala, dezvoltarea de parteneriate intre scoala-administratia publica-comunitate
- Derularea de programe pentru promovarea educatiei incluzive prin eliminarea segregarii si combaterea discriminarii (programe tip „scoala dupa scoala”, „a doua sansa”)
- Derularea de actiuni pentru implementarea mecanismului de monitorizare, prevenire si combatere a fenomenelor de segregare scolara
- Organizarea si derularea de cursuri de formare pentru mediatorii scolari, mediatorii sanitari, cadrele didactice din domeniul educatiei incluzive, educatiei interculturale care sustine principiile non-discriminarii
- Dezvoltarea unui sistem de acordare de vouchere pentru activitatile din timpul liber ale copiilor si tinerilor (pana la implinirea varstei de 30 ani) in domeniile: cultura, sport, creatie, arta
- Dezvoltarea unei linii de interventie prin care sa se asigure elevilor care locuiesc in comunitati defavorizate sau marginalizate, in special din mediul rural, sprijin material sub forma de rechizite, carti, imbracaminte si incaltaminte
- Dezvoltarea unui program de tip „Masa pe roti” care sa asigure persoanelor varstnice singure, fara posibilitati, imobilizate, accesul la o masa calda zilnica, la servicii de asistenta sociala, la servicii de monitorizare
- Sprijinirea tinerilor care urmeaza sa paraseasca sistemul de protectie speciala si a celor care au parasit sistemul de protectie speciala prin furnizarea de servicii si interventii integrate de consiliere, orientare, consiliere si formare profesionala pentru gasirea unui loc de munca, mediere, dezvoltare personala si a abilitatilor de viata independenta, monitorizare post interventie, asigurarea unei locuinte sociale
- Dezvoltarea de solutii telematice de tip social-medical pentru persoanele varstnice si cu dizabilitati, inclusiv de alertare, dotare cu echipamente de tehnologie asistiva
- Dezvoltarea unui program, linii de interventie pentru incurajarea participarii varstnicilor la viata sociala, prevenirea si combaterea izolarii
- Sprijinirea facilitarii accesului persoanelor dezavantajate la servicii de informare, consiliere, formare profesionala³⁶ si mediere pe piata muncii (inclusiv organizarea de campanii de informare, consiliere, orientare profesionala)
- Sprijinirea initiativelor locale pentru dezvoltarea capacitatii antreprenoriale a persoanelor ce apartin grupurilor dezavantajate
- Crearea, reabilitarea, modernizarea, extinderea infrastructurii de educatie, dotarea cu echipamente de specialitate, cu echipamente informatice, cu echipamente ce asigura buna functionare a unitatilor (inclusiv constructia de noi gradinite), digitalizarea acestora

³⁶ Vezi si masura „Imbunatirea calitatii si eficientei invatamantului prin adaptarea ofertei educationale la cerintele pietei muncii”

- Organizarea de tabere pentru copiii proveniti din grupuri dezavantajate (familii cu venituri reduse, monoparentale, risc de separare, romi, etc.), pentru a le da posibilitatea sa experimenteze invatarea prin activitati culturale, sportive, recreative, sa fie autonomi si sa socializeze
- Construirea, reabilitarea, modernizarea, accesibilizarea si dotarea internatelor si cantinelor scolare
- Sprijinirea tinerilor care urmeaza sa paraseasca sistemul de protectie speciala si a celor care au parasit sistemul, prin furnizarea de servicii integrate: consiliere, orientare in cariera, dezvoltare personala si de abilitati de viata independenta, monitorizare post-interventie in vederea asigurarii sustenabilitatii masurilor, asigurarea unei locuintei gratuite
- Crearea, reabilitarea, modernizarea, extinderea infrastructurii de sanatate, dotarea cu echipamente medicale de specialitate, cu echipamente informatice, cu echipamente ce asigura buna functionare a unitatilor (spalatorii, cantine)
- Derularea de programe pentru cresterea nivelului de educatie privind mentinerea si ingrijirea sanatatii, cat si adoptarea unor comportamente sanatoase in scopul prevenirii imbolnavirilor
- Sprijin pentru extinderea si diversificarea serviciilor medicale destinate prevenirii si controlului bolilor cu impact major asupra starii de sanatate a populatiei (derularea de campanii de evaluare a starii de sanatate)
- Dezvoltarea serviciilor de ingrijire la domiciliu, pe termen lung si de ingrijire comunitara, in special pentru persoanele in varsta si cele cu dizabilitati - cu sisteme de telemetrie
- Dezvoltarea unei scheme de vouchere pentru incurajarea participarii varstnicilor la viata sociala si prevenirea izolarii sociale (spectacole de teatru, expozitii, etc.)
- Crearea de servicii medicale mobile, care sa asigure consultatii la domiciliu
- Formarea profesionala a personalului (asistenti sociali, medicali, consilieri sociali, etc) implicat in domeniul acordarii de servicii sociale
- Derularea de scheme de grant care vizeaza crearea, dezvoltarea intreprinderilor sociale
- Promovarea conceptului de economie sociala, derularea de campanii de informare si promovare a produselor realizate in intreprinderile sociale
- Dezvoltarea de scheme de grant care sa stimuleze dezvoltarea de pietele de desfacere pentru serviciile sociale si de ocupare - externalizarea/cumpararea de servicii sociale de la furnizorii privati din cadrul economiei si experimentarea unor noi relatii de tip contractual cu acestia sau de vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale si de ocupare
- Derularea de activitati culturale de reconstructie si afirmare identitara a romilor, in special in randul copiilor si tinerilor, de promovare a culturii si elitelor
- Amplasarea de sisteme de supraveghere video, cu rol preventiv in punctele si zonele cu o infractionalitate ridicata
- Accesibilizarea spatiilor publice pentru persoanele cu dizabilitati
- Crearea de instrumente de culegere a datelor privind contributia adusa de acest sector (locuri de munca create, cifra de afaceri etc.)
- Infiintarea centrelor de depistare si interventie timpurie pentru copii cu dizabilitati (0-3 ani), dezvoltarea centrelor de abilitare pentru copii (3-8 ani)
- Dezvoltarea de servicii de ingrijire de zi destinate copilului cu dizabilitati, in cadrul carora sa fie oferite servicii de abilitare, reabilitare, specializate pe tip de dizabilitate; asistenta, formare pentru parintii care au copii cu dizabilitati, creare servicii de respiro
- Dezvoltarea de pachete de interventii integrate pentru victimele violentei domestice:, cazare in centre temporare, locuinte protejate, vouchere de chirie diferite in functie de nivelul veniturilor, consiliere/evaluare psihologica, profesionala, juridica, suport material (imbracaminte, hrana, etc.)
- Dezvoltarea de pachete de interventii personalizate pentru persoanelor fara adapost: asigurarea de asistenta medicala primara, medicamente, consiliere/evaluare psihologica, hrana si imbracaminte, cazare, asistenta pentru obtinerea actelor de identitate, servicii de consiliere juridica pentru situatii civile sau penale
- Construirea de centre de tranzit pentru persoanele care se libereaza din penitenciare
- Asigurarea reinsertiei familiale si socio-profesionala a persoanelor private de libertate prin construirea de noi penitenciare in judetele care nu dispun de unitate de detinere, precum si infiintarea si constructia de centre judetene de arest preventiv

- Dezvoltarea de pachete de interventii integrate pentru sprijinirea persoanele eliberate din sistemul penitenciar, precum informare, consiliere ocupationala, formare profesionala, reinsertie sociala,etc.

Recomandam potentialilor beneficiari, ca in functie de nevoile si problemele existente la nivel local sa includa alaturi actiunile orientative prezentate in cadrul unei strategii integrate de dezvoltare locala³⁷, si elemente prezente in alte masuri ale strategiei de dezvoltare regionala.

Prioritatea 3 - Protejarea mediului si optimizarea utilizarii resurselor

Panelul obiectivelor specifice si masurilor asociate

Obiectivul specific	Masuri asociate
3.1. Sprijinirea si promovarea eficientei energetice	3.1.1 Cresterea eficientei energetice si a utilizarii energiei din resurse regenerabile in sectorul rezidential, infrastructura publica si firme
3.2. Promovarea managementului durabil al apei	3.2.1 Dezvoltarea integrata a sistemelor de apa si apa uzata
3.3 Promovarea tranzitiei catre economia circulara	3.3.1 Dezvoltarea sistemelor de management integrat a deeurilor si stimularea economiei circulare
3.4 Promovarea adaptarii la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor	3.4.1 Adaptarea la schimbarile climatice, managementul riscurilor legate de clima si reducerea poluarii
3.5 Imbunatatirea protectiei si conservarii biodiversitatii si reducerea poluarii	3.5.1 Prezervarea biodiversitatii si dezvoltarea infrastructurii verzi

Obiectiv specific 3.1: Sprijinirea si promovarea eficientei energetice

Masura 3.1.1 - Cresterea eficientei energetice si a utilizarii energiei din resurse regenerabile in sectorul rezidential, infrastructura publica si firme

Context - referinte

La sfarsitul anului 2018, in regiune figurau 1.461.968 de locuinte, reprezentand 16,2% din numarul total existent la nivel national, nivel corelat cu numarul de locuitori existent - cu o suprafata totala de 66,4 milioane mp, rezultand o medie de 45,4 m²/locuinta si 2,7 camere/locuinta. Cele mai multe locuinte sunt amplasate in judetul Iasi (22% din total), judetele Bacau si Suceava (19% din total). Cele mai putine figureaza in judetele Botosani si Vaslui (12% din total).

Mediului urban ii sunt specifice locuintele multifamiliale, iar in mediul rural predomina cele unifamiliale. Trei din patru cladiri unifamiliale au un sistem de incalzire pe baza de biomasa, in zonele rurale incalzirea locuintelor individuale fiind asigurata in principal prin arderea lemnului in sobe.

Din analiza datelor³⁸ privind reabilitarea termica a locuintelor la nivelul regiunii se desprind urmatoarele concluzii:

- Un numar total de 325.908 locuinte conventionale au beneficiat de lucrari de reabilitare termica, reprezentand 23% din totalul locuintelor. La nivel judetean cele mai mari ponderi se inregistreaza in judetele Bacau (26%), Iasi (29%) si Suceava (25%), in timp ce cele mai mici in judetele Botosani, Neamt si Vaslui cu cate 17%.
- Pe medii de rezidenta predomina cele reabilite in mediul urban, diferentele procentuale variind mult de un judet la altul. Astfel, din numarul total de locuinte reabilite, in mediul rural, judetele Vaslui si Botosani figureaza cu 9,7%, respectiv 17%, in timp ce judetele Neamt si Suceava cu 25%, respectiv 33%.

³⁷ Posibil de dezvoltat si implementat prin intermediul instrumentului de dezvoltare teritoriala „Dezvoltare locala plasata sub responsabilitatea comunitatii locale”

³⁸ Recensamantul populatiei si al locuintelor 2011 - urmatoarele date la nivel regional si judetean vor fi disponibile dupa desfasurarea recensamantului prevazut pentru anul 2021

Conform informatiilor din proiectului „ Strategiei nationale de renovare pe termen lung pentru sprijinirea parcului national de cladiri rezidentiale si nerezidentiale, atat publice cat si private intr-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficienta energetica si decarbonat pana in 2050” in sectorul rezidential, consumul final de energie a scazut in perioada 2005-2016 cu 8,4%, de la 8,10 Mtep la 7,42 Mtep. In cazul sectorului serviciilor, care cuprinde sectorul public si sectorul comercial, consumul final de energie a scazut cu 3,7 %, de la 1,88 Mtep la 1,81 Mtep. In raport cu elementele existente in „Planului National Integrat privind Energia si Schimbarile Climatice, in perioada 2005-2016 ponderea detinuta in consumul final de energie de catre sectorul rezidential s-a pastrat constanta in jurul valorii de 33% - fiind cel mai mare consumator de energie finala -, sectorul public si comercial s-a situat in jurul nivelului de 11%, iar sectorul transporturilor a inregistrat o crestere semnificativa cu 10 p.p. ajungand la nivelul de 27%.

In sectorul rezidential cea mai mare parte a consumului final de energie s-a datorat incalzirii cu 86% din total, cea mare pondere o detine incalzirea pe baza de lemne sau biomasa(3,11Mtep), urmata de cea pe baza de gaze naturale(2,16Mtep). Consumul de energie pentru electricitate (1,06 Mtep) este acoperit in mica masura din energia produsa local fotovoltaic(0,04Mtep). In sectorul nerezidential, proportiile dintre consumul de energie pentru incalzire si cel pentru electricitate sunt mai apropiate, raport de 57/43(%). In sectorul public si comercial consumul de gaz metan este principala sursa de consum cu 0,78Mtep. Conform Raportului de Progres al Planului National de Actiune in domeniul Eficientei Energetice al ANRE, in Romania, consumul de energie din sectorul cladirilor, pe cap de locuitor inregistrat in 2016 era de 0,375 tep/cap de locuitor, reprezentand 71,5 % din media UE28.

Lectii invatate din perioada anterioara de programare, referitor la implementarea masurilor de eficientizare energetica a cladirilor rezidentiale, pe parcursul monitorizarii PDR NE 2014-2020, desprinse din intalnirile de lucru cu parteneriatul regional:

- Asociatiile de locatari nu au personalul necesar care sa urmareasca initierea, planificarea, executia si receptia lucrarilor, in special calitatea si durabilitatea acestora;
- Problemele tehnice care apar in timpul executiei, dar mai ales dupa finalizarea lucrarilor;
- Cel mai adesea nu se realizeaza o reabilitare integrata pentru intregul imobil de locuinte (fatada, spatii interioare, instalatii, terenuri din jurul imobilului, etc.). In general, lucrarile se limiteaza maxim la inlocuirea tamplariei existente cu tamplarie termopan, anveloparea termica cu solutii bazate pe polistiren si contorizarea retelei interioare de distributie a apei potabile si de furnizare a energiei termice. Deseori, interventiile vizeaza doar refacerea anvelopei si tencuirea;
- Unele dintre lucrarile efectuate pe cont propriu de locatari nu respecta standardele de calitate, imaginea urbana, forma/aspectul arhitectural al imobilului, uniformitatea cromatica;
- Efectuarea de lucrari de termoizolare care nu tin cont de tipul imobilului;
- Nerespectarea conditiilor privind protectia la incendii: realizarea de anvelope vulnerabile la incendii;
- Folosirea la o scara redusa a materialelor termoizolante organice;
- Absenta unei/unor strategii privind reabilitarea si imbunatatirea fondului de locuinte existent.

Indicatori monitorizare:

- (1) ponderea din totalul blocurilor de locuinte care beneficiaza de lucrari de eficienta energetica
- (2) ponderea din totalul institutiilor publice beneficiaza de lucrari de eficienta energetica
- (3) plan regional de actiune privind energia si clima
- (4) variatia consumului final de energie, total, rezidential si public

Surse: rapoarte de progres, studii de monitorizare, rezultate Recensamantul populatiei si locuintelor

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza investitii in cresterea eficientei energetice a locuintelor, cladirilor publice si firmelor:

- Imbunatatirea izolatiei termice si hidro a anvelopei cladirii, acoperisurilor, sarpantelor si invelitoarelor, inclusiv masuri de consolidare a cladirilor
- Modernizarea lifturilor, a circuitelor electrice in partile comune (scari de bloc, subsol,etc)

- Reabilitarea, modernizarea sistemelor, instalatiilor pentru producerea si distributia agentului termic, apei calde menajere
- Reabilitarea, modernizarea sistemelor inteligente de ventilare si climatizare, inclusiv a sistemelor de racire pasiva
- Utilizarea surselor regenerabile de energie pentru asigurarea necesarului de energie termica pentru incalzire si prepararea apei calde menajere (amplasarea de panouri solare, sisteme de utilizare a energiei geotermale, biomasei, energiei eoliene etc.)
- Implementarea sistemelor de management al functionarii consumurilor energetice
- Realizarea de terase verzi pe blocurile de locuinte, infrastructura publica, firme care vizeaza reducerea efectului de sera, imbunatatirea coeficientului termic, bariera impotriva intemperiiilor climatice si contribuind la imbunatatirea esteticii cladirilor
- Alte investitii care conduc la cresterea performantei energetice a cladirilor (sisteme de monitorizare, sisteme de automatizare etc.)
- Reabilitarea, modernizarea sistemelor de iluminat public, inlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent si incandescent cu corpuri de iluminat cu eficienta energetica ridicata si durata mare de viata
- Elaborarea si implementarea unui plan regional de actiune privind energia si clima
- Elaborarea si implementarea de strategii pentru cresterea eficientei energetice, a reducerii emisiilor de CO²
- Derularea de campanii de promovare, informare si constientizare privind efectele benefice ale cresterii eficientei energetice

Obiectiv specific 3.2: Promovarea managementului durabil al apei

Masura 3.2.1: Dezvoltarea integrata a sistemelor de apa si apa uzata

Context - referinte

In anul 2018, in regiune, doar doua treimi din totalul localitatilor regiunii detineau retea de distributie a apei potabile, nivel inferior cu 15 p.p. ponderii nationale. Fata de anul 2012³⁹, numarul localitatilor cu retea de apa potabila a crescut cu 38 de unitati, toate situate in mediul rural. In continuare, doua localitati urbane din regiune nu detin retea de apa potabila: Cajvana si Milisauti.

Dezechilibrul numeric dintre cele doua nivele, regional versus national este si mai accentuat in privinta ponderii populatiei deservite de retea de apa potabila. Astfel, mai putin de jumatate din totalul populatiei beneficiaza de serviciile de furnizare de apa potabila, nivelul inregistrat fiind in stagnare pe toata perioada analizata. In fapt, doar 1,5 milioane de locuitori beneficiaza de serviciile de alimentare cu apa potabila, cu numai 37 de mii mai mult fata de 2012. La nivel intraregional, cele mai mici ponderi ale populatiei conectate la retea de apa se inregistreaza in continuare in judetele Suceava si Botosani cu cate 36,5% si judetul Vaslui cu 39,5% (similar cu 2012), in timp ce in judetele Bacau, Neamt si Iasi nivelele sunt in jur de 56%.

Situatia este si mai critica pentru infrastructura de apa uzata existenta. Astfel, cu putin peste o treime din localitatile regiunii sunt racordate la sisteme de canalizare, iar numai o treime din totalul populatiei beneficia de aceste servicii. Mai mult, in continuare, orasele Milisauti si Vicovu de Sus nu au retele de canalizare. Fata de anul 2012, numarul localitatilor cu retea de canalizare a crescut cu 61 unitati, toate amplasate in mediul rural, in judetele Bacau, Iasi, Neamt, Suceava si Vaslui.

Situatia este similara si in privinta ponderii populatiei cu acces la serviciile de canalizare. Astfel, 37% din totalul populatiei beneficiaza de acest serviciu, situatie similara cu cea din 2012. Totodata, media regionala inregistrata este cu mult sub nivelul mediu national. Judetele Botosani, Suceava si Vaslui sunt cele mai afectate, cu putin sub o treime din populatia lor avand acces la acest serviciu.

In regiune, nu toate localitatile urbane sunt dotate cu statii de epurare a apelor uzate, iar cele mai multe dintre cele existente nu functioneaza corespunzator, datorita dotarilor necorespunzatoare si capacitatii insuficiente.

³⁹ An de referinta in perioada de programare 2014-2020

In prezent, sunt in curs de implementare proiectele fazate de apa si apa uzata cofinantate din fonduri nerambursabile prin Programul Operational de Infrastructura Mare. Astfel, este prevazuta extinderea si reabilitarea infrastructurii de apa si apa uzata, realizarea/reabilitarea (dupa caz) a statiilor de epurare, de tratare a apelor uzate. Urmare a acestor investitii este asteptata o crestere a accesului populatiei la retelele de apa si apa uzata.

Indicatori de monitorizare:

- (1) numarul, ponderea populatiei din gospodariile racordate la retele de alimentare cu apa potabila
- (2) numarul, ponderea populatiei din gospodarii racordate la retele de canalizare

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare, rapoarte judetene privind starea mediului

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Crearea, reabilitarea, modernizarea, extinderea retelelor de transport si distribuire a apei potabile si de apa uzata
- Construirea, retehnologizarea, reabilitarea, modernizarea statiilor de epurare a apelor uzate menajere care asigura colectarea si epurarea incarcarii organice biodegradabile
- Sprijinirea proiectelor de investitii, sistemelor individuale, cu dimensiuni mai mici si care adreseaza in proportie mai mare apa uzata
- Realizarea de investitii in managementul namolurilor provenite de la statiile de epurare a apelor uzate

Pe langa continuarea investitiilor integrate regionale se vor avea in vedere si proiecte noi de investitii de dimensiuni reduse, care adreseaza in proportie mai mare apa uzata si eventual sisteme individuale.

Obiectiv specific 3.3 - Promovarea tranzitiei catre economia circulara
Masura 3.3.1 - Dezvoltarea sistemelor de management integrat a deseurilor si stimularea economiei circulare

In regiune, in orizontul analizat, in cele mai multe judete a avut loc o reducere a cantitatii de deseuri generate. Cu toate ca procesul de crestere economica inregistrat in ultimii ani - intretinut in special de consumul in crestere al gospodariilor si firmelor - ar fi trebuit sa conduca teoretic la o crestere a cantitatii de deseuri, in realitate, odata cu scaderea populatiei rezidente a scazut si cantitatea de deseuri produse.

In anul 2017, cantitatea totala de deseuri municipale colectate a fost de aproximativ 586 mii tone, din care cele mai mari ponderi provin din judetele Bacau, Iasi si Suceava. Din cantitatea totala, cea mai mare pondere, de peste 50%, o detin deseurile biodegradabile, urmate de cele din hartie si carton, materiale plastice si sticla cu ponderi in intervalul 10-15%⁴⁰. In privinta gradului de reciclare, nivelul inregistrat este foarte redus, de sub 10% in toate judetele regiunii.

In regiune, sistemele de management a deseurilor, infrastuctura si dotarile existente sunt necorelate cantitativ si calitativ cu dimensiunea demografica. Conform situatiei prezentate in analiza economica-sociala, in unele zone, se constata o gestionare defectuoasa cauzata de modul necorespunzator in care se realizeaza procesul de colectare, transfer si depozitare. In unele situatii, infrastructura existenta este depasita din punct de vedere a capacitatii de stocare, a masurilor de protejare a mediului, dar mai ales a modului de recuperare a materialelor utile. Modul actual de gestionare a deseurilor genereaza o serie de efecte negative: deprecierea calitatii componentelor mediului natural prin emisii de poluanti in aer, sol, apele subterane si de suprafata, impactul negativ asupra biodiversitatii, riscul de imbolnavire al populatiei si implicit neconformarea cu prevederile legislative in domeniu.

⁴⁰ Proportiile difera de la un judet la altul

Cu toate ca in ultima perioada s-a extins procesul de colectare selectiva a deseurilor, modul in care se realizeaza este deficitar, datorita gradului insuficient de dezvoltare al infrastructurii de colectare selectiva, indiferentei (unei) parti a populatiei, cat si insuficientei campaniilor de constientizare. Toate acestea conduc la recuperarea intr-o maniera redusa a componentelor reciclabile din deseurile menajere (hartie, carton, sticla, materiale plastice, metale) si eliminarea unei bune parti prin eliminare/depozitare finala.

In raport cu informatiile prezentate in analiza economica-sociala, gradul de acoperire al populatiei cu servicii de salubritate varia intre 91% in judetul Bacau, pana la 100% in Botosani, cu proportii similare pe cele doua medii de rezidenta. Singura exceptie este judetul Vaslui unde doar o treime din populatia totala este acoperita de serviciile de salubritate, nivelul variind intre 58% in mediul urban si 10% in mediul rural.

In prezent, prin Programului Operational pentru Infrastructura Mare 2014-2020 se deruleaza investitiile aferente proiectelor dedicate sistemelor de management integrat al deseurilor din judetele Iasi, Suceava si Vaslui.

Indicatori de monitorizare:

- (1) Gradul de acoperire al populatiei cu servicii de salubritate, total si pe medii de rezidenta;
- (2) Rata de reciclare, pe total si pe tipuri de deseuri

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare, rapoarte judetene privind starea mediului

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Investitii in sistemele de management integrat al deseurilor (menajere, industriale, periculoase) - constructia, reabilitarea, modernizarea statiilor de sortare, tratare achizitionarea de echipamente pentru realizarea colectarii selective a deseurilor, constructia de depozite ecologice
- Investitii in extinderea sistemului de colectare separata a deseurilor reciclabile si biodeseurilor
- Investitii in imbunatatirea sistemelor de management integrat al deseurilor care sa conduca la cresterea gradului de reutilizare si reciclare a deseurilor, de prevenire a generarii deseurilor
- Dezvoltarea si implementarea planurilor judetene de gestionare a deseurilor
- Dezvoltarea de campanii de informare si constientizare privind prevenirea deseurilor, colectarea separata, economia circulara, etc.
- Dezvoltarea unei scheme de vouchere pentru intreprinderile care doresc sa isi schimbe modelul de afaceri si sa faca tranzitia catre economia circulara, sa implementeze principiile economiei circulare - asistenta pentru identificare si dezvoltarea de solutii, servicii de mentorat, etc.
- Dezvoltarea unei scheme de granturi pentru intreprinderile care vizeaza/se angajeaza sa aiba rate inalte de reciclare si refolosire in procesele de productie

Obiectiv specific 3.4 - Promovarea adaptarii la schimbarile climatice si prevenirea riscurilor

Masura 3.4.1 - Adaptarea la schimbarile climatice, managementul riscurilor legate de clima si reducerea poluarii

Context - referinte

Regiunea s-a confruntat cu probleme generate de fenomenele hidro-meteorologice periculoase inundatii, alunecari de teren, eroziune, seceta⁴¹ (fenomene de panta) care genereaza costuri economice si umane ridicate. Aceste fenomene conduc la scaderea calitatii vietii prin afectarea

⁴¹ Vezi analiza economica-sociala, zone predispuse la riscurile naturale

directa sau indirecta a locuitorilor si a agentilor economici. In plus, alunecarile de teren produse pe suprafete mari duc la modificarea si scaderea valorii agricole si peisagistice, iar materialele aluvionare care ajung in rauri au impact direct asupra florei si faunei acvatice si genereaza colmatarea acumularilor hidroenergetice si a amenajarilor piscicole. Astfel, suprafata totala afectata de fenomenele de panta este de peste 1,1 milioane hectare, reprezentand o treime din suprafata totala afectata a Romaniei. Totodata, din suprafata mentionata, ponderea suprafetelor afectate puternic, foarte puternic si excesiv reprezinta 43%.

Din informatiile prezentate in analiza economica-sociala, rezulta ca pentru ultimele doua decenii⁴² se constata o crestere a amplitudinii anuale a temperaturii aerului cu 2,4°C in Bacau, 2,5°C in Iasi si 3 °C in Suceava. De asemenea, se constata o tendinta de crestere a maximelor absolute ale temperaturii aerului in toate cele trei municipii, cu 2-4 °C. Totodata, precipitatiile medii anuale in cele trei localitati mentionate se plaseaza pe un trend descrescator in ultimii trei ani ai perioadei analizate.

Prin Programul Operational pentru Infrastructura Mare 2014-2020 urmeaza sa fie implementate proiecte care vizeaza reducerea efectelor si a pagubelor asupra populatiei cauzate de fenomenele meteorologice asociate principalelor riscuri accentuate de schimbarile climatice, in principal de inundatii - reducerea riscului la inundatii in bazinul hidrografic Prut - Barlad, care va presupune acumulari nepermanente pe raurile Bahluiet si Probota amonte de localitatea Targu-Frumos si asigurarea de servicii de supervizare tehnica executie lucrari, consultanta, audit, comunicare si informare.

Principalele surse generatoare de emisii de gaze cu efect de sera provin din activitatile de productie a energiei electrice si termice prin arderea combustibililor fosili, arderi in industria prelucratoare, depozitarea si/sau incinerarea deeurilor, agricultura (in special culturile cu fertilizatori), zootehnia prin cresterea animalelor si a managementului dejectiilor si transportul rutier. Cantitatea totala a emisiilor de gaze cu efect de sera la nivel regional⁴³ insuma 1.371 mii tone CO₂, din care aportul adus de operatorii din judetul Neamt este majoritar de 51%, urmat de judetul Iasi cu 27% - nivelul inregistrat fiind in descrestere in perioada 2014-2018.

O parte din apele curgatoare si lacurile din regiune se confrunta cu fenomene de poluare, ceea ce a condus in timp la degradarea faunei si florei aferente acestora, determinand scaderea gradului de atractivitate a acestora pentru activitati de recreere a locuitorilor cat si a turismului de profil.

Din informatiile privind evaluarea si monitorizarea corpurilor de apa naturale din cadrul bazinului hidrografic Prut rezulta ca 58% sunt in stare ecologica moderata, 24% in stare ecologica slaba si 16% in stare ecologica proasta. Pentru bazinul hidrografic Prut au fost evaluate si monitorizate doua corpuri de apa artificiale, intreaga lungime incadrandu-se in potentialul ecologic moderat.

In baza situatiilor realizate de catre agentiile judetene pentru protectia mediului⁴⁴ privind incadrarea terenurilor in categoria sit potential contaminat/contaminat, in regiune figureaza un numar total de 108 situri, din care cele mai multe figureaza in judetele Bacau si Neamt. Totodata, in orizontul de timp analizat au fost reabilitate un numar total de 21 de situri in judetele Bacau, Suceava si Vaslui.

Indicatori de monitorizare:

- (1) suprafata totala afectata de fenomenele de panta
- (2) cantitatea totala de emisii de gaze cu efect de sera
- (3) numarul siturilor potential contaminate si contaminate
- (4) numarul siturilor potential contaminate si contaminate reabilitate

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare, rapoarte judetene privind starea mediului, raportul privind starea mediului in Romania

⁴² Perioada 1999-2017, statiile meteorologice Bacau, Iasi si Suceava

⁴³ Pentru operatorii inclusi in schema de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de sera

⁴⁴ Agentiile Judetene de Protectie a Mediului - rapoartele judetene privind starea mediului 2018

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Dezvoltarea infrastructurii de monitorizare si avertizare a fenomenelor meteorologice severe;
- Investitii in amenajarea cursurilor apa si realizarea unor sisteme de avertizare-alarmare sonora a populatiei si a obiectivelor din zonele potential afectate;
- Managementul inundatiilor si reducerea impactului acestora si ale celorlalte fenomene naturale asociate principalelor riscuri accentuate de schimbarile climatice asupra populatiei, proprietatii si mediului;
- Reducerea impactului manifestarii secetei si furtunilor asupra populatiei, proprietatii si mediului;
- Realizarea de perdele de protectie atmosferice si fonice de-a lungul arterelor rutiere intens circulat, magistralelor feroviare, aeroporturilor;
- Investitii pentru stabilizarea versantilor din apropierea cailor de acces - infrastructura feroviara si rutiera afectata de alunecari de teren;
- Derularea de programe de impadurire a zonelor desertificate (cu un grad ridicat de eroziune), de creare de perdele forestiere de protectie a terenurilor agricole;
- Sprijin pentru extinderea, modernizarea si re tehnologizarea sistemelor de irigatii care au in vedere reducerea incidentei fenomenelor meteorologice extreme (seceta, eroziune);
- Realizarea de planuri de protectie a mediului cu regiunile invecinate, inclusiv cu cele din Republica Moldova si Ucraina, realizarea de proiecte si monitorizarea in comun a factorilor de poluatori;
- Sprijin pentru identificarea riscurilor asociate siturilor potential contaminate sau contaminate
- Sprijin pentru realizarea si implementarea planurilor de actiune privind reabilitarea siturilor potential contaminate sau contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale si asigurarea calitatii factorilor de mediu
- Investitii pentru pregatirea siturilor reabilite in vederea intrarii in circuitul economic si/sau social.
- Implementarea sistemelor de monitorizare a calitatii factorilor de mediu (aer, apa, sol), a poluarii fonice in zonele urbane.
- Investitii ce urmaresc stoparea poluarii, respectiv depoluarea raurilor si lacurilor, inclusiv actiuni de repopularea a acestora.

Obiectiv specific 3.5 - Imbunatatirea protectiei si conservarii biodiversitatii si reducerea poluarii

Masura 3.5.1 - Prezervarea biodiversitatii si dezvoltarea infrastructurii verzi

Context - referinte

In Regiunea Nord-Est, biodiversitatea este caracterizata de existenta a trei regiuni biogeografice continentala, stepica si alpina. Tipurile de habitate identificate sunt de padure, de pajisti si tufarisuri, stancarii si pesteri, turbarii si mlastini si de ape dulci. In regiunile de deal si podis se intalnesc paduri de foioase. Zonele montane sunt acoperite cu paduri, indeosebi de rasinoase. La limita superioara a padurii se dezvolta etajul subalpin format din arbusti (jneapan, ienupar, afin etc.). Pe culmile mai inalte se afla pajisti alpine alcatuite din ierburi marunte. Diversitatea florei si faunei specifice regiunii este corelata cu existenta unor habitate, in principal forestiere si acvatice, parte din ele nealterate, care constituie o bogatie de mare pret, ce trebuie ocrotita si valorificata in mod rational. La acest moment, starea de conservare a habitatelor si speciilor in ariile naturale protejate nu poate fi apreciata obiectiv, pe baza unor criterii stiintifice relevante, deoarece in ultimii cinci ani nu s-au realizat studii pentru evaluarea starii de conservare.

In regiunea figureaza 135 de arii naturale protejate Natura 2000 (42 situri Natura 2000 de tip SPA si 93 de tip SCI⁴⁵), cu 35 unitati in plus fata de totalul care figura in PDR Nord-Est 2014-2020. Acestea ocupa o suprafata de aproximativ 373 mii ha - 10% din suprafata regionala (tip SPA), respectiv 431 mii ha - 12% din suprafata regionala (tip SCI). Unele arii protejate se suprapun partial, rezultand zone protejate atat pentru habitate, cat si pentru componenta avifaunistica. De asemenea, exista

⁴⁵ Conform informatiilor existente in anul 2020 pe pagina de internet a Agentiei Nationale pentru Arii Naturale Protejate: <http://anap.gov.ro/> si rapoartelor APM Judetene pentru anul 2018

suprapuneri si cu alte arii protejate, precum parcurile nationale (Muntii Rodnei, Calimani, Ceahlau, Cheile Bicazului-Hasmas), parcuri naturale (Vanatori- Neamt) sau alte rezervatii de interes national, judetean sau local.

Administratorii ariilor naturale protejate se confrunta cu o serie de probleme cauzate de mijloacele financiare insuficiente, personal insuficient, lipsa programelor de instruire aferente si lipsa dotarilor necesare.

In regiune spatiile verzi amenajate (parcuri, gradini publice sau scuaruri publice, terenurile bazelor si amenajarilor sportive in cadrul perimetrelor construibile ale localitatilor) din mediul urban al Regiunii Nord-Est insumau 3.253 hectare - reprezentand 12% din suprafata totala de la nivel national. Suprafata medie a spatiilor verzi amenajate pe cap de locuitor din mediul urban din Regiunea Nord-Est era de 18 m²/loc, valoare cu aproximativ 2,5 m² mai scazuta decat media de la nivel national.

La nivel de localitate, exista disparitati mari pentru acest indicator. Astfel, existau localitati in care nivelul acestui indicator are o valoare critica: Murgeni (1,2 m²/loc), Flamanzi (1,7 m²/loc), Milisauti (1,8 m²/loc), Cajvana (2,1 m²/loc), Bicaz (2,4 m²/loc), Podu Iloaiei (2,7 m²/loc), Liteni (3,9 m²/loc, Roznov (5,8 m²/loc), Salcea (6,5 m²/loc), Radauti (7,3 m²/loc) si Dolhasca (8,7 m²/loc). Din prisma normativului comunitar, doar 4 localitati urbane din regiune indeplinesc tinta comunitara de 26 m²/loc - Solca (68,5 m²/loc) - localitate care depaseste si tinta recomandata de Organizatia Mondiala a Sanatatii, Targu Ocna (32,5 m²/loc), Moinesti (29,3 m²/loc) si Darmanesti (27,3 m²/loc)⁴⁶.

Reconversia si/sau reutilizarea spatiilor si terenurilor abandonate, degradate, a altor terenuri urbane care sunt vacante sau neutilizate corespunzator transformarea lor in zone verzi, de agrement si recreere pentru populatie ar putea imbunatati conditiilor de viata ale locuitorilor. Revitalizarea urbana poate fi o solutie adecvata pentru reducerea cererii pentru folosirea de terenuri noi si utilizarea eficienta a resurselor.

In perioada de programare 2014-2020 au fost contractate pe POR, 12 proiecte care vizeaza revitalizarea spatiului urban prin amenajare, reamenajare, revitalizare de zone verzi in municipiile Botosani, Iasi, Piatra Neamt, Suceava si Roman, precum si in orasele Darmanesti, Siret, Gura Humorului si Buhusi, care vor viza o suprafata total de 432 mii m² de spatii verzi. Alte 6 proiecte vizeaza reconversia de terenuri degradate in zone verzi in municipiile Iasi si Dorohoi si orasele Darabani, Vicovu de Sus, Flamanzi si Siret. Investitiile vor reda spre utilizarea locuitorilor o suprafata de 105 mii m² in parcuri si zone verzi. La nivelul regiunii Nord-Est au fost dezvoltate de administratia publica locala strategii integrate de dezvoltare urbana, respectiv de dezvoltare locala cu orizont de timp 2023, care prevad actiuni pentru regenerarea spatiilor urbane degradate sau abandonate, care promoveaza infrastructura verde in zonele urbane, si reincluderea acestora in circuitul social/ economic sau ca rezerva de teren pentru viitoare investitii la nivelul oraselor.

Indicatori de monitorizare:

- (1) numar de arii naturale protejate⁴⁷ cu planuri de management elaborate si aprobate
- (2) numar de arii naturale protejate cu planuri de management in implementare
- (3) numar de studii pentru monitorizarea si evaluarea starii de conservare a habitatelor si speciilor din ariile naturale protejate
- (4) suprafata medie a spatiilor verzi pe locuitor, total, medii de rezidenta si localitate

Surse: rapoarte de progres, studii de monitorizare

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Elaborarea de studii pentru monitorizarea si evaluarea starii de conservare a habitatelor si speciilor din ariile naturale protejate, pentru fundamentarea planurilor de management;
- Elaborarea, actualizarea planurilor, strategiilor de management a ariilor naturale protejate, a planurilor de actiune aferente;

⁴⁶ Date 2018

⁴⁷ Natura 2000

- Actiuni de mentinere si de refacere a siturilor Natura 2000 pentru specii si habitate, precum si a ecosistemelor degradate
- Investitii in infrastructura de uz public orientata spre protectia si gestionarea mediului in ariile naturale protejate;
- Organizarea si derularea de campanii de informare si constientizare publica, dedicate educatiei si cresterii gradului de constientizare cu privire la conservarea si imbunatatirea starii de conservare a ariilor naturale;
- Crearea, dezvoltarea sistemelor informatice, achizitionarea de echipamente si instrumentarul necesar structurii responsabile pentru administrarea/asigurarea managementului ariei protejate in vederea indeplinirii obiectivelor de protectie si conservare a speciilor si habitatelor si monitorizarii starii de conservare favorabila a habitatelor
- Derularea de activitati care vizeaza cresterea capacitatii administrative a structurilor responsabile pentru administrarea, managementului ariei naturale protejate;
- Reconvertia functionala si/sau refunctionalizarea unor terenuri si suprafete abandonate si neutilizate din interiorul oraselor si transformarea in spatii verzi;
- Demolarea cladirilor situate pe terenurile supuse interventiilor aflate intr-o stare avansata de degradare, care nu apartin patrimoniului national cultural.
- Amenajare spatii verzi (defrisarea vegetatiei existente; modelarea terenului; plantarea cu plante perene /gazonarea suprafetelor, inclusiv plantare arbori si arbusti);
- Crearea de facilitati pentru recreere pe terenurile amenajate (zone speciale amenajate pentru sport, locuri de joaca pentru copii, etc.).

Prioritatea 4 - Dezvoltarea unei infrastructuri moderne, inteligente, reziliente si durabile

Prioritatea 4 - panelul obiectivelor specifice si masurilor asociate

Obiectivul specific	Masuri asociate
4.1 Cresterea accesibilitatii, conectivitatii si sigurantei prin realizarea de investitii in infrastructura de transport	4.1.1 Dezvoltarea infrastructurii de transport feroviara, aeriana si rutiera
4.2 Imbunatatirea accesului la infrastructura de comunicatii de mare viteza	4.2.1 Dezvoltarea infrastructurii de comunicatii, in special in zonele rurale si comunitatile izolate
4.3 Reducerea emisiilor de carbon prin realizarea si implementarea planurilor de mobilitate urbana	4.3.1 Mobilitate urbana durabila
4.4 Asigurarea conditiilor de dezvoltare in mediul urban, prin realizarea de investitii in infrastructura locala	4.4.1 Dezvoltarea durabila a zonelor urbane functionale 4.4.2 Sprijin pentru revitalizarea si regenerarea oraselor mici si mijlocii cu functiuni socio-economice reduse
4.5 Asigurarea conditiilor de dezvoltare in mediul rural, prin realizarea de investitii in infrastructura locala	4.5.1 Dezvoltarea spatiului rural, inclusiv integrarea functionala cu zonele urbane

Obiectivul specific 4.1 - Cresterea accesibilitatii, conectivitatii si sigurantei prin realizarea de investitii in infrastructura de transport

Masura 4.1.1 - Dezvoltarea infrastructurii de transport feroviara, aeriana si rutiera

Context - referinte

Regiunea Nord-Est este traversata de doua din cele opt magistrale feroviare ale tarii, care asigura conectivitatea pe relatiile Bucuresti - Bacau - Roman - Suceava - Ucraina, respectiv Bucuresti - Barlad - Vaslui - Iasi - Ungheni - Republica Moldova. In raport cu conectivitatea primara la reseaua TEN-T, pe traseul TEN-T feroviar se afla municipiile resedinta de judet Bacau, Iasi si Suceava, alte cinci municipii (Campulung Moldovenesc, Onesti, Pascani, Roman si Vatra Dornei), respectiv 11 orase si 75 de

comune, procentul populatiei din UAT-urile mentionate reprezentand aproape o treime din populatia regiunii. In ceea ce priveste conectivitatea secundara, pe liniile feroviare conectate direct la reseaua TEN-T de baza se afla celelalte trei municipii resedinta de judet Botosani, Piatra Neamt si Vaslui si alte cinci municipii Barlad, Dorohoi, Falticeni, Moinești si Radauti, 9 orase si 79 de comune, deservind aproximativ un sfert din populatia regiunii.

In regiune exista unele areale fara acces la calea ferata, din care si sapte orase - Slanic Moldova in Bacau; Darabani, Flamanzi si Stefanesti in Botosani; Brosteni, Cajvana si Solca in Suceava. De-a lungul timpului principalele motive ale lipsei de conectivitate au fost configuratia reliefului - bariera care poate fi depasita astazi prin tehnologiile existente si solutiile constructive, ingineresti- si lipsa de interes in derularea unor investitii majore care sa vizeze extinderea retelei de cale ferata. Astfel, putin peste jumatate din populatia regiunii nu are acces la reseaua de cale ferata. Mai mult, sub jumatate din totalul retelei este reprezentat de linii electrificate ceea ce conduce la viteze scazute de deplasare.

In ceea ce priveste traficul de marfuri pe reseaua feroviara, incarcările - in principal produse rafinate din petrol, produse chimice si fibre manufacturate, produse din cauciuc si mase plastice-, respectiv descarcările cu destinatia/din alte regiuni reprezinta o pondere redusa din totalul incarcărilor la nivelul tuturor regiunilor. In perioada 2013-2018, traficul intraregional a scazut ca volum cu peste jumatate, iar incarcările avand ca destinatie alte regiuni au scazut cu doua treimi.

Pentru a ajunge la nivelul vitezelor medii de circulatie, cea mai mare parte a retelei feroviare, cat si o parte din statiile de cale ferata amplasate pe magistralele feroviare (inclusiv caile de legatura cu acestea) necesita lucrari de modernizare. Modernizarea retelei feroviare este necesara pentru a permite o crestere a vitezei trenurilor, ceea ce va conduce la o reducere a timpului de transport, cat si a gradului de confort si de siguranta al pasagerilor.

Amplasarea periferica a regiunii, pe granita de est a Uniunii Europene Regiunea Nord-Est conduce la o accesibilitate mai redusa - fata de alte regiuni - pentru potentialii investitori si turisti, precum si pentru rezidentii aflati la munca in alte state membre, intrucat. Practic, singura solutie de transport viabila este cea aeriana, fie direct catre unul dintre cele trei aeroporturi regionale, fie indirect prin Bucuresti urmat de un zbor de legatura catre Iasi.

Aeroporturile din regiune asigura curse regulate de pasageri spre Bucuresti si destinatii din alte tari comunitare: Anglia, Austria, Belgia, Grecia, Germania, Franta, Italia, Irlanda si Olanda si curse ocazionale catre Cipru, Grecia si Turcia. Cele trei aeroporturi sunt in proprietatea administratiei publice locale. Numarul potential al locuitorilor din regiune care pot accesa cel mai apropiat aeroport in maxim 60 minute este de aproximativ 800 mii pentru aeroportul din Iasi, respectiv Bacau si de peste 900 mii pentru cel din Suceava. Totodata, exista municipii resedinta de judet care nu sunt localizate nu se incadreaza in „zona de acces 60 minute”, cum este cazul pentru Piatra Neamt si Vaslui.

Conform informatiilor prezentate in analiza economica sociala, traficul de pasageri a inregistrat o dinamica pozitiva accentuata in perioada 2013-2018, crescand cu peste 250%, si ajungand la un maxim de doua milioane de pasageri. Evolutia viitoare a acestui sector este dificil de anticipat in prezent, in acest moment nefiind inca cuantificate, estimate efectele financiare si economice ale crizei de sanatate publica cauzate de pandemia COVID-19.

Unitatile administrativ-teritoriale aflate de-a lungul drumurilor nationale sau judetene care se intersecteaza cu reseaua TEN-T (conectivitate directa) insumeaza aproximativ 1,9 milioane de locuitori⁴⁸ (48% din populatia regiunii) - reprezentate de 7 municipii, 23 de orase si 295 de comune. Unitatile administrativ-teritoriale cu conectivitate indirecta cuprind o populatie totala de aproximativ 370 mii de locuitori (9,5% din populatia regiunii). Unitatile administrativ-teritoriale aflate de-a lungul drumurilor fara conectivitate - drumurile care nu se intersecteaza cu un drum national sau judetean care la randul lui sa se conecteze cu reseaua TEN-T - cuprind circa 83 de mii de locuitori (2% din populatia regiunii) fiind reprezentate de 20 de comune si un oras (Cajvana).

⁴⁸ Exprimat in functie de populatia domiciliata; la nivel de localitate, INS nu furnizeaza date privind populatia rezidenta

In analiza economica-sociala a fost prezentata situatia critica a drumurilor judetene si comunale (detin 81% din totalul drumurilor publice din regiune) exprimata prin gradul redus de modernizare a acestora - 41%(drumuri judetene), respectiv 17%(drumuri comunale).

Desi situatia s-a imbunatatit fata de perioada de programare anterioara prin finalizarea proiectelor de investitii cofinantate prin POR 2007-2013 si Programul National pentru Agricultura si Dezvoltare Rurala 2007 -2013, respectiv derularea celor de pe Programul National de Dezvoltarea Locala etapele I si II -, gradul redus de modernizare determina o accesibilitate si mobilitate redusa, in special intre comunitatile rurale/ orasele mici si mijlocii si zonele urbane functionale. Astfel, accesibilitatea redusa determina instalarea barierele in calea dezvoltarii economice si sociale a acestora, precum nivelul redus al investitiilor realizate, accesul redus la serviciile publice de educatie si sanatate, etc.

La nivelul anului 2018, numarul total de accidente de circulatie rutiera produse in regiune reprezenta 17% din totalul celor produse la nivel national, in crestere cu 39% fata de anul de referinta 2013 si cu 300% fata de 2007. Cele mai numeroase au fost in judetele Iasi si Suceava, iar cele mai putine in judetele Botosani si Vaslui. La numarul total de raniti se constata crestere si mai substantiale, mai multe de 6 ori la nivel regional (2018 fata de 2007). Mai mult, intensitatea(incidenta) accidentelor rutiere este dubla in regiune fata de nivelul mediu comunitar.

Cu ocazia vizitelor de lucru desfasurate la sediile administratiilor publice locale⁴⁹ a fost identificata si nevoia construirii de variante ocolitoare sau sosele de centura pentru mare parte dintre municipiile si orasele care sunt amplasate pe coridoarele rutiere europene si care au probleme sub aspectul congestionarii traficului, a poluarii atmosferice si fonice⁵⁰. Pana in prezent, doar in municipiile Iasi(zona sud) si Suceava s-au realizat variante ocolitoare si este in implementare investitia care vizeaza realizarea variantei ocolitoare a municipiului Bacau. In curand urmeaza sa inceapa lucrarile de realizare a variantei ocolitoare a municipiului Husi.

Pozitionarea regiunii pe granita de est a Uniunii Europene asigura premisele pentru dezvoltarea fluxurilor comerciale cu Ucraina si Republica Moldova. In acest context, se impune continuarea dezvoltarii infrastructurii rutiere si feroviare care asigura legatura intre orasele amplasate in partea de est a regiunii si punctele de trecere a frontierei.

Indicatori de monitorizare:

- (1) numarul total de pasageri pe moduri de transport: feroviar, aerian, rutier
- (2) viteza medie de deplasare trenuri pasageri si marfa;
- (3) gradul de modernizare a drumurilor judetene, comunale;
- (4) numarul de variante ocolitoare/sosele de centura create/modernizate;
- (5) numarul si intensitatea accidentelor de circulatie rutiera

Surse: date statistice INS, raportari autoritati aeroportuare, rapoarte de progres

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza:

- Crearea, reabilitarea, modernizarea si extinderea retelei feroviare, in special dublarea si electrificarea liniilor existente, inclusiv consolidari pe traseele afectate de fenomene de panta (alunecari de teren, fenomene de eroziune, inundatii etc.);
- Dezvoltarea de terminale intermodale cu impact major asupra valorificarii transportului feroviar pe reseaua TEN-T;
- Modernizarea garilor, inclusiv a utilitatilor aferente, dotarea cu automate de eliberare a legitimatiilor de calatorie (inclusiv sistem informatic aferent), elemente de semnalizare a mijloacelor de transport in comun, accesului catre obiectivele turistice;
- Extinderea, modernizarea pistelor de decolare-aterizare si a pistelor de rulaj;
- Extinderea, modernizarea terminalelor de pasageri;
- Modernizarea platformelor de imbarcare si debarcare;

⁴⁹ Monitorizarea PDR NE 2014-2020

⁵⁰ Vezi detalieri in analiza economica -social-a

- Modernizarea si dotarea cu echipamente de navigatie aferente turnurilor de control;
- Achizitionarea si instalarea de sisteme de navigatie instrumentala;
- Extinderea platformelor in vederea asigurarii spatiilor de parcare si operare la sol a aeronavelor;
- Amenajarea de parcare;
- Extinderea, modernizarea drumurilor de acces spre si dinspre aeroport;
- Reabilitarea, modernizarea drumurilor publice judetene, comunale, in special a celor care asigura o crestere a accesibilitatii intre zonele rurale, comunitatile izolate si centrele urbane limitrofe, intre orasele mici si mijlocii si zonele functionale urbane, a conectivitatii si accesibilitatii transnationale cu Republica Moldova si Ucraina;
- Constructia, modernizarea variantelor ocolitoare, in special pentru zonele urbane aglomerate, congestionate care se confrunta cu probleme de poluare atmosferica si fonica;
- Modernizarea strazilor orasanesti, in special cele care asigura o crestere a accesibilitatii si conectivitatii cu variantele ocolitoare existente/viitoare;
- Reabilitare, modernizare drumuri de acces catre aeroporturi, zonele de interes turistic si infrastructurile de sprijin a afacerilor;
- Consolidari terasamente, refacere si reabilitare a drumurilor de acces afectate de calamitati naturale, a trecerilor cale ferata;

Obiectivul specific 4.2 - Imbunatatirea accesului la infrastructura de comunicatii de mare viteza
--

Masura 4.2.1 - Dezvoltarea infrastructurii de comunicatii, in special in zonele rurale si comunitatile izolate

Context - referinte

Din informatiile prezentate in analiza economica-sociala rezulta ca trei sferturi din gospodariile regiunii aveau conexiuni la internet, inregistrandu-se o crestere spectaculoasa fata de nivelul de referinta din perioada anterioara de programare - crestere rezultata in urma lucrarilor de extindere a retelelor de internet, derulate de furnizorii de internet in special in spatiul urban.

In urma demersului Ministerului Comunicatiilor si Societatii Informatiionale privind acoperirea cu servicii de internet si a procesului de consultare publica derulat de ANCOM a rezultat ca in regiune exista numeroase localitati rurale care nu sunt deservite de retele de comunicatii electronice. Astfel, zonele albe - localitati fara retele fixe de internet - se regasesc in: extremitatea estica a regiunii, de-a lungul frontierei cu Republica Moldova, confluenta dintre estul judetului Bacau si vestul judetului Vaslui, partea centrala si vestica a judetului Vaslui, extremitatea estica judetului Neamt si sudul judetului Bacau. Zonele albe - localitati cu retele fixe de internet cu viteze care nu se incadreaza in standardul broadband - sunt amplasate in: estul judetului Botosani, jumatatea sudica a judetului Iasi, la sud de coridorul Targu Frumos-Iasi, sud-estul judetului Bacau, la est de coridorul Racaciuni-Sacut, la sud de coridorul Racaciuni-Rachitoasa, la vest de limita cu judetul Vaslui; zona centrala a judetului Neamt, de-a lungul coridorului Piatra Neamt-Roman si cea mai mare parte a judetului Vaslui.

In perioada anterioara un rol aparte in sprijinirea comunitatilor rurale l-a avut proiectul Ro-Net - prin investitiile realizate, 115 localitati din mediul rural au beneficiat de lucrari de instalare de fibra optica, cele mai multe dintre aceste localitati figurand in judetul Vaslui. Astfel, numarul total al (potentialilor) clienti beneficiari de internet este de aproximativ 320 de mii de locuitori, din care un sfert sunt localizati in zona rurala din judetul Vaslui.

Si prin initiativa comunitara WIFI4EU, 49 de localitati din regiune, dintre care 9 din mediul urban au obtinut in primul apel finantare pentru achizitia si instalarea de echipamente specifice, numarul total al potentialilor utilizatori fiind de 536 de mii, din care 186 de mii fiind din spatiul rural. Numarul beneficiarilor a crescut in cel de-al doilea apel, cand au beneficiat de finantare 53 de localitati, 10 fiind in mediul urban si acoperind un total de 978 de mii potential utilizatori.

Corelat cu evolutia pozitiva a accesului la internet, a crescut si numarul celor care acceseaza internetul in mod frecvent, aproape doua treimi din totalul populatiei, nivelul fiind totusi cu mult inferior mediei inregistrate la nivel comunitar. In orizontul de timp analizat, pe fondul cresterii

consumului individual si a veniturilor, a crescut si procentul celor care au cumparat produse si servicii prin internet - si in acest caz nivelul regional este foarte redus in raport cu cel comunitar.

Conform documentului strategic comunitare intitulat „Connectivity for a european gigabit society” - cu obiective care au fost asumate si de Romania -, ar trebui ca pana in anul 2025 toate gospodariile din spatiul comunitar sa aiba conectivitate electronica la viteze de cel putin 100 Mbps.

Indicatori de monitorizare:

- (1) ponderea gospodariilor care au acces la internet, total si pe medii de rezidenta;
- (2) ponderea gospodariilor care au acces la internet tip broadband, total si medii de rezidenta;

Surse: date statistice INS, Eurostat, statistici ANCOM, rapoarte de progres

In cadrul acestei masuri actiunile vor viza crearea, modernizarea, extinderea a retelei de internet tip broadband, in special in zonele rurale si in comunitatile izolate care nu au in prezent retele de internet fix.

Recomandam potentialilor beneficiari corelarea acestei masuri cu masura 1.1.3 „Folosirea avantajelor tehnologiei informatiei si comunicatiilor in economie”.

Obiectivul specific 4.3 - Reducerea emisiilor de carbon prin realizarea si implementarea planurilor de mobilitate urbana

Masura 4.3.1 - Mobilitate urbana durabila

Context - referinte

Transportul local public este organizat (2018) in 13 localitati urbane din regiunea Nord Est, ceea ce reprezinta o imbunatatire fata de situatia de 2012, cand doar 8 localitati dispuneau de vehicule pentru transportul public local de pasageri. Parcul auto in anul 2018 totaliza 606 vehicule, din care 157 tramvaie, 431 autobuze si microbuze si 18 troleibuze.

Cel mai mare numar de pasageri transportati a fost asigurat de transportul public in comun de pasageri pe baza de autobuze si microbuze - 135.009 mii pasageri in 2018, reprezentand aproape doua treimi din numarul total al pasagerilor transportati. Dintre acestia, 75% au fost in judetul Iasi. Transportul public pe baza de troleibuze se mai desfasura in 2018 doar in municipiul Piatra Neamt, inregistrandu-se un numar total de 985 mii pasageri. Din datele prezentate rezulta ca transportul public de tip „verde” se desfasoara doar in trei orase ale regiunii - Botosani, Iasi si Neamt - iar numarul pasagerilor transportati reprezinta putin peste o treime din totalul pasageri transportati.

Serviciul de transport public in comun nu se desfasoara in localitatile : Buhusi, Darmanesti, Slanic Moldova, Tg. Ocna, Dorohoi, Bucecea, Darabani, Flamanzi, Stefanesti, Saveni, Podu Iloaiei, Targu Frumos, Harlau, Roman, Roznov, Tirgu Neamt, Bicaz, Vatra Dornei, Radauti, Falticeni, Brosteni, Cajvana, Dolhasca, Frasin, Liteni, Milisauti, Salcea, Solca, Vicovu de Sus, Gura Humorului, Siret, Murgeni, Negresti.

In regiunea 14 localitati urbane - toate municipiile resedinta de judet, Gura Humorului, Husi, Flamanzi, Moinesti, Onesti, Siret, Vatra Dornei, Barlad- au elaborat planuri de mobilitate urbana durabila, prevazand in ele numeroase tipuri de masuri pentru dezvoltarea infrastructurii de transport urban si in general a mobilitatii urbane durabile.

Din analiza PMUD-urilor celor 14 municipii si orase rezulta ca in general zonele cele mai afectate de poluare atmosferica(emisii GES si emisii substante poluate) datorata transportului rutier sunt de-a lungul principalelor axe de transport si in special a celor de tranzit, unde se suprapun cu traficul local, a strazilor din zona centrala - zona garii si autogarii -, si zona de acces spre aeroport. Traficul intens din perioada orelor de varf determina congestionari si implicit viteze medii de deplasare scazute, inclusiv pentru transportul public in comun. Retelele de piste pentru biciclisti au lungimi reduse si de multe ori nu deservesc zonele cu servicii publice de educatie, administrative, etc. Mai mult, unele dintre ele sunt amenajate deficitar in zona statiilor de transport, in alinamentul strazii, in intersectii,

sunt lipsite de continuitate si de semnalizare. O nevoie semnalizata in documente este necesitatea de a crea mai multe parcuri pentru biciclete in zonele comerciale, campusurilor educationale, complexe sportive, zone de agrement, etc. Totodata, adesea, nodurile rutiere sunt considerate ca disfunctionalitati in desfasurarea traficului.

Din analiza datelor din hartile de zgomot rezulta valori crescute ale nivelului zgomotului in special pe arterele din zonele centrale.

In intalnirile de lucru derulate⁵¹ s-a reconfirmat faptul ca zonele urbane aglomerate se confrunta cu probleme legate de congestionarea traficului pe principalele artere rutiere si in zonele periurbane, ceea ce determina o crestere a poluarii atmosferice si fonice, reducerea mobilitatii si accesului spre locurile de munca si serviciile publice. Totodata, prezenta acestor probleme determina o scadere a atractivitatii oraselor.

Indicatori de monitorizare:

- (1) numar de pasageri pe moduri de transport
- (2) numar de pasageri deserviti de transportul public in comun electric
- (3) emisii totale GES provenite din traficul auto
- (4) planuri de mobilitate urbana realizate, actualizate, implementate

Surse: rapoarte de progres, studii de monitorizare, planuri de mobilitate urbana(rapoarte de monitorizare)

In cadrul acestei masuri se vor avea in vedere elementele care se adreseaza tuturor tipurilor de transport, public si privat, motorizat si nemotorizat, de pasageri si de marfa:

- Elaborarea, actualizare, implementarea si monitorizarea planurilor de mobilitate urbana, strategiilor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de sera;
- Crearea, modernizarea si extinderea de benzi separate, folosite exclusiv pentru mijloacele de transport public in comun de calatori, inclusiv prin configurarea si reconfigurarea infrastructurii rutiere;
- Dezvoltarea infrastructurii de ciclism - crearea, extinderea pistelor pentru biciclisti, inclusiv de spatii de parcare publice pentru biciclete;
- Configurarea, reconfigurarea infrastructurii rutiere pe strazile urbane deservite de transportul public de calatori, pentru prioritizarea transportului public de calatori, cu bicicleta si pietonal, crearea de spatii tip "share space";
- Accesibilizarea infrastructurii de transport in comun pasageri pentru toate categoriile de persoane;
- Crearea, extinderea de trotuare si spatii dedicate transportului nemotorizat si amenajari urbane pentru pietoni
- Realizarea, modernizarea infrastructurii aferente de rulare, inclusiv linii de cale tramvai inierbata, a statiilor de transport, spatiilor publice, zonelor pietonale si a celor verzi ,amenajarea depouri si halea de garare, spatii de mentenanta, etc.
- Achizitionarea, modernizarea de material rulant electric;
- Crearea, modernizarea infrastructurii pentru combustibili alternativi;
- Investitii in realizarea de retele de transport integrate, interoperabile;
- Dezvoltarea de sisteme inteligente de monitorizare a traficului rutier;
- Amenajarea de parcuri in punctele terminus ale liniilor de transport in comun pentru a incuraja continuarea calatoriei spre punctele de interes cu mijloacele de transport in comun;
- Sisteme informationale smart pentru transportul public in comun - furnizarea de informatii privind timpii de sosire si de plecare, harti de transport si grafice orare, alternativele si legaturile cu alte linii de transport prin afisare digitala si mesaje vocale, posibilitati de intermodalitate, aplicatii pentru planificarea calatoriilor;
- Adaptarea sistemelor informationale la nevoile persoanele cu nevoi speciale, varstnicilor, persoanelor cu dizabilitati;

- Asigurarea accesibilitatii in statiile si mijloacele de transport in comun pentru persoanele cu dizabilitati;
- Introducerea de automate pentru eliberarea electronica a biletelor de calatorie, a sistemelor de eliberare de carduri inteligente care sa permita atat accesul la mijloacele de transport in comun cat si la obiectivele turistice, dezvoltarea de aplicatii pentru plata instant a biletelor de calatorie in mijloacele de transport;
- Derularea de campanii de informare, promovare si constientizare a beneficiilor si avantajelor aduse de mobilitatea urbana durabila.

In realizarea planurilor urbane de mobilitate, a strategiilor recomandam sa fie avuta in vedere o abordare integrata, tinandu-se cont si de alte elemente din prezenta strategie care vizeaza dezvoltarea economica, cresterea calitatii mediului, promovarea incluziunii sociale, precum si optimizarea folosirii resurselor.

Obiectiv specific 4.4: Asigurarea conditiilor de dezvoltare in mediul urban, prin realizarea de investitii in infrastructura locala
Masura 4.4.1: Dezvoltarea durabila a zonelor urbane functionale
Masura 4.4.2: Sprijin pentru revitalizarea si regenerarea oraselor mici si mijlocii cu functiuni socio-economice reduce

Context - referinte

In regiune, in anul 2018, populatia totala rezidenta in mediul urban⁵² insuma 1.344.187 persoane (42% din populatia totala a regiunii), prezenta in 46 de orase, grupate dupa cum urmeaza:

- 6 localitati urbane mari (cu peste 100.000 locuitori)⁵³ - municipiile resedinta de judet Iasi, Bacau, Botosani, Piatra Neamt, Suceava si, Vaslui;
- 3 localitati urbane mijlocii (50.000 - 100.000 locuitori) - municipiile Barlad, Onesti, Roman;
- 25 localitati urbane mici (10.000 - 50.000 locuitori) - 8 municipii (Moinesti, Dorohoi, Pascani, Radauti, Falticeni, Campulung Moldovenesc, Vatra Dornei, Husi) si 17 orase (Buhusi, Comanesti, Darmanesti, Targu Ocna, Darabani, Flamanzi, Targu Frumos, Podu Iloaiei, Targu Neamt, Roznov, Gura Humorului, Vicovu de Sus, Dolhasca, Salcea, Liteni, Negresti si Harlau);
- 12 localitati urbane foarte mici (sub 10.000 locuitori) - Slanic Moldova, Saveni, Stefanesti, Bucecea, Bicaz, Siret, Cajvana, Frasin, Brosteni, Milisauti, Solca si Murgeni;

in plus, municipiul Iasi figureaza ca pol de crestere national, iar municipiile Bacau si Suceava ca poli de dezvoltare urbana. In regiune, s-au conturat in timp o serie de structuri metropolitane, aflate in diferite stadii de organizare, reprezentand asocieri ale unui municipiu cu unitatile administrativ teritoriale invecinate: zona metropolitana Iasi formata din municipiul Iasi si 13 comune inconjuratoare, zona metropolitana Suceava formata din municipiul Suceava, orasul Salcea si 12 comune limitrofe, zona metropolitana Botosani formata din municipiul Botosani si 6 comune limitrofe, zona metropolitana Bacau compusa din municipiul Bacau, 20 comune limitrofe, zona metropolitana Roman compusa din municipiul Roman si 26 de comune limitrofe. Pe langa acestea, exista si zone care in raport cu distanta existenta ar putea conduce la crearea unor structuri urbane policentrice - grupul de orase de pe valea Trotusului (Moinesti, Comanesti si Darmanesti), municipiile Botosani si Suceava.

In raport cu informatiile prezente in Strategia de dezvoltare teritoriala a Romaniei 2035, o serie de teritorii din regiune pot fi incadrate in categoria axelor de dezvoltare⁵⁴. Astfel, in axele cu potential de dezvoltare interregionale este mentionat coridorul Iasi - Bacau - Brasov, iar in axele cu potential de dezvoltare la nivel intraregional coridoarele hidrografice ale vailor Siretului, Bistritei si Trotusului si coridorul geomorfologic - aliniamentul Vatra Dornei - Campulung Moldovenesc - Gura Humorului.

⁵² Populatia domiciliata totala 1.806.879 persoane

⁵³ Raportat la populatia domiciliata, nivel 01.07.2018

⁵⁴ Culoare sau coridoare care concentreaza asezari umane, activitati antropice sau fluxuri de materie, energie si informatie

In raport cu tipologia prezentata, cu studiile elaborate pana in prezent, cat si din informatiile calitative⁵⁵ culese si prezentate in analiza economico-sociala, orasele pot fi grupate astfel:

- A. Orase care au potential de dezvoltare regional - acces imediat la aeroport, la coridoare rutiere, magistrale feroviare, mediu academic, infrastructura de cercetare-inovare, infrastructura de sprijin a afacerilor dinamice si variata, mediu de afaceri constituit atat din intreprinderi mari, cat si IMM-uri si microintreprinderi sustinute periodic prin investitii -, care pot deveni motoare de crestere la nivel regional, ce se pot constitui in vectori ai cresterii competitivitatii regionale si atragerii de (noi) investitori. Este cazul in special al polului national de crestere Iasi, a polilor de dezvoltare urbana Bacau si Suceava si in parte si a celorlalte municipii resedinta de judet.
- B. Orase care au un potential de dezvoltare local, care se pot specializa pe doua-trei domenii principale de activitate, care beneficiaza de resurse locale, care necesita actiuni suport de revitalizare ce pot conduce la atragerea investitorilor autohtoni, absorbtia fortei de munca locale, si implicit la retentia populatiei.
- C. Orase mici si foarte mici care au doar in mica parte functiuni socio-economice, o parte dintre ele asimilate cu localitatile din mediul rural si care necesita un pachet integrat, complex de interventii de regenerare urbana fizica, economica, sociala, de mediu, astfel incat sa devina mai atractive, care sa permita cresterea calitatii vietii localnicilor si asigurarea unui standard de viata.
- D. Orase sau cartiere ale oraselor care se constituie in comunitati marginalizate sau defavorizate, in care exista o pondere ridicata a grupurilor vulnerabile si care presupun, alaturi de un proces de regenerare fizica si interventii dedicate imbunatatirii capitalului uman si a conditiilor de locuire. Conform informatiilor prezentate in analiza economica-sociala peste o treime din populatia totala din mediul urban locuieste in zone dezavantajate, iar in toate orasele regiunii peste 50% din populatie locuieste in zone dezavantajate.

Localitatile urbane incadrate in categoriile A. si B. fac obiectul primei masuri, in timp ce, cele care se incadreaza in categoriile C. si D. fac obiectul celei de-a doua masuri.

Indicatori de monitorizare pentru masurile 4.4.1:

- (1) Numar de planuri/strategii integrate, durabile de dezvoltare urbana realizate si implementate
- (2) Populatia totala beneficiara
- (3) Indicele de dezvoltare umana la nivel local

Indicatori de monitorizare pentru masurile 4.4.2:

- (4) Numar de planuri/strategii de dezvoltare urbana, regenerare urbana realizate si implementate
- (5) Populatia totala beneficiara
- (6) Rata de marginalizare din mediul urban
- (7) Indicele de dezvoltare umana la nivel local

Surse: date statistice INS, rapoarte de progres, studii, analize, rapoarte, sondaje, planuri si strategii de dezvoltare, regenerare urbana

Recomandam ca implementarea operatiunilor aferente prezentei masuri sa fie facuta prin intermediul unui plan sau strategii de integrate si durabile de dezvoltare urbana.

Planul/strategia integrata de dezvoltare durabila ar putea avea urmatoarea structura orientativa:

- 1. Delimitarea si prezentarea zonei geografice vizata de strategie;
- 2. Analiza nevoilor, problemelor si oportunitatilor de dezvoltare;
- 3. Viziunea, obiectivul general, obiectivele specifice, prioritati/masuri avute in vedere;

⁵⁵ Intalniri de lucru desfasurate la sediile administratiilor publice locale pentru monitorizarea PDR Nord-Est 2014-2020, respectiv intalniri de lucru pentru identificarea de nevoi, probleme, oportunitati si solutii de dezvoltare

4. Prezentarea abordarii integrate care adreseaza nevoile de dezvoltare si potentialul identificat;
5. Lista operatiunilor selectate/prioritizate; descriere proces de selectare;
6. Descrierea procesului partenerial in pregatirea, implementarea si monitorizarea documentului.

In functie de tipologia fiecărei așezări urbane, de nevoile și oportunitățile dezvoltare existente pot fi utilizate complementar și sinergic o combinație optimă a măsurilor și acțiunilor prezentate în cadrul actualei strategii care vizează: susținerea capitalului uman, dezvoltarea economiilor competitive, protejarea mediului și optimizarea folosirii resurselor, precum și dezvoltarea unei infrastructuri moderne, reziliente și durabile.

In plus pot fi avute în vedere și acțiuni indicative care nu se regăsesc în prioritățile și măsurile anterioare:

- Reabilitarea, modernizarea, extinderea străzilor orășenești, amenajarea, modernizarea de parcuri;
- Amenajarea, modernizarea spațiilor pietonale, centrelor civice;
- Modernizarea, extinderea iluminatului public, introducerea soluțiilor pentru valorificarea energiilor regenerabile;
- Crearea de facilități pentru recreere pe terenurile amenajate, zone amenajate pentru sport, locuri de joacă pentru copii;
- Montarea elementelor constructive de tipul scene în aer liber, foisoare, pergole, grilaje, grupuri sanitare, etc;
- Instalare sisteme Wi-Fi în zonele publice;
- Instalare sisteme de supraveghere video a spațiilor publice;
- Dotare cu mobilier urban (bancă, cosuri de gunoi, toalete ecologice, etc.);
- Înlocuirea și/sau racordarea la utilitățile publice;
- Reabilitarea, modernizarea, extinderea caselor de cultură, căminelor culturale, bibliotecilor, muzeelor, echiparea acestora (după caz);
- Construcția și/sau transformarea unor clădiri abandonate în centre comunitare integrate;
- Reabilitarea, amenajarea lacurilor, cursurilor de apă din (apropierea) mediului urban și crearea de spații de agrement;
- Crearea de spații de agrement în apropierea zonelor urbane.

Obiectiv specific 4.5: Asigurarea condițiilor de dezvoltare în mediul rural, prin realizarea de investiții în infrastructura locală

Măsura 4.5.1: Dezvoltarea spațiului rural, inclusiv integrarea funcțională cu zonele urbane

Context - referințe

În zona rurală figurează 506 comune, care cuprind 2.414 sate și în care locuiesc 1.866.294 locuitori⁵⁶, reprezentând 58% din populația totală a regiunii. Mai mult, în toate județele populația din zona rurală este majoritară, cele mai mari ponderi fiind înregistrate în județele Neamț, Vaslui și Botoșani. Structura pe grupe de vârstă a populației rurale este caracterizată printr-un relativ dezechilibru, înregistrându-se un proces de îmbătrânire demografică, persoanele vârstnice depășind ca pondere populația tânără.

Regiunea s-a confruntat inițial cu un proces de ruralizare datorat unor cauze de ordin economic și social: procesul de dezindustrializare din anii '90 având ca urmare pierderea locurilor de muncă, nivelul redus al oportunităților economice și fondul locativ redus au condus la migrarea persoanelor fără venituri sau cu venituri reduse din zonele urbane către cele rurale. Din anul 2000, acest fenomen a crescut în complexitate. Astfel, o parte a populației din mediul urban a continuat să se mute în zonele rurale - în special persoane pensionate -, din micul urban a avut loc o deplasare fie spre marile aglomerări urbane - absolvenții de studii superioare, persoanele cu nivel ridicat de calificare -, fie spre alte state membre ale Uniunii Europene (persoane calificate aflate în căutarea unui loc de

⁵⁶ Conform INS, populația rezidentă la 01.07.2018

munca, aflate in migratie economica). In acelasi timp, o parte din populatia din mediul rural - tinerii intre 15-29 ani si persoanele adulte intre 30-44 de ani au emigrat in afara tarii⁵⁷. Nivelul scazut al veniturilor din agricultura, cat si insuficienta activitatilor economice alternative nu au stimulat tinerii sa ramana in mediul rural, astfel incat, adesea, persoanele varstnice au fost nevoite sa lucreze terenurile.

O alta problema cu care se confrunta spatiul rural o constituie faptul ca dispersia teritoriala a localitatilor urbane in regiune nu este echilibrata, existand multe areale care sunt lipsite de orase pe o raza de 25-30 km. Este cazul zonelor din sud-estul judetului Botosani - nord-estul judetului Iasi, sud-estul judetului Iasi - nordul judetului Vaslui, estul judetului Bacau - vestul judetului Vaslui, zona central-estica a judetului Vaslui, nord-vestul judetului Suceava, nord-vestul judetului Bacau. In aceste conditii, populatia⁵⁸ din localitatile rurale amplasate in aceste areale are o accesibilitate si /sau conectivitate rutiera redusa, ingreunata la/spre zonele urbane, ceea ce conduce implicit si la o accesibilitate redusa la serviciile publice administrative, de educatie, sanatate, sociale si nu in ultimul rand la oportunitatile economice din mediul urban.

Din informatiile prezentate in sectiunea de analiza economica-sociala rezulta ca o pondere ridicata⁵⁹ din populatia din mediul rural traieste in zone marginalizate - zone caracterizate de o pondere ridicata a populatiei care a absolvit cel mult opt clase, se practica agricultura de subzistenta si se traieste in locuinte supraaglomerate si/sau fara acces la utilitati si curent electric. La nivel judetean cel mai mare procent din populatia rurala care traieste in zonele marginalizate se regaseste in judetul Vaslui (23%), urmat de Iasi, Botosani si Bacau, iar cel mai mic procent in judetele Suceava si Neamt. De remarcat faptul ca se incadreaza in nivelul de marginalizare severa un numar total de 90 comune cu o populatie totala de peste 250 mii persoane.

Din punct de vedere spatial, comunitatile rurale marginalizate sunt concentrate in fiecare judet, profilul satului afectat de marginalizare fiind urmatorul:

- Izolat, la distante mai mari fata de cea mai apropiata localitate urbana sau cel mai apropiat drum european/national;
- Amplasat periferic intr-o comuna, cu acces redus la serviciile administrative, cu o infrastructura slab dezvoltata, fara sau acces redus la utilitati etc;
- Amplasat in zona de campie, unde se practica agricultura de subzistenta;
- Amplasat la granita dintre judete, la distante mari fata de municipiile resedinta de judet.

Cel mai adesea, in regiune, o localitate rurala se confrunta cu urmatorul tipar al problemelor:

- Ponderea foarte ridicata a drumurilor comunale nemodernizate;
- Retea de iluminat public nemodernizata, insuficient dimensionata in raport cu reseaua de drumuri existenta;
- Lipsa retelei de apa potabila si canalizare sau retea de dimensiuni reduse in raport cu numarul de gospodarii existente;
- Numarul redus de trotuare, arii pietonale, piste pentru biciclisti, parcuri;
- Existenta de terenuri, cladiri abandonate, aflate intr-o stare avansata de degradare;
- Suprafata redusa a spatiilor verzi, a spatiilor de joaca pentru copii;
- Suprafete extinse afectate de fenomenele de panta (eroziune, seceta, alunecari de teren, inundatii).

In regiune, exista 47 grupuri de actiune locala care acopera intregul spatiu rural, au o vasta experienta acumulata pe parcursul a doua exercitii de programare si pot constitui in continuare un punct tare pentru implementarea la nivel local a instrumentului de dezvoltare teritoriala intitulat „dezvoltare locala plasata sub responsabilitatea comunitatii”.

⁵⁷ Exista o diferenta de aproape 300 de mii de persoane intre populatia domiciliata si cea rezidenta la nivelul anului 2018

⁵⁸ Estimata la 220 mii persoane in 2018

⁵⁹ 12% - cel mai inalt nivel dintre toate regiunile, nivel triplu fata de zonele urbane marginalizate

Indicatori de monitorizare:

- (1) numarul de planuri, strategii (integrate) de dezvoltare realizate si implementate;
- (2) numarul total al populatiei beneficiare;
- (3) rata de marginalizare din mediul rural - total si nivel marginalizare severa, numarul populatiei afectate.

Surse: date si informatii statistice INS, rapoarte de progres, studii de monitorizare

Actiunile indicative prevazute in cadrul acestei masuri vor viza⁶⁰ asigurarea conditiilor pentru modernizarea spatiului rural, care sa permita localizarea investitorilor, cresterea standardului de viata, diminuarea emigratiei tinerilor:

- Reabilitarea, modernizarea, extinderea drumurilor comunale, inclusiv marcarea si dotarea lor cu panouri de orientare si semnalizare;
- Imbunatatirea conexiunilor de transport dintre mediul urban si mediul rural;
- Crearea, modernizarea, reabilitarea retelei de drumuri interioare, inclusiv a trotuarelor, a parcarilor;
- Crearea, modernizarea, extinderea retelelor de iluminat public;
- Crearea, amenajarea si/sau modernizarea spatiilor verzi si locurilor de joaca pentru copii;
- Realizarea de alei pietonale, piste pentru biciclisti, crearea de trotuare, inclusiv suporturi pentru biciclete;
- Crearea de facilitati pentru recreere pe terenurile amenajate, zone amenajate pentru sport, locuri de joaca pentru copii
- Instalare sisteme Wi-Fi in zonele publice;
- Instalare sisteme de supraveghere video a spatiilor publice;
- Dotare cu mobilier urban (banci, cosuri de gunoi, toalete ecologice, etc.);
- Construirea, modernizarea si extinderea infrastructurii de utilitati (apa, canalizare) din mediul rural;
- Extinderea retelelor de alimentare cu energie electrica si celor cu gaze naturale;
- Crearea, reabilitarea, modernizarea si extinderea infrastructurii de educatie, sanatate, servicii sociale, inclusiv dotarea si echiparea cu echipamente de specialitate, digitalizarea si accesibilizarea acestora;
- Conservarea, protejarea, renovarea monumentelor si siturilor istorice si culturale, inclusiv a muzeelor;
- Construirea, reabilitarea, modernizarea si dotarea, informatizarea si digitalizarea caminilor culturale;
- Reabilitarea, amenajarea lacurilor, cursurilor de apa din mediul rural si crearea de spatii de agrement;
- Reamenajarea terenurilor, cladirilor, siturilor dezafectate, abandonate (inclusiv activitati de demolare) si pregatirea pentru noi activitati economice si/sau sociale, inclusiv de centre comunitare integrate;
- Conservarea, protejarea mediului inconjurator asociata cu conservarea terenurilor, padurilor si peisajului;
- Realizarea lucrarilor de prevenire si combatere a fenomenelor de panta: reimpaduriri, reabilitari cursuri de apa afectate de calamitati, amenajari torenti, lucrari de stabilizare si protectie a terenurilor impotriva alunecarilor, alte lucrari de combatere a eroziunii solului;
- Crearea, dezvoltarea si imbunatatirea infrastructurii asociate dezvoltarii agriculturii (infrastructura de irigatii, silozuri, etc.).

⁶⁰ Actiunile pot fi dezvoltate in cadrul strategiile de dezvoltare dezvoltate prin utilizarea (principiilor) instrumentului de dezvoltare teritoriala „Dezvoltare locala plasata sub responsabilitatea comunitatii”